

ÆNDRING AF ADOPTIONSLOVEN

BETÆNKNING I

fra Justitsministeriets adoptionsudvalg

BETÆNKNING NR. 624

1971

ISBN 87 503 11603
S. L. MØLLERS BOGTRYKKERI, KØBENHAVN

Indholdsfortegnelse

Side

Udvalgets nedsættelse og hidtidige arbejde.....	5
Udkast til lov om adoption.....	7
Udkast til lov om ændring af lov om rettens pleje.....	10
Bemærkninger til udkast til lov om adoption.....	12
<i>Til kapitel 1: Betingelser.....</i>	<i>12-29</i>
§ 1. Adoption ved bevilling.....	12
§ 2. Hovedbetingelsen for adoption.....	13
§ 3. Forbud mod adoption af eget barn.....	13
§ 4. Adoptantens alder.....	14
§ 5. Samadoption.....	15
Genadoption.....	15
§§ 6—12 <i>Samtykke til adoption.....</i>	<i>16-28</i>
De gældende regler.....	16
Samtykke fra værge for en umyndiggjort.....	16
Samtykke fra den, der ønskes adopteret (§6).....	16
<i>Samtykke fra barnets forældre</i>	
Indledning.....	16
Udvalgets forslag:	
Aldersgrænsen (§ 7, stk. 1).....	18
Generelle undtagelser (§ 7, stk. 2-3).....	18
Formkrav og vejledning ved samtykkets afgivelse (§ 8, stk. 1, 3 og 5-6).....	18
Tidsfrist for samtykkets afgivelse (§ 8, stk. 2).....	19
Samtykke til anonym adoption (§ 8, stk. 4).....	20
Eventuelt bortfald af samtykkets retsvirkning.....	20
Tilbagekaldelse af samtykke (§ 9, stk. 1).....	20
Adoption uden samtykke (§ 9, stk. 2).....	22
Tilladelse til senere adoption uden samtykke fra forældrene (§10).....	24
Behandling af spørgsmålet om adoption uden samtykke. Domstolsprøve (§ 11) ...	26
Foranstaltninger til at bevare status quo under sagens behandling (§12).....	28
§ 13. Erklæring over adoptionsansøgning, hvor samtykke ikke kræves.....	28
§ 14. Erklæring fra værge for en umyndiggjort.....	29
§ 15. Vederlag i anledning af adoption.....	29
<i>Til kapitel 2: Retsvirkninger.....</i>	<i>29-33</i>
Kapitlet i almindelighed.....	29
Til de enkelte bestemmelser:	
§ 16. Familieskifte.....	30
§ 17. Arveretsforbehold.....	31
§ 18. Successionsrettingheder.....	32
Ægteskabshindring.....	32

	Side
<i>Til kapitel 3: Ophævelse</i>	33
Almindelige bemærkninger.....	33
§ 19. Ophævelse efter overenskomst.....	34
Bortfald af lovens § 17.....	35
§ 20. Ophævelse af hensyn til adoptivbarnet.....	35
Bortfald af lovens § 19.....	35
§ 21. Betingelser ved fællesadoption.....	36
§ 22. Værneting.....	36
§ 23. Ophævelse ved ny adoption.....	36
§ 24. Ophævelsens retsvirkninger.....	36
§ 25. Erklæringer til brug for sagen.....	36
 <i>Til kapitel 4: Forskellige bestemmelser</i>	 36
§§ 26 og 27. Regler om statsborgerforholds betydning.....	36
 <i>Til kapitel 5: Ikrafttrædelsesbestemmelser</i>	 36
§ 28. Ikrafttrædelsesdato.....	36
§ 29. Overgangsbestemmelser.....	36
§ 30. Ophævelse af ældre lov.....	38
§ 31. Lovens territoriale anvendelse.....	38
Bemærkninger til udkast til lov om ændring af lov om rettens pleje.....	39
Almindelige bemærkninger.....	39
Til de enkelte bestemmelser.....	39
Amtskontorchef Fogs mindretalsudtalelser.....	41

BILAG

1. Lov nr. 140 af 25. maj 1956 om adoption.....	45
2. Europæisk konvention om adoption af børn.....	48
3. Forklarende beretning til Den europæiske Adoptionskonvention.....	58
4. Oversigt over adoptionslovgivningen i visse fremmede lande.....	70
5. Skrivelse af 15/8 1968 fra mødrehjælpen i København til justitsministeriet.....	75
6. Skrivelse af 26/8 1968 fra Københavns Overpræsidium til justitsministeriet.....	78
7. Skrivelse af 6/9 1968 fra De danske Plejehjemsforeninger, Hovedbestyrelsen, til justitsministeriet.....	79
8. Skrivelse af 14/9 1968 fra landsforeningen af børne- og ungdomsværn til justitsministeriet.....	82
9. Skrivelse af 23/9 1968 fra Foreningen af Amtsjurister til justitsministeriet.....	84
10. Skrivelse af 4/10 1968 fra udenrigsministeriet til justitsministeriet.....	85
11. Skrivelse af 14/1 1971 fra socialministeriet til adoptionsudvalget.....	88
12. Oversigt udarbejdet af socialstyrelsen i december 1970 vedrørende »glemte børn« i børne- og ungdomshjem.....	90
13. Skrivelse af 14/4 1971 fra børne- og ungdomsforsorgens pædagogiske nævn til adoptionsudvalget.....	93
14. Notat af 22/3 1971 fra landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg.....	94

Udvalgets nedsættelse og hidtidige arbejde

Den 2. december 1969 nedsatte justitsministeriet et udvalg med den opgave at foretage en gennemgang af adoptionsloven med særligt henblik på eventuel ændring af reglerne om samtykke til adoption, samt at overveje en revision af lov nr. 63 af 1. april 1914 om adgang til medvirken ved anbringelse af børn, herunder de særlige problemer, der er forbundet med adoption af udenlandske børn.

Udvalget fik følgende sammensætning:

Højesteretsdommer *P. Spleth*, (formand).

Socialinspektør *Etlar Andersen*, udpeget af Hovedbestyrelsen for De danske Plejehjemsforeninger.

Kontorchef i justitsministeriet *Tage Bækgaard*.

Amtskontorchef *Henrik Fog*, udpeget af

Foreningen af Amtsjurister.

Ekspeditionssekretær i socialministeriet *Birthe Frederiksen*.

Amtmand *Knud Glente*, udpeget af Foreningen af Amtmænd.

Overpræsident *Carl Moltke*.

Kontorchef i mødrehjælpen i København

Kirsten Bak Mortensen.

Som sekretær for udvalget har indtil august 1970 fungeret sekretær i justitsministeriet *Karsten Hjorth* og derefter sekretær i justitsministeriet *Torben Plessing*.

Udvalget modtog ved sin nedsættelse en del materiale vedrørende de af justitsministeriet foretagne undersøgelser angående spørgsmålet om samtykke til adoption, herunder de som bilag 5-10 gengivne erklæringer. Endvidere modtog udvalget den af Europarådet vedtagne Europæiske Konvention om Adoption af Børn, der er åbnet for underskrift den 24. april 1967, med forklaring (bilag 2-3).

I maj 1970 modtog udvalget endvidere et af det svenske justitiedepartement udarbejdet promemoria indeholdende forslag vedrørende nedsættelse af aldersgrænsen for adoption, bortfald af adgangen til at ophæve adoption og ændring af retsvirkningen af de ældre, såkaldte »svage«

adoptioner til »stærke« adoptioner. Repræsentanter for udvalget har i august 1970 deltaget i en embedsmandsdrøftelse med nordiske repræsentanter angående disse forslag, der i det væsentlige er gennemført i Sverige ved lov af 17. december 1970 med virkning fra 1. januar 1971.

I juni 1970 modtog udvalget en redegørelse fra det af socialministeren den 1. november 1968 nedsatte undersøgelsesudvalg vedrørende mødrehjælpsinstitutionernes virksomhed.

I henhold til udvalgets kommissorium har udvalget med hensyn til adoptionsloven ikke indskrænket sig til en behandling af spørgsmålet om ændring af reglerne om samtykke til adoption, men har tillige i det omfang, udvalget har skønnet det påkrævet, gennemgået adoptionsloven i øvrigt og har herunder særlig overvejet, om de i Sverige gennemførte ændringer i adoptionsloven måtte give anledning til tilsvarende ændringer i Danmark.

Udvalget har indhentet oplysninger om mødrehjælpens og plejehjemsforeningernes behandling af adoptionssager og om udnyttelsen af de i henhold til loven af 1. april 1914 meddelte tilladelser til medvirken ved anbringelse af børn. Endvidere er indhentet oplysning om den talmæssige fordeling af de forskellige typer adoptionssager, om ekspeditionstiden for disse og om, hvorledes forbindelsen mellem barnet og de adoptionssøgende er tilvejebragt.

Det har for udvalget været væsentligt at søge åbnet mulighed for adoption af de såkaldte »glemte« børn, især børn, som opholder sig på børneforsorgens institutioner, uanset om forældrene samtykker, når disse børn ikke har haft en rimelig kontakt med deres forældre og i øvrigt er egnede til bortadoption. Da den praktiske værdi af en sådan adgang efter udvalgets opfattelse forudsætter en positiv stillingtagen fra børneforsorgens myndigheder, har udvalget brewekslet med socialministeriet og børne- og ungdomsforsorgens pædagogiske

nævn, hvorfra man har modtaget de i bilag 11-14 gengivne udtalelser og oplysninger.

Endvidere har udvalget indhentet oplysninger om adoptionslovgivningen i nogle fremmede lande, herunder om det betydelige reformarbejde, der er påbegyndt med hensyn til den engelske adoptionslovgivning. En redegørelse herfor er optaget som bilag 4.

Uagtet der er en væsentlig sammenhæng mellem problemerne om samtykke til adoption - der omhandles i adoptionsloven - og om adgangen til medvirken ved adoption af børn - der omhandles i loven af 1. april 1914 - er udvalget under sine drøftelser kommet til det resultat, at det er muligt at fremsætte forslag til revision af adoptionsloven, derunder af samtykkereglerne, uden samtidig at optage spørgsmålet om revision af reglerne om medvirken ved adoption af børn til afgørelse. Da det er ønskeligt hurtigt at gennemføre påkrævede ændringer i adoptionsloven, har udvalget udskilt dette spørgsmål til særskilt behandling og afgiver hermed delbetænkning indeholdende udkast til ny lov om adoption og i tilslutning hertil et udkast til tillæg til retsplejeloven vedrørende behandlingen af sager om prøvelse af betingelserne for adoption uden forældrenes samtykke.

Ved udarbejdelsen af udkastene er der lagt vægt på, at disse ikke vil udgøre nogen hindring for Danmarks tiltræden af den ovennævnte adoptionskonvention.

I udkastet til lov om adoption foreslås indført mulighed for i særlige tilfælde at gennemføre en adoption uden samtykke fra barnets forældre, eller i tilfælde, hvor kun en af forældrene har forældremyndigheden, uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver. Adoptionsmyndighedens beslutning herom skal efter udkastet af forældrene kunne forlanges prøvet af domstolene under en sag mellem

forældrene og adoptionsmyndigheden. Om denne sag gives regler i udkastet til lov om ændringer i retsplejeloven med det formål at sikre en rettergang, der ikke stiller krav til forældrene om selv at føre og bekoste sagen. Endvidere åbnes mulighed for, at der med hensyn til børn, der er undergivet børne- og ungdomsforsorg, kan opnås tilladelse til senere adoption uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver. Herudover indeholder udkastet til adoptionslov nogle forslag til mindre betydningsfulde ændringer, bl. a. med hensyn til adgangen til ophævelse af adoption og med hensyn til adoptantens alder.

Et af udvalgets medlemmer, *Glente*, har taget afstand fra forslaget om tilladelse til senere adoption uden samtykke.

Et andet af udvalgets medlemmer, *Fog*, har, efter at udkastene var udarbejdede, i skrivelse af 17. august, der er gengivet s. 41, afgivet en særudtalelse, hvori der rejses spørgsmål om i stedet for den af udvalget foreslåede domstolsprøvelse at henlægge hele behandlingen af adoptionssagen til domstolene, når samtykke fra forældrene ikke foreligger. Endvidere rejses spørgsmål om at løse samtykkespørgsmålet for børn, der er under børne- og ungdomsforsorg, ved at der gives børneforsorgsmyndighederne adgang til gennem en særlig retssag at fratage forældrene forældremyndigheden og overlade til en værge at give det fornødne samtykke til adoptionen.

Disse forslag, der tildels går ud over den udvalget ved dets nedsættelse stillede opgave, er fremkommet på et så sent tidspunkt, at udvalgets flertal ikke har set sig i stand til at genoptage drøftelserne angående udkastenes principielle grundlag.

Udvalget påregner senere at afgive betænkning om en eventuel revision af loven af 1. april 1914.

København i september 1971.

P. Spleth Etlar Andersen Tage Bækgaard Henrik Fog Birthe Frederiksen Knud Glente
(formand)

Carl Moltke Kirsten Bak Mortensen

Torben Plessing.

Udkast til lov om adoption

Kapitel 1. Betingelser

§ 1. Adoption meddeles ved bevilling, der udfærdiges af overøvrigheden.

§ 2. Adoption må kun bevilges, når den efter foretagen undersøgelse kan antages at være til gavn for den, som ønskes adopteret, og denne enten ønskes opfostret hos adoptanten eller har været opfostret hos denne, eller der foreligger anden særlig grund til adoptionen.

§ 3. Bevilling til adoption af eget barn kan ikke meddeles.

§ 4. Bevilling til adoption kan kun meddeles den, som er fyldt 25 år. Når særlige grunde taler derfor, kan bevilling dog meddeles den, som er fyldt 20 år.

§ 5. Den, som er gift, kan kun adoptere sammen med sin ægtefælle, medmindre denne er forsvundet, sindssyg eller åndssvag. Dog kan den ene ægtefælle med den andens samtykke adoptere dennes barn eller adoptivbarn.

Stk. 2. Kun ægtefæller kan adoptere sammen.

§ 6. Er den, der ønskes adopteret, fyldt 12 år, bør bevillingen ikke meddeles uden den pågældendes samtykke, medmindre indhentelse af samtykket skønnes at være til skade for barnet.

Stk. 2. Samtykket skal afgives under personligt fremmøde for overøvrigheden eller for anden myndighed eller institution, der er godkendt i medfør af § 8, stk. 1. Myndigheden eller institutionen skal gøre barnet bekendt med adoptionens betydning.

§ 7. Adoption af en person under 18 år kræver med nedennævnte undtagelser samtykke fra forældrene.

Stk. 2. Samtykke kræves ikke fra den af forældrene, som er forsvundet, sindssyg eller åndssvag eller uden del i forældremyndigheden.

Stk. 3. Gælder det i stk. 2 anførte begge forældre, kræves samtykke fra værge.

§ 8. Samtykke efter § 7 skal afgives skriftligt under personligt fremmøde for overøvrigheden eller for anden myndighed eller institution, som er godkendt dertil af justitsministeren.

Stk. 2. Samtykke kan ikke modtages før 3 måneder efter barnets fødsel, medmindre ganske særlige forhold foreligger.

Stk. 3. Forinden samtykket modtages, skal forældrene (værge) være vejledet om adoptionens og samtykkets retsvirkninger.

Stk. 4. Samtykke kan meddeles til, at barnet adopteres af den, som udpeges af en myndighed eller institution, som har beføjelse til at medvirke ved adoption af børn.

Stk. 5. Justitsministeren kan fastsætte regler om samtykkeerklæringens form.

Stk. 6. Justitsministeren kan bestemme, at samtykke afgivet for en udenlandsk myndighed eller institution ligestilles med samtykke afgivet for dansk myndighed eller institution, og kan i så fald tillade afvigelse fra reglerne i stk. 1-3.

§ 9. Tilbagekaldes et i overensstemmelse med § 8 meddelt samtykke, kan adoptionsbevilling dog meddeles, såfremt tilbagekaldelsen under særlig hensyntagen til barnets tarv ikke er rimeligt begrundet.

Stk. 2. Selv om der ikke kan opnås samtykke efter § 7, stk. 1 eller 3, kan adoptionsbevilling dog i særlige tilfælde meddeles, såfremt hensynet til barnets tarv afgørende tilsiger dette. Er barnet undergivet børne- og ungdomsforsorg, kræves samtykke fra landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg.

§ 10. Overøvrigheden kan på begæring af landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg meddele tilladelse til, at et barn, der er undergivet børne- og ungdomsforsorg, senere bortadopteres, selv om samtykke efter § 7, stk. 1 eller 3, ikke kan opnås. Tilladelse kan kun meddeles under de i § 9, stk. 2, nævnte betingelser.

§ 11. Beslutter overøvrigheden, at der i et af § 9 eller § 10 omfattet tilfælde bør bortses fra, at samtykke til adoption ikke foreligger, underrettes forældrene (værgeren) herom med tilkendegivelse af, at beslutningen inden en af overøvrigheden fastsat frist, der ikke må være mindre end 14 dage, kan forlanges indbragt for retten. Overøvrighedens beslutning skal foreligge skriftligt og udleveres af overøvrigheden eller ved stævningsmand til den pågældende personligt.

Stk. 2. Modtager overøvrigheden begæring om, at beslutningen prøves af retten, indbringer overøvrigheden sagen i overensstemmelse med reglerne i retsplejelovens kap. 43 b, medmindre bevilling allerede er udfærdiget efter udløbet af den i stk. 1 nævnte frist.

Stk. 3. Er begæring fremsat efter den i stk. 1 nævnte frist, kan retten efter påstand afvise at prøve beslutningen, såfremt overskridelsen af fristen ikke findes at være undskyldelig.

Stk. 4. Stadfæstes overøvrighedens beslutning eller afvises prøvelse, kan bevilling dog ikke udfærdiges, før anke- eller kærefristen er udløbet, uden at anke eller kære er sket, eller ansøgning om tilladelse til indbringelse for høje-steret er indgivet til justitsministeren.

§ 12. Har overøvrigheden besluttet, at der bør ses bort fra, at samtykke til adoption ikke foreligger, kan barnet, såfremt det opholder sig hos den, der søger adoption, ikke af forældremyndighedens indehaver fjernes fra hans hjem under adoptionssagens behandling.

§ 13. Fra forældre, hvis samtykke ikke kræves efter § 7, stk. 1-2, skal der, inden afgørelse træffes, indhentes en erklæring, med mindre dette skønnes at ville kunne være til væsentlig skade for barnet eller at ville medføre en uforholdsmæssig forsinkelse af sagen.

§ 14. Den, som er umyndiggjort, må ikke adopteres, uden at erklæring er indhentet fra værgeren.

§ 15. Inden der meddeles bevilling til adoption, skal det søges oplyst, om der fra nogen af siderne er betalt eller skal betales vederlag, og i bekræftende fald, hvor stort dette er. Herom kan skriftlig erklæring afkræves alle vedkommende.

Stk. 2. Ydes der adoptanten vederlag, kan bevillingen gøres afhængig af, at vederlaget helt eller delvis sikres anvendt til bedste for adoptivbarnet.

Kapitel 2. Retsvirkninger

§ 16. Ved adoptionen indtræder samme retsforhold mellem adoptant og adoptivbarn, som mellem forældre og deres ægtebarn, og barnet og dets livsarvinger arver og arves af adoptanten og dennes slægt, som om adoptivbarnet var adoptantens eget barn. Samtidig bortfalder retsforholdet mellem adoptivbarnet og dets virkelige slægt.

Stk. 2. Såfremt en ægtefælle adopterer sin ægtefælles barn eller adoptivbarn, får barnet i forhold til ægtefællerne samme retsstilling, som om det var deres fælles barn.

Stk. 3. Med hensyn til adoptivbarnets navn gælder reglerne i lovgivningen om personnavne.

§ 17. Uanset bestemmelsen i § 16, stk. 1, kan det på begæring i bevillingen bestemmes, at adoptivbarnets arveret efter den virkelige slægt bevares. Sådant bestemmelse giver dog ikke barnet adkomst til ved samme arvefald at tage arv både som adoptivbarn og som slægtning af adoptanten.

§ 18. Adoption giver ikke suessionsret til len, stamhuse eller andre fideikommiss, medmindre dette særlig er hjemlet.

Kapitel 3. Ophævelse

§ 19. Adoptivforholdet kan ophæves af justitsministeren, når adoptanten og adoptivbarnet er enige derom. Er nogen af parterne umyndiggjort, skal erklæring fra værgeren indhentes.

Stk. 2. Er barnet mindreårigt, kan ophævelse efter stk. 1 finde sted, når adoptanten og adoptivbarnets virkelige forældre er enige derom, og ophævelsen skønnes at være bedst stemmende med barnets tarv. Er adoptivbarnet fyldt 12 år, kræves også samtykke fra dette.

Stk. 3. Når adoptanterne er døde, kan justitsministeren på begæring af forældrene ophæve adoptivforholdet, såfremt dette skønnes bedst stemmende med barnets tarv.

§ 20. Adoptivforholdet bliver efter påstand at ophæve ved dom, såfremt adoptanten har forset sig groft mod barnet eller i væsentlig grad forsømmer de ham ifølge adoptionen påhvilende forpligtelser, eller såfremt ophævelse i øvrigt skønnes at være af væsentlig betydning for adoptivbarnet.

Stk. 2. Sag om ophævelse anlægges af adoptivbarnet eller, hvis det er umyndigt, sindssygt eller åndssvagt, enten af dets værger eller af

dets virkelige fader eller moder eller af det of-
fentlige.

§ 21. Hvis ægtefæller har fælles adoptivbarn,
kan adoptivforholdet kun ophæves over for
dem begge.

Stk. 2. I de i § 20 nævnte tilfælde kan op-
hævelse ske, selv om de der nævnte forhold
kun gælder den ene af adoptanterne.

§ 22. Kan der ikke efter retsplejelovens al-
mindelige regler påvises noget værning, for
hvilket sag til ophævelse af et adoptivforhold
kan indbringes, anlægges sagen ved den ret,
som justitsministeren bestemmer.

§ 23. Ved ny adoption anses det tidligere
adoptivforhold for ophævet, jfr. dog § 16,
stk. 2.

§ 24. Ved ophævelse bortfalder retsvirkning-
erne af adoptionen mellem adoptivbarnet og
adoptanten og dennes slægt. Når særlige grun-
de taler derfor, kan retten ved ophævelse efter
§ 20 bestemme, at adoptanten skal betale bi-
drag til barnets underhold.

Stk. 2. Ophæves adoptivforholdet i medfør
af § 19, stk. 2 eller § 3, genindtræder barnet i
retsforholdet til den virkelige slægt.

Stk. 3. I de i § 20 nævnte tilfælde kan retten
under hensyntagen til anledningen til ophævel-
sen, barnets alder og de øvrige omstændigheder
bestemme, at retsforholdet mellem barnet og
dets virkelige slægt skal genopstå.

Stk. 4. I øvrigt genindtræder ingen retvirk-
ninger i forhold til den virkelige slægt.

§ 25. Forud for ophævelsen af en adoptiv-
forhold i medfør af § 20 skal retten så vidt
muligt lade indhente erklæring fra de personer,
hvis samtykke eller erklæring kræves til adop-
tionsbevillingens meddelelse. Retten kan dog,
når særlige forhold taler derfor, og der ikke er
spørgsmål om at lade retsforholdet til den vir-
kelige slægt genopstå, bestemme, at sådan er-
klæring ikke skal indhentes.

Kapitel 4. Forskellige bestemmelser

§ 26. Ved overenskomst med fremmed stat
kan det bestemmes, at dennes statsborgere kun
kan adoptere eller adopteres her i landet under
bestemte, traktatmæssigt fastsatte betingelser.

Stk. 2. Tilsvarende bestemmelser kan træffes
med hensyn til ophævelse af adoptivforholdet,
når adoptanten er fremmed statsborger.

§ 27. Med hensyn til bestemt angivne frem-
mede stater kan det ved kongelig anordning
fastsættes, at danske statsborgere kun under
bestemte betingelser kan adoptere eller adop-
teres i vedkommende stat.

Stk. 2. På samme måde kan det bestemmes,
at adoptivforholdet ikke kan hæves i fremmed
stat med virkning her i riget, når adoptanten
er dansk statsborger.

Kapitel 5. Ikrafttrædelsesbestemmelser m.v.

§ 28. Loven træder i kraft den.....

§ 29. Reglerne i § 6, stk. 2, og § 8 finder ikke
anvendelse på samtykke meddelt inden lovens
ikrafttræden.

Stk. 2. Loven finder anvendelse på adoptiv-
forhold stiftet den 1. januar 1957 og senere.

Stk. 3. For adoptivforhold stiftet inden den
1. januar 1957 gælder bestemmelserne i lov nr.
87 af 26. marts 1923 med følgende ændringer:
§ 13, stk. 2, udgår.

§§ 18-24 udgår og erstattes af bestemmelserne
i denne lovs §§ 19-25.

Stk. 4. Justitsministeren kan, når omstændig-
hederne taler herfor, tillægges en før 1. januar
1957 udfærdiget bevilling retsvirkning efter
§ 16.

§ 30. Fra lovens ikrafttræden ophæves lov
nr. 140 af 25. maj 1956 om adoption.

§ 31. Loven gælder ikke for Færøerne og
Grønland, men kan ved kongelig anordning
sættes i kraft for disse landsdele med de afvi-
gelser, som de særlige færøske eller grønland-
ske forhold tilsiger.

Udkast til lov om ændring af lov om rettens pleje

§ 1.

I lov om rettens pleje, jfr. lovbekendtgørelse nr. 609 af 19. december 1969, som ændret senest ved lov nr. 153 af 16. april 1971 indsættes efter kapitel 43 a:

»Kapitel 43 b

Prøvelse af betingelserne for beslutning om adoption uden forældrenes samtykke.

§ 475 a. Reglerne i dette kapitel finder anvendelse på sager, som indbringes for retten i medfør af lov om adoption § 11.

§ 475 b. Sagen indbringes for underrette på det sted, hvor den af barnets forældre, som har forlangt sagen prøvet for retten, bor eller opholder sig. Såfremt den pågældende ikke har bopæl eller ophold her i riget, indbringes sagen for retten på det sted, hvor barnet har bopæl eller ophold.

Stk. 2. Forelæggelsen for rette skal ske inden 3 uger efter begæringens fremsættelse og sker ved fremsendelse af sagens akter med fornøden oplysning om den beslutning, der kræves prøvet, en kort redegørelse for de omstændigheder, der påberåbes, og henvisning til de bevisligheder, der vil kunne have betydning for sagens afgørelse.

Stk. 3. Indbringes sagen for en domstol, der ikke er rette værning, henviser retten sagen til rette værning.

§ 475 c. Som parter i sagen betragtes den myndighed, der har truffet beslutning efter adoptionslovens § 9 eller § 10, samt den, der har begæret beslutningen prøvet af retten. Parterne optræder på egen hånd, selv om de er umyndige eller under lavværgemål.

Stk. 2. Retten beskikker en advokat for den, som har begæret beslutningen prøvet, og kan beskikke en advokat for den besluttende myndighed.

§ 475 d. Retten bestemmer tid for sagens

foretagelse, hvorom parterne underrettes med et af retten fastsat varsel. Meddelelsen til den, der har begæret rettens prøvelse, skal indeholde oplysning om, at sagen i tilfælde af, at han udebliver uden lovligt forfald, kan afgøres på det foreliggende grundlag.

§ 475 e. Afgørelse efter adoptionslovens § 11, stk. 3, træffes ved kendelse.

§ 475 f. Udebliver den, der har begæret rettens prøvelse, uden lovligt forfald, afgør retten, om spørgsmålet kan prøves på det foreliggende grundlag, eller om udsættelse skal finde sted.

§ 475 g. Retten drager omsorg for sagens oplysning og træffer selv bestemmelse om afhøring af parter og vidner samt om tilvejebringelse af udtalelser fra sagkyndige og af andre bevismaterialer.

Stk. 2. Når særlige omstændigheder taler derfor, kan retten bestemme, at den, der har begæret rettens prøvelse, ikke må overvære bevisførelsen eller en del af denne. Den pågældende skal - med respekt af de hensyn, der har ført til, at han ikke har måttet overvære bevisførelsen - inden sagens afgørelse gøres bekendt med indholdet af denne og have lejlighed til at udtale sig i den anledning.

§ 475 h. Efter at bevisførelsen er sluttet, og parterne har haft lejlighed til at udtale sig, afgør retten ved dom, om overøvrighedens beslutning efter adoptionslovens § 9 eller § 10 bør stå ved magt eller vil være at ophæve.

§ 475 i. I sager efter dette kapitel foregår retsmøderne for lukkede døre.

Stk. 2. Ved offentlig gengivelse af domme i sager efter dette kapitel må der ikke ske offentliggørelse af navn, stilling eller bopæl for nogen af de personer, der er nævnt under sagen. Overtrædelse straffes med bøde.

Stk. 3. Når den, der begærer rettens prøvelse, ikke kender den, der søger adoption, må den adoptionsøgendes og vidners navne ikke

optages i udskrifter af retsbogen eller rettens afgørelser.

§ 475 k. Om salær og godtgørelse for udlæg til de beskikkede advokater gælder samme regler som i tilfælde, hvor der er meddelt fri proces, jfr. kap. 31. Retten kan bestemme, at også andre udgifter skal afholdes på denne måde.

Stk. 2. Retten bør kun, når der er særlig anledning dertil, pålægge en part helt eller delvis at udrede sagsomkostninger.

§475 1. Anke sker ved meddelelse til underrettsdommeren. Ankefristen er 4 uger fra dommens afsigelse. Underretten sender meddelelse om anken samt sagens akter til landsretten, der berammer mundtlig forhandling i et retsmøde,

til hvilket parterne indkaldes med et af retten bestemt varsel.

Stk. 2. Om sagens behandling i landsretten gælder tilsvarende regler som fastsat for underretsbehandlingen.

Stk. 3. Anke til højesteret kan kun ske, når justitsministeren undtagelsesvis tillader det. Ansøgning herom må fremsættes inden 4 uger fra landsretsdommens afsigelse.

Stk. 4. Om kære gælder reglerne i retsplejelovens §441. Dog kan justitsministeren ikke tillade, at kære sker efter kærefristens udløb, eller tillade kære til højesteret på grundlag af en efter fristens udløb indgivet ansøgning.«

§ 2.

Loven træder i kraft den

Bemærkninger til udkast til lov om adoption

Til kapitel 1. Betingelser

Til § 1.

Adoption ved bevilling.

Adoption har i Danmark udviklet sig gennem kongelige bevillinger, der nu i de fleste tilfælde udleveres af overøvrigheden. Det samme er tilfældet i Norge. Meddelelse af adoption er således i Danmark et administrativt anliggende, medens den i de fleste andre lande, f. eks. Sverige, Finland, Frankrig, England og Holland meddeles gennem domstolene.

Den administrative behandling af disse sager i Danmark synes ikke hidtil at have givet anledning til kritik af mere principiel karakter. Den medfører, at justitsministeriet har kunnet fungere som en central koordinerende myndighed, for hvilken vanskeligere og tvivlsomme spørgsmål kan forelægges, inden bevillingen udstedes. Dette har bl. a. muliggjort, at lovreger om international adoptionsret i det væsentlige har kunnet undgås. Såfremt adoption henlægges til domstole, vil det antagelig være nødvendigt at give mere detaljerede regler til vejledning for domstolene. En koordinering af indbyrdes afvigende afgørelser vil kun kunne ske gennem indbringelse for højere instans, medens det nuværende system medfører, at afgørelserne på forhånd kan bringes i harmoni med hinanden.

De danske domstole er organiseret med særligt henblik på at afgøre tvistigheder mellem to eller flere parter. Ved adoption er der normalt ikke tale om at afgøre en sådan tvist. Efter den gældende lov kan adoption af et barn ikke finde sted uden samtykke fra den, der har forældremyndigheden over barnet. Adoptionsmyndigheden skal således ikke afgøre nogen tvist, men skal - navnlig i barnets interesse - påse, at lovens betingelser for adoption er opfyldt. Afgørelse af en tvist vil der kun blive tale om i tilfælde, hvor den af forældrene, der ikke har forældremyndigheden over barnet, erklærer sig mod adoptionen i medfør af lovens § 6,

stk. 2. Der er således en væsentlig forskel mellem en adoptionssag og almindelige retssager ved domstolene.

Udvalget har iøvrigt opfattet det som sin opgave at overveje de i adoptionsloven givne materielle regler, ikke at rejse spørgsmål om at overflytte behandlingen af adoptionssager til andre myndigheder end de nuværende, et spørgsmål, som naturligt måtte rejses i forbindelse med overvejelse af videregående reformer af domstolsorganisationen. Spørgsmålet om domstolsbehandling er derfor i denne betænkning kun rejst i forbindelse med udvalgets drøftelser om ændring af reglerne om samtykke til adoption.

Nedenfor fremsætter udvalget forslag til regler, hvorefter adoption undtagelsesvis skal kunne finde sted uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver eller uden hensyn til, al et tidligere meddelt samtykke er tilbagekaldt. Der vil herefter under adoptionssagen kunne blive tale om afgørelse af en konflikt mellem den adoptionssøgende og indehaveren af forældremyndigheden over barnet. Af retsbeskyttelseshensyn finder udvalget, at adoption af et barn uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver ikke bør ske, uden at der gives denne mulighed for at få konflikten afgjort af domstolene. Der kunne da rejses spørgsmål om i disse særtilfælde at henlægge hele behandlingen af adoptionssagen til domstolene. Dette anser udvalget flertal dog ikke for praktisk og henviser herom til bemærkningerne nedenfor til §11.

Udvalget har fundet det rettest og bedst stemmende med princippet i lov nr. 256 af 4. juni 1969 om ægteskabs indgåelse og opløsning, at det ikke længere foreskrives, at adoption skal ske ved kongelig bevilling. I praksis udleveres bevillingen i de fleste tilfælde af overøvrigheden, og udvalget har fundet det naturligt, at ekspeditionen nu udtrykkelig ved loven henlægges til denne myndighed. Heri ligger

ikke nogen indgriben i den hidtidige kompetencefordeling, hvorefter overøvrighedens afslag på meddelelse af bevilling kan indbringes for justitsministeren, og hvorefter justitsministeren kan give almindelige forskrifter, derunder om visse sagers forelæggelse for ministeriet.

Til § 2.

Hovedbetingelsen for adoption.

Bestemmelsen svarer til lovens § 8, men da den indeholder den grundlæggende betingelse for, at adoption må bevilges, nemlig at adoptionen må antages at være til gavn for den, som ønskes adopteret, er den foreslået flyttet til udkastets § 2. I de følgende paragraffer anføres de særlige betingelser.

Bestemmelsen indeholder ikke nogen angivelse af, hvilke undersøgelser der skal foretages som grundlag for adoptionen.

I modsætning hertil indeholder den europæiske adoptionskonvention ret udførlige regler herom. Disse regler er dog ikke bindende, idet deres anvendelse beror på forholdene i hvert enkelt tilfælde. Undersøgelserne skal så vidt muligt foretages af personer, der har særlige kvalifikationer på dette område. Udvalget har ikke på nuværende tidspunkt fundet anledning til at optage disse regler i loven. Udvalget må dog forbeholde sig eventuelt at fremkomme med forslag til ændring af bestemmelsen i forbindelse med behandlingen af reglerne om medvirken til adoption.

Til § 3.

Forbud mod adoption af eget barn.

Ifølge den gældende lovs § 1, stk. 2, kan bevilling til adoption af eget barn ikke meddeles. Denne regel er begrundet med, at barnet ikke opnår bedre retsstilling overfor sine forældre ved, at de adopterer det. Lov nr. 87 af 26. marts 1923 om adoption § 1 åbnede derimod mulighed for, at en mand kunne adoptere sit barn uden for ægteskab. Dette havde sammenhæng med, at barnet efter de dagældende regler ikke havde samme retsstilling over for faderen som et barn i ægteskab. Adoptionen forbedrede således barnets retsstilling. Da et barn uden for ægteskab over for sin moder havde samme retsstilling som et ægtebarn, gav man derimod ikke moderen adgang til at adoptere barnet. En adoption, hvis væsentligste formål var at skjule det; virkelige slægtskab, anerkendtes så-

ledes ikke i dansk ret. Efter at et barn uden for ægteskab ved lov nr. 131 af 17. maj 1937 principielt havde fået samme retsstilling i forhold til sin fader som et barn i ægteskab, ophævedes adgangen for faderen til at adoptere sit barn uden for ægteskab ved adoptionsloven af 1956, jfr. betænkning; om ændring af reglerne om adoption nr. 111/1954, s. 46. Den samme regel gælder i *Norge*, mens der efter hidtidig svensk ret; har været mulighed for såvel faderen som moderen til at adoptere sit barn uden for ægteskab.

I *England* er der adgang til at adoptere eget barn, og adoption af stedbørn kan alene ske således, at både stedfaderen (stedmoderen) og moderen (faderen) adopterer barnet i fællesskab. Sådanne adoptioner udgør for tiden ca. 1/3 af alle adoptioner. Derimod er adgangen for en ugift fader eller moder til at adoptere sit eget barn kun udnyttet i få tilfælde. Det er oplyst, at der i 1968 blev meddelt ugifte kvinder adoption af eget barn uden for ægteskab i 168 tilfælde og fædre adoption af eget barn uden for ægteskab i 10 tilfælde. Antallet af sådanne adoptioner er således i forhold til det samlede antal adoptioner forsvindende lille. Det i bilag 4 omtalte udvalg henstiller som der nævnt til overvejelse at ophæve adgangen til at adoptere eget barn.

I *Sverige* er der ved den førnævnte lov af 17. december 1970 åbnet en almindelig adgang til at adoptere eget barn, altså også ægtebarn. Dette må ses i sammenhæng med, at man samtidig har afskaffet den hidtidige adgang til at ophæve et adoptionsforhold. Da der kan forekomme tilfælde, hvor barnets tarv taler for, at barnet kan komme ud af adoptionsforholdet og blive adopteret af andre adoptanter, har man som erstatning i den svenske lov hjemlet adgang til genadoption, således at den hidtidige adoption bortfalder ved den nye ikrafttræden. I visse tilfælde kan barnets tarv tale for, at det vender tilbage til sine naturlige forældre, f. eks. hvor barnet er født uden for ægteskab, og forældrene senere er blevet gift. Dette spørgsmål løses efter de svenske bestemmelser ved, at de naturlige forældre adopterer barnet.

Udvalget må anse det for en kunstig løsning at lade forældre adoptere deres eget barn og finder, at det er rimeligt i et vist omfang at opretholde adgangen til at ophæve en adoption, således at retsforholdet til de naturlige forældre genopstår ved ophævelsen, jfr. herved nedenfor til §§ 19-25. Udvalget finder således, at der

ikke er grund til at indføre en almindelig adgang til at adoptere eget barn for at opnå mulighed for at bringe et bestående adoptionsforhold til ophør.

I et i folkettinget den 4. december 1970 fremsat privat forslag til lov om ændring i lov om adoption er det foreslået, at der gives faderen til et barn født uden for ægteskab (men ikke moderen) adgang til at adoptere barnet. Forslaget begrundes med, at der har vist sig at være et praktisk behov derfor, især når der har bestået et fast samlivsforhold mellem forældrene, og moderen efter dette forholds ophør ønsker barnet bortadopteret, jfr. Folketingstidende 1970/71, till. A, sp. 2147.

Efter adoptionslovens § 8 (udkastes § 2) må adoption kun bevilges, når den efter foretagen undersøgelse kan antages at være til gavn for barnet. Det synes i overensstemmelse hermed at være et rigtigt princip, der har været gældende siden 1923-loven, at adoption ikke kan meddeles, når den ikke vil medføre nogen forbedring af barnets retsstilling i forhold til adoptanten. En adgang for faderen til et barn født uden for ægteskab til at adoptere barnet vil endog forringe dets retsstilling, idet adoptionen afbryder forbindelsen mellem barnet, moderen og dennes slægt. Erfaringerne fra England tyder på, at en sådan adgang vil blive meget lidt anvendt, og som nævnt er det under overvejelse i England at afskaffe den. Hvis barnets moder efter samlivsforholdets opløsning ønsker at overlade barnet til andre, vil forældremyndigheden kunne overføres til faderen efter myndighedslovens § 30, såfremt parterne er enige om denne løsning, og den skønnes at være til barnets tarv. Er de ikke enige, vil en adoption, der i så fald måtte gives mod moderens protest, jfr. nedenfor til § 9, efter udvalgets opfattelse ikke være den rette måde at løse problemet på. Mere nærliggende vil det være at optage spørgsmålet om udvidelse af faderens adgang til at få sig tillagt forældremyndigheden til hans barn uden for ægteskab efter myndighedslovens § 28. Udvalget kan anbefale, at dette spørgsmål tages op til overvejelse. En sådan udvidelse kunne omfatte ikke blot tilfælde, hvor moderen ønsker barnet bortadopteret, men også tilfælde, hvor forældremyndigheden ikke udnyttes på rette måde, jfr. myndighedslovens § 23. Også i England tænker man sig, at en udvidet udnyttelse af reglerne om at få tillagt forældremyndigheden vil kunne overflødigsgøre den meget lidt benyttede adgang

for faderen til at adoptere sit eget barn uden for ægteskab.

Ud fra disse betragtninger har udvalget i udkastets § 3 optaget reglen i den gældende lovs § 1, stk. 2, uden ændring.

Til § 4.

Adoptantens alder.

Efter § 1 i loven af 1956 kan adoptionsbevilling kun meddeles den, der er fyldt 25 år. Den samme regel er gældende i Norge og Finland og var indtil den 1. januar 1971 tillige i det væsentlige gældende i Sverige. Også uden for de nordiske lande er det sædvanligt, at der stilles særlige krav til adoptanternes alder, undertiden således at der i lovgivningen er foreskrevet både en mindste og en højeste alder, jfr. herved oversigten over fremmed ret i bilag 4.

I den europæiske konvention om adoption af børn, art. 7, jfr. bilag 2, bestemmes, at mindstealderen ikke må fastsættes lavere end 21 år og ikke højere end 35 år. Det kan dog tillades, at der gøres afvigelse fra mindstealderen, hvis adoptanten er barnets fader eller moder, eller hvis særlige omstændigheder foreligger.

I Sverige er der ved lov nr. 840 af 17. december 1970 om ændring i föräldrabalken åbnet adgang til at give adoption til personer mellem 20 og 25 år, når der er tale om adoption af eget barn, ægtefælles barn eller ægtefælles adoptivbarn, eller der i øvrigt foreligger særlige omstændigheder. Det havde været overvejet at foretage en generel nedsættelse af aldersgrænsen, men dette fandt ikke tilslutning.

Det forannævnte den 4. december 1970 i folkettinget fremsatte private forslag til lov om ændring af adoptionsloven indeholder bestemmelse om nedsættelse af aldersgrænsen til myndighedsalderen, jfr. F.T. 1970/71, Till. A, sp. 2147. Det udtales i bemærkningerne hertil, at der normalt bør hengå nogen tid, før et ægtepar kan adoptere, og selv om der derfor kan være god grund til at fastsætte en aldersgrænse for adoptanter på 25 år, kan det undtagelsesvis ske, at der viser sig behov for at kunne gennemføre en adoption til en adoptant, der ikke har nået denne alder. For disse sjældne tilfælde findes myndighedsalderen passende som grænse.

Udvalget er af den opfattelse, at der ikke er noget generelt behov for en nedsættelse af den gældende aldersgrænse. Erfaringerne om skilsmisseshyppigheden i de første år i meget tidligt

indgåede ægteskaber gør det naturligt, at man lader hengå nogle år, før man giver de pågældende adgang til at adoptere. Hertil kommer, at antallet af personer, der ønsker at foretage anonym adoption, i de senere år har været væsentlig større end det antal børn, der tilbydes til adoption, hvorfor der i almindelighed vil hengå nogen tid, før ansøgerne vil kunne få anvist et adoptivbarn. Det kan endvidere være rimeligt at afvente, om det pågældende ægtepar kan få børn i ægteskabet. Der er intet til hinder for, at den, der ønsker at adoptere, kan rette henvendelse til de adoptionsformidlende institutioner inden opnåelsen af 25 års alderen og således komme i betragtning snarest muligt efter opnåelsen af denne alder. Særligt for så vidt angår stedbarnsadoptioner bemærkes, at det næppe i almindelighed vil være til skade, om disse må udsættes, indtil den pågældende adoptant er fyldt 25 år. Der vil være mulighed for eventuelt forinden at få navnebevis til stedfaderens slægtsnavn.

Udvalget er dog af den opfattelse, at der undtagelsesvis kan forekomme tilfælde, hvor det er særlig ønskeligt, at personer, der ikke er fyldt 25 år, får adgang til at adoptere. I overensstemmelse med den svenske lov foreslås en nedre aldersgrænse på 20 år, jfr. udkastets § 4, 2. punktum. Denne grænse falder sammen med den nuværende myndighedsalder, men udvalget har foretrukket ikke uden videre at henvise til denne, da der ikke er nogen nødvendig sammenhæng mellem at råde over for sin formue og påtage sig ansvaret for andres børn.

Som nævnt i bemærkningerne til det foran omtalte forslag bør adoption kun undtagelsesvis kunne ske, når adoptanten ikke er fyldt 25 år. Dette har man ment bør udtales i selve lovteksten. En almindelig sænkning af aldersgrænsen vil være i strid med de fornævnte betragtninger om skilsmissehyppigheden. Det ville endvidere være i strid med den europæiske konvention uden særlige betingelser at åbne adgang til adoption for personer under 21 år.

Til § 5.

Samadoption.

Ifølge lovens § 3 kan den, der er gift, kun adoptere sammen med sin ægtefælle, medmindre denne er forsvundet eller er sindssyg eller åndssvag. Dog kan den ene ægtefælle med den andens samtykke adoptere dennes barn eller adoptivbarn. De, som ikke er gift med hin-

anden, kan på den anden side ikke adoptere sammen, jfr. lovens § 4, stk. 1.

Det synes utvivlsomt, at reglen i § 3 bør opretholdes som den for barnet mest betryggende regel, og den er derfor, med en enkelt sproglig ændring, gentaget i udkastets § 5, stk. 1.

Endvidere foreslår udvalget, at reglen i lovens § 4, stk. 1, opretholdes. Denne regel er optaget som § 5, stk. 2, i udkastet. Udvalget har ikke fundet det rigtigt at åbne adgang til samadoption for personer, der lever sammen uden at have indgået ægteskab. Barnets interesser kræver, at der er i hvert fald den betryggelse for forholdets varighed og retlige regulering, som følger af, at adoptanterne er gift med hinanden.

Genadoption.

I § 4, stk. 2, i den gældende adoptionslov bestemmes, at et adoptivbarn, så længe adoptanten lever, ikke påny kan adopteres af nogen anden end adoptantens ægtefælle. Denne bestemmelse medfører en ulighed mellem et ægtepars eget barn og et barn adopteret af ægtefæller. Opløses et ægteskab ved skilsmisse, og indgår den af ægtefællerne, der har fået tillagt forældremyndigheden over ægtefællernes fællesbarn, nyt ægteskab, kan barnet efter lovens § 3, 2. punktum adopteres af den nye ægtefælle med den retsvirkning, at barnet i forhold til parterne i det nye ægteskab stilles som deres fællesbarn, jfr. lovens § 15, stk. 2. Er barnet imidlertid de fraskilte ægtefællers adoptivbarn, er en sådan stedbarnsadoption udelukket, og den tidligere adoption må ophæves, for at ny adoption kan finde sted.

I praksis er adoptionen i nogle af disse tilfælde blevet ophævet ved dom i medfør af lovens § 18, men dette synes at være en urimelig besværlig fremgangsmåde, når alle parter er enige om, at barnet skal adopteres af den nye ægtefælle.

Eller udvalgets opfattelse bør der skabes ligestilling mellem ægtefællers fællesbarn og et af ægtefæller adopteret barn. Der er derfor ikke i udkastet optaget en til lovens § 4, stk. 2, svarende regel.

Fra den af adoptanterne, som ikke har fået tillagt forældremyndigheden over barnet, skal der efter udkastets § 13 indhentes erklæring på samme måde som med hensyn til virkelige forældre.

Det vil efter udkastet også blive muligt, at et af ægtefæller eller en enkelt person adopteret barn påny adopteres af trediemand med den virkning, at det hidtidige adoptionsforhold helt ophører, jfr. § 23.

TU §§ 6-12 Samtykke til adoption

De gældende regler.

Ifølge udvalgets kommissorium har det været en hovedopgave at overveje adoptionslovens regler om samtykke til adoption og eventuelt fremsætte forslag til ændring af disse.

Loven indeholder følgende regler om samtykke:

§ 2: Den, der er umyndiggjort, kan kun adoptere med sin værges samtykke.

§ 5: Et barn over 12 år kan ikke adopteres uden sit eget samtykke, medmindre indhentelsen af samtykket skønnes at være til skade for barnet.

§ 6: Er den, som ønskes adopteret, under 20 år, kræves samtykke fra forældrene. Er den ene af forældrene død eller forsvundet, sindssyg eile åndssvag, eller er han uden del i forældremyndigheden, er den andens samtykke tilstrækkeligt. Gælder det anførte begge forældre, kræves samtykke fra værge.

Fra den af forældrene, hvis samtykke ikke behøves, skal om muligt erklæring indhentes, førend afgørelsen træffes, og findes der en særligt beskikket værge, skal hans erklæring indhentes.

§ 7: Den, som er umyndiggjort, må ikke adopteres uden samtykke af værgen.

Om de enkelte samtykke-spørgsmål bemærkes:

Samtykke fra værge for en umyndiggjort.

Den i lovens § 2 indeholdte regel foreslås ophævet.

Udvalget anser det for unødvendigt at kræve samtykke fra værge, hvor den, der ønsker at adoptere, er umyndiggjort, uanset at adoptionen medfører økonomiske forpligtelser. Der er næppe noget praktisk behov for at beskytte umyndiggjorte mod uovervejede adoptioner. Sådanne adoptioner vil i øvrigt meget sjældent forekomme, navnlig fordi det ikke ofte kan antages, at de vil være til gavn for barnet.

Udvalget finder det heller ikke nødvendigt

at kræve samtykke fra værgen til en umyndiggjort, der søges adopteret. Den umyndiggjortes interesse skal påses af adoptionsmyndighederne. Det findes derimod rigtigt, at myndighederne, inden afgørelse træffes, orienterer sig om værgens mening. Det foreslås derfor i § 14, at erklæring fra værgen skal indhentes, før adoption af den umyndiggjorte finder sted.

Samtykke fra den, der ønskes adopteret (§6).

Bestemmelsen i lovens § 5 om samtykke fra den, der ønskes adopteret, foreslås uændret optaget som § 6, stk. 1. Denne bestemmelse i loven fik sin endelige udformning under dens behandling i Folketinget, jfr. F. T. 1955/56, Till. B, sp. 597-600. Det er for udvalget oplyst, at andragende om dispensation fra indhentelse af samtykke jævnligt imødekommes, når barnet er under 16 år, og det oplyses, at det er uden kendskab til sine rette familiemæssige forhold. Derimod meddeles der kun sjældent dispensation, såfremt barnet er over 16 år. Udvalget har herefter ikke fundet det påkrævet at foreslå gennemført en højeste alder, ud over hvilken dispensation ikke kan meddeles.

Den gældende lov indeholder ingen krav om, at barnets samtykke skal være afgivet under særlige former. I tilslutning til udvalgets forslag i § 8 om, at forældrenes samtykke skal være afgivet under personligt fremmøde for f. eks. overværigheden, og at de skal vejledes om adoptionens og samtykkets retsvirkninger, har udvalget fundet rettest, at man på lignende måde søger at sikre sig, at barnet virkelig er enig i det betydningsfulde skridt, en adoption er.

Udvalget foreslår derfor i § 6, stk. 2, at barnets samtykke skal afgives over for visse nærmere angivne myndigheder, jfr. herom nedenfor til § 8, og at disse skal gøre barnet bekendt med adoptionens betydning. Derimod stilles der ikke krav om, at samtykket skal være skriftligt. For så unge personer, som der kan være tale om, vil et krav om skriftligt samtykke ikke betyde nogen yderligere sikkerhed for, at beslutningen er velovervejet.

Samtykke fra barnets forældre.

Indledning

Den vigtigste samtykkeregulering er bestemmelsen i lovens § 6 om samtykke fra barnets forældre. Det må anses som uomtvisteligt, at der som alt-

overvejende hovedregel bør kræves samtykke fra forældre til adoption af deres barn. Dette er da også tilfældet i de af udvalget undersøgte fremmede lovgivninger og foreskrevet i Europakonventionens artikel 5.

På den anden side er det lige så klart, at der må forekomme undtagelser fra denne regel. Reglerne i den danske adoptionslov, hvorefter der kun kan ses bort fra indhentelse af samtykket, når forældrene eller en af dem er død, forsvundet, sindssyg eller åndssvag eller uden del i forældremyndigheden, hører sammen med tilsvarende bestemmelser i de andre nordiske love til dem, som hjemler den snævrere afvigelse fra samtykkeprincippet. Rammer hindringen, som det normalt vil være tilfældet, kun den ene af forældrene, afgiver den anden samtykket på begge vegne, og rammer hindringen dem begge, træder værger i deres sted.

Den vigtigste undtagelse fra samtykkekravet er utvivlsomt bestemmelsen om, at samtykke ikke kræves fra den af forældrene, der er uden del i forældremyndigheden. Ifølge myndighedslovens §§ 23-24 vil der kunne træffes bestemmelse om, at forældremyndigheden kun skal tilkomme den ene af forældrene, hvis den anden har misbrugt forældremyndigheden m. v., eller hvis samlivet er ophævet, og sådan bestemmelse skal træffes i tilfælde af separation eller skilsmisse. Ifølge § 28 tilkommer forældremyndigheden til et barn uden for ægteskab moderen, og samtykke fra faderen kræves således ikke. Når der i det følgende tales om samtykke fra forældrene, må det således erindres, at der i adoptionssager ofte alene vil være tale om samtykke fra en af forældrene, for børn uden for ægteskab i reglen fra moderen. Om erklæring fra den af forældrene, der ikke har del i forældremyndigheden, henvises til bemærkningerne til § 13, s. 28.

I engelsk og fransk ret er der en videre adgang til at se bort fra manglende samtykke fra forældrene. Der fremhæves særligt tilfælde, hvor forældrene har forsømt barnet. Efter engelsk ret kan der også ses bort fra, at samtykke mangler, når det nægtes uden rimelig grund, men det er forudsat, at denne bestemmelse kun benyttes i undtagelsestilfælde. Noget lignende gælder efter tysk ret. Europakonventionen forudsætter, at der kan ses bort fra samtykke af særlige grunde, som angives i loven.

Ifølge adoptionsloven kræves samtykke fra forældrene kun, når barnet ikke er fyldt 20 år. På den anden side opretholdes kravet for børn

mellem 18 og 20 år, selv om forældremyndigheden ophører ved det fyldte 18. år. Bestemmelsen forstås således, at samtykke skal gives af begge forældre, hvis de havde forældremyndigheden, da denne ophørte. Havde kun een af forældrene forældremyndigheden, kræves kun samtykke fra denne.

Ifølge Europakonventionen stilles kravet om samtykke kun for børn under 18 år.

Samtykket kræver efter adoptionsloven ikke nogen bestemt form, men vil i praksis dog næsten altid foreligge skriftligt. Ved adoptioner, der formidles gennem mødrehjælpen og De danske Plejehjemsforeninger, anvendes særlige samtykkeformularer. Oplyses sagen gennem afhøring til politirapport, vil samtykket i reglen blive vedstået i forbindelse hermed. Er erklæringen afgivet meget lang tid forud for det tidspunkt, da adoptionsbevilling søges, kan dette efter omstændighederne medføre, at nyt samtykke kræves indhentet.

De norske regler herom er overensstemmende med de danske. I Sverige afgives samtykket over for retten under behandlingen af adoptionssagen. I England, Frankrig og Tyskland kræves visse former ved samtykkets afgivelse, jfr. bilag. 4.

Efter formuleringen af lovens § 6 kunne det synes forudsat, at samtykke skal meddeles til en bestemt adoption. Det har imidlertid længe været anerkendt, jfr. nu § 4, stk. 2, i justitsministeriets cirkulære nr. 150 af 28. juni 1968, at samtykket, når det afgives til en person eller institution, der i medfør af lov nr. 63 af 1. april 1914 er godkendt som mellemmand ved adoptioner, kan meddeles til, at adoption sker til den, som mellemmanden bestemmer. Herved muliggøres de anonyme adoptioner, ved hvilke forældrene ikke får kendskab til, hvem adoptanterne er, og som skønnes at udgøre omkring halvdelen af alle adoptioner. Hvis en adoption, der ikke sker gennem autoriseret mellemmand, søges gennemført som anonym, f. eks. derved, at barnets forældre underskriver en blank erklæring, som senere udfyldes med ansøgnernes navne, er samtykkeerklæringen ugyldig.

Denne praksis med hensyn til anonyme adoptioner må anses at være i overensstemmelse med Europakonventionen, der i bemærkningerne til artikel 5 udtaler, at samtykket skal angå en bestemt adoption, men at adoptanternes identitet kan holdes skjult for de naturlige forældre, og som tilføjer, at der intet er til hinder for adoption på grundlag af

et samtykke, hvorefter barnet kan adopteres af personer, der udvælges af en offentlig myndighed eller en offentligt autoriseret institution.

Loven indeholder ingen bestemmelser, hvorefter samtykke fra barnets moder ikke må indhentes inden forløbet af en vis tid efter fødslen. Derimod bestemmer den svenske lov, at moderens samtykke først må gives, når hun er kommet sig tilstrækkeligt efter fødslen. Tysk og engelsk ret indeholder bestemmelser, hvorefter et vist tidsrum skal være forløbet. Efter Europakonventionen skal der enten fastsættes en legal frist på ikke under 6 uger efter fødslen, eller der skal hengå så lang tid, at adoptionsmyndigheden finder, at moderen er kommet sig tilstrækkeligt efter fødslen.

I praksis er der dog ingen væsentlig forskel på dansk ret og de fremmede lovgivninger, idet det i Danmark næsten undtagelsesfrit kræves, at der er forløbet 3 måneder efter fødslen, inden moderens samtykke afgives.

Loven udtaler sig ikke om spørgsmålet, om samtykket er bindende. Det er imidlertid fast antaget i praksis, at det kan tilbagekaldes med den virkning, at bevilling ikke kan meddeles.

Den samme regel gælder i Norge og Sverige. Det samme er tilfældet i England. I Frankrig kan samtykket tilbagekaldes inden for 3 måneder. Selv efter dette tidspunkt kan dog tilbagekaldelse ske, hvis barnet ikke er anbragt hos de vordende adoptivforældre.

Ifølge Europakonventionens art. 5 kræves, at samtykket er givet »og ikke tilbagekaldt«. I bemærkningerne til artiklen udtales, at samtykket skal være i kraft på det tidspunkt, da adoptionen bevilges. Konventionen synes således at forudsætte, at udgangspunktet er, at samtykket kan kaldes tilbage.

Udvalgets forslag

Aldersgrænse, (§ 7, stk. 1).

Udvalget foreslår, at aldersgrænsen for indhentelse af forældrenes samtykke nedsættes til barnets fyldte 18. år. Dette betyder, at forældrene til et barn mellem 18 og 20 år ikke længere får myndighed til at hindre barnets adoption. Det foreslås imidlertid i § 13, at der i tilfælde, hvor samtykke ikke kræves, skal søges indhentet erklæring fra forældrene, og denne erklæring vil kunne være af betydning ved adoptionsmyndighedernes overvejelse af, om adoptionen tjener til barnets tarv.

Generelle undtagelser, (§ 7, stk. 2-3).

De i lovens § 6, stk. 1, 2. punktum, indeholdte undtagelser fra samtykkekravet, når den pågældende er forsvundet, sindssyg eller åndssvag eller uden del i forældremyndigheden, foreslås opretholdt. Endvidere foreslås opretholdt bestemmelsen om, at samtykke fra væge skal kræves, når hindringen rammer begge forældre. Bestemmelserne er imidlertid omformuleret. Som følge heraf nævnes ikke udtrykkeligt tilfælde, hvor den ene af forældrene eller begge forældre er døde. Det er imidlertid klart, at disse tilfælde må behandles på samme måde, som hvor vedkommende er forsvundet.

Adopterer en person sin ægtefælles adoptivbarn, følger det af udkastets § 5, at samtykke kræves fra den, der først har adopteret barnet. Samtykke kræves derimod ikke fra de biologiske forældre. Også ved adoption i øvrigt af et barn, der allerede er adopteret en gang, kræves samtykke fra adoptanten i stedet for fra forældrene. Man har ikke fundet anledning til at udtale dette udtrykkeligt, jfr. udkastets § 16, stk. 1.

Formkrav og vejledning ved samtykkets afgivelse, (§ 8, stk. 1, 3 og 5-6).

Udvalget foreslår, at den hidtidige principielle formløshed med hensyn til samtykket til adoption opgives. Dette må ses i sammenhæng med udvalgets forslag om, at tilbagekaldelse af et tidligere meddelt samtykke under visse betingelser kan tilsidesættes, jfr. herom s. 22, idet forudsætningen herfor må være, at samtykket i sin tid var blevet afgivet på betryggende måde. Selv bortset herfra mener udvalget imidlertid, at der kan anføres vægtige grunde for at stille krav om iagttagelse af visse former for et adoptionssamtykke.

Som det fremgår af foranstående, er det i fremmede retsforfatninger almindeligt, at en så vigtig erklæring som samtykke til adoption afgives i en vis form, uanset om samtykket er frit tilbagekaldeligt eller betragtes som bindende. Dette afskærer enhver tvivl om, hvorvidt samtykket er at betragte som et endeligt udtryk for forældrenes ønske om at bortadoptere barnet eller blot er en foreløbig tilladelse til barnets anbringelse med henblik på en senere adoption. Af væsentlig større betydning er det dog, at det på denne måde kan sikres, at de pågældende får vejledning om adoptionens og samtykkets betydning. I forbindelse hermed bør der

gives vejledning om de andre muligheder end adoption, der står åbne for at opnå betryggen de forhold for barnet. Man bør således bl. a. orientere barnets forældre om de muligheder for støtte, der efter den sociale lovgivning kan komme i betragtning. Den, der vejleder forældrene, vil i forbindelse hermed kunne danne sig et indtryk af, om de pågældendes beslutning er truffet efter fornøden overvejelse. Skønnes dette ikke at være tilfældet, bør han opfordre dem til at overveje sagen påny, inden samtykkeerklæringen afgives. Det tilstræbes herved at undgå, at de i praksis undertiden forekommende ulykkelige situationer, hvor en moder fortryder sit samtykke, efter at barnet er anbragt med adoption for øje, vil kunne opstå. Man bør dog gøre forældrene bekendt med, at det for barnets tarv er meget væsentligt, at deres beslutning træffes hurtigst muligt, bl. a. for at begrænse barnets eventuelle ophold i en institution. Det bemærkes, at mødrehjælpen, som gennemfører en vejledning, inden barnet søges anbragt med henblik på adoption, for sit vedkommende i tiden fra 1965 til 1970 kun har haft 3 tilfælde af tilbagekaldelse af samtykkeerklæringer. Også plejehjemsforeningerne har kun et ringe antal tilbagekaldelser.

I den i sin tid stærkt omtalte Jari-sag, Ugeskrift for Retsvæsen 1968 s. 591, var en sådan forhåndsvejledning til moderen derimod ikke givet. Det ægtepar, som søgte adoption, var kommet i forbindelse med moderen gennem en annonce i et finsk blad. Samtykkeerklæringen fra moderen i Finland, der kun var 20 år og enke, var tilvejebragt ved hjælp af en herboende bekendt af ægteparret. Dette rejste derefter til Finland, hvor det hentede barnet på et finsk børnehjem uden at have været yderligere i kontakt med moderen. Kort efter indgav ægteparret andragende om adoption, og under denne sags behandling blev der rettet en forespørgsel til de finske myndigheder. Moderen tilbagekaldte nu under de finske myndigheders behandling af sagen, ca. 7 måneder efter barnets anbringelse i det danske hjem, sit samtykke til adoptionen.

Efter udvalgets forslag vil et samtykke tilvejebragt på denne måde være uden retlig betydning. Det må da stå adoptanterne klart, at de ikke kan gøre sig håb om at gennemføre en adoption på grundlag af et sådant samtykke. Ifølge forslaget skal samtykke afgives skriftligt under personligt fremmøde for overøvrigheden eller for anden myndighed eller institution, som

er godkendt dertil af justitsministeren (§ 8, stk. 1). Det er forudsat, at sådan godkendelse skal kunne gives f. eks. til mødrehjælpsinstitutionerne og til De danske Plejehjemsforeninger, men det er ikke tanken, at enhver, som har eller måtte få tilladelse til at være mellemmand ved adoptioner, uden videre skal have godkendelse til at modtage samtykke. Afgørelsen må bero på, om mellemmanden har forudsætninger for at give den vejledning, som kræves givet efter udkastets § 8, stk. 3.

For at muliggøre en standardisering af samtykkeerklæringernes form foreslås det, at justitsministeren kan fastsætte regler herom (§ 8, stk. 5).

Udvalget er opmærksomt på, at det af hensyn til den nu ret hyppige adoption af udenlandske børn vil være nødvendigt at tillade, at samtykke kan afgives over for en udenlandsk myndighed eller institution. Det kan ikke forventes, at disse myndigheder vil være bekendt med og villige til at anvende de danske forregler. Det kan endvidere ikke forventes, at de vil være i stand til at vejlede forældrene specielt om indholdet af de danske adoptionsregler. Udvalget foreslår derfor i § 8, stk. 6, at justitsministeren får myndighed til at bestemme, at et samtykke afgivet for en udenlandsk myndighed eller institution kan ligestilles med samtykke afgivet for en dansk myndighed eller institution, selv om kravene i udkastets § 8, stk. 1-3, ikke er opfyldt.

Tidsfrist for samtykkets afgivelse, (§ 8, stk. 2).

Som foran omtalt er det en næsten fast praksis, at samtykke fra moderen først modtages 3 måneder efter barnets fødsel. Denne praksis stemmer overens med Europakonventionen, som ikke stiller krav om, at reglen optages i en udtrykkelig lovbestemmelse.

Udvalget har imidlertid anset det for rigtigst at give den i praksis gennemførte regel udtrykkelig lovhjemmel, og foreslår, at samtykke ikke må modtages før 3 måneder efter barnets fødsel, medmindre ganske særlige forhold foreligger. Denne regel foreslås som gældende også for barnets fader. Da en adoptionssag under alle omstændigheder må afvente moderens erklæring, vil det ikke medføre nogen forsinkelse, om det tillige fastsættes, at faderen skal have en vis betænkningstid efter fødslen, således at forældrene stilles ens i denne henseen-

de. Der kan imidlertid forekomme tilfælde, hvor det vil medføre særlig ulempe at skulle afvente 3 måneders fristens udløb. Dette kan således være tilfældet, hvor forældrene står foran at skulle udvandre, eller hvor en udenlandsk kvinde under midlertidigt ophold her i landet ønsker sit barn adopteret af danske adoptanter, og det vil være forbundet med særlige vanskeligheder at indhente nyt samtykke efter hendes hjemrejse. Der er derfor givet mulighed for at dispensere fra reglen, hvorved naturligvis under alle omstændigheder forudsættes, at moderen er kommet sig tilstrækkeligt efter fødslen.

Samtykke til anonym adoption, (§ 8, stk. 4).

Udvalget har anset det for naturligt i loven udtrykkeligt at fastslå, at samtykke til adoption, der meddeles en myndighed eller institution, som har beføjelse til at medvirke ved adoption af børn, kan gå ud på, at barnet bortadopteres til den eller de personer, som myndigheden eller institutionen udpeger, jfr. herved den foran side 17 nævnte praksis.

Bestemmelsen omfatter, foruden mødrehjælpsinstitutioner og børne- og ungdomsværnene, endvidere de myndigheder og institutioner, der i medfør af lov nr. 63 af 1. april 1914 har tilladelse til at optræde som mellemmand ved adoption af børn.

Udvalget vil, som foran nævnt, senere tage stilling til revision af loven af 1. april 1914.

Eventuelt bortfald af samtykkets retsvirkninger.

Udvalget har ikke foreslået nogen frist, efter hvilken samtykkets betydning bortfalder. Såfremt barnet efter samtykkets afgivelse er anbragt hos de personer, der ønsker at adoptere, er det klart, at den omstændighed, at adoptionens meddelelse trækker ud, normalt ikke bør have nogen indflydelse på samtykkets gyldighed. Hvis samtykke er meddelt til anonym adoption, og den påtænkte anbringelse ikke finder sted i tilknytning til samtykkets afgivelse, eller anbringelsen viser sig forfejlet, kan der efter omstændighederne være grund til, at den formidlende myndighed eller institution, inden ny anbringelse med adoption for øje finder sted, indhenter nyt samtykke fra forældrene, men dette må overlades til et skøn i hvert enkelt tilfælde.

Tilbagekaldelse af samtykke, (§ 9, stk. 1).

Som foran omtalt foreligger der i Danmark kun oplysning om ganske enkelte tilbagekaldelser af samtykke til adoption, hvor samtykket er afgivet til mødrehjælpsinstitutioner eller medlemmer af De danske Plejehjemsforeninger. Selv om der kan foreligge tilbagekaldelser af samtykkeerklæringer afgivet til private, som ikke er myndighederne bekendt, idet tilbagekaldelsen har medført, at adoptionsansøgning ikke er indgivet, er der næppe tvivl om, at antallet er meget begrænset. Udvalget må endvidere gå ud fra, at de foreslåede regler om form for samtykke til adoption og om vejledning i forbindelse hermed yderligere vil begrænse det antal tilfælde, hvor der aktuelt vil forekomme ønske om tilbagekaldelse af samtykke.

Medlemmer af udvalget har i august 1970 drøftet spørgsmålet om ændring af de gældende regler om adoptionssamtykkets tilbagekaldelighed med repræsentanter fra de øvrige nordiske lande. Det oplystes herved, at genkaldeligheden ikke havde givet anledning til kritik i disse lande, og at man ikke havde følt trang til ændring af de gældende regler.

Som udgangspunkt for diskussionen kan endvidere anføres, at den, der søger adoption, ikke derved påtager sig nogen forpligtelse til at gennemføre adoptionen. Han kan tilbagekalde sit andragende med den virkning, at adoptionen ikke kan meddeles. Endvidere forudsætter adoption, at myndighederne finder, at barnets tarv er tilgodeset og lovens øvrige betingelser opfyldt. Den, der giver samtykke til, at hans barn adopteres, er således ikke sikker på, at adoptionen bliver til virkelighed. Det må derfor på forhånd forekomme mindre naturligt, om samtykket i almindelighed skulle være bindende straks fra dets afgivelse, og en sådan regel findes som nævnt ikke i de af udvalget undersøgte retsforfatninger bortset fra Tyskland, hvor grundlaget for adoption er en overenskomst.

Der kan endvidere rejses tvivl om den praktiske betydning af en almindelig regel om, at samtykket principielt ikke kan tilbagekaldes. Forældrene vil kunne anbringe barnet i pleje med adoption for øje uden at afgive formelt samtykke i overensstemmelse med lovens regler og holde dette samtykke tilbage til et meget sent tidspunkt. Hertil kommer, at der vil fremkomme en uklar retstilstand i det tidsrum, der må forløbe, efter at et uigenkaldeligt sam-

tykke er meddelt, og indtil adoptionen bevilges. Samtykket medfører ikke, at forældremyndigheden overføres til den, der søger adoption, og det må anses betænkeligt at indføre en almindelig regel herom. Forældrene har således, indtil adoptionen er gennemført, bestemmelsesretten over barnet, kun med den begrænsning, der følger af § 81 i loven om børne- og ungdomsforsorg, hvorefter børne- og ungdomsværnet kan bestemme, at barnet ikke uden rimelig grund må flyttes eller hjemtages fra et plejehjem. Denne retsstilling er ikke vel forenelig med et uigenkaldeligt samtykke.

I en række familieadoptioner ville en uigenkaldelighedsregel være helt overflødig.

Udvalgets *fleral* finder herefter ikke at burde foreslå, at samtykke til adoption i almindelighed erklæres for uigenkaldeligt.

Fog finder, at et samtykke i den af udvalget foreslåede form principielt burde være uigenkaldeligt; og henviser til sin nedenfor gengivne udtalelse.

Udvalget har herefter drøftet spørgsmålet om at gennemføre en mellemløsning, hvorefter den frie tilbagekaldelighed af samtykket begrænses. Udvalget finder ikke, at man af den omstændighed, at tilbagekaldelser i Danmark aktuelt kun er forekommet i meget ringe omfang, kan slutte, at den gældende retstilstand må anses som helt tilfredsstillende. Selve den omstændighed, at der er mulighed for tilbagekaldelse af samtykket, kan være en stor belastning for de vordende adoptivforældre, hvilket i sig selv kan virke hæmmende på tilknytningen mellem dem og barnet. Som følge heraf begrænses mulighederne for efter barnets anbringelse i hjemmet at gennemføre en omhyggelig observation med hensyn til barnets tilpasning i det pågældende hjem. Den institution, der har medvirket til barnets anbringelse, vil direkte eller indirekte ofte udsættes for et vist pres fra de pågældende for at indsende adoptionsansøgning hurtigst muligt, hvilket kan betyde, at observationsperioden ikke bliver af fuldt tilstrækkelig længde eller, når der er tale om almindelige spædbarnsadoptioner, endog at man undlader at kræve selv en kortere observationstid i hjemmet.

Selv om man vanskeligt kan skaffe sikre oplysninger herom, kan der næppe heller helt bortses fra, at den frie tilbagekaldelighed under de nuværende forhold, hvor det er let at få bortadopteret små børn, kan friste til en vis afpresning over for den, der søger adoption,

eller til af usaglige grunde at forlange barnet adopteret af andre end den, hos hvem det er anbragt, og hos hvem det er faldet godt til.

Udvalget har overvejet som en mellemløsning at foreslå, at samtykke til adoption bliver bindende, såfremt det ikke er tilbagekaldt inden en vis frist. Et forslag i denne retning er optaget i det foran nævnte den 4. december 1970 i folketinget fremsatte forslag. Ifølge dette skal samtykke til adoption ikke kunne tilbagekaldes, når barnet i mere end 12 måneder har været i adoptantens varetægt med adoption for øje, jfr. F. T. 1970/71, Till. A, sp. 2148. Efter udvalgets opfattelse vil en regel som den foreslåede være uden væsentlig praktisk betydning. Det fremgår af det af udvalget indsamlede materiale, at adoptioner i reglen gennemføres på langt kortere tid. I tilfælde, hvor barnet i længere tid har været anbragt i pleje med adoption for øje, uden at forældrene endelig har bestemt sig og givet samtykke til adoptionen, får reglen ingen betydning. Bliver det bekendt, at der er en sådan 12 måneders regel, vil det antagelig medføre tilbageholdenhed med at give samtykke, netop i de tilfælde, hvor forældrenes ønske om at lade deres barn adoptere af andre, ikke er helt fast, og hvor risikoen for senere tvist derfor er størst. En løsning af den konflikt, der opstår, hvor barnet i længere tid har været i pleje hos de samme mennesker, og disse nu ønsker at adoptere barnet, synes kun at kunne ske, dersom der åbnes mulighed for i ekstraordinære tilfælde at meddele adoption, uden at samtykke fra forældrene foreligger.

Det kunne overvejes at fastsætte en kortere frist, f. eks. på 3 måneder, i almindelighed regnet fra samtykkets afgivelse, således som tilfældet er i Frankrig, og foreskrive, at bevillingens meddelelse skal afvente denne frists udløb. En sådan regel kunne gennemføres, når man som foran anført indfører en fast form for samtykkets meddelelse, idet der da ikke kan rejses tvivl om erklæringens gyldighed eller tidspunktet for dens afgivelse. Den rammes imidlertid af den foran nævnte indvending og til dels af indvendingerne mod at gøre samtykket bindende fra dets afgivelse. Det er i øvrigt næppe særlig heldigt, om samtykke gives, uden at forældrene virkelig har gjort sig deres stilling klar. Dette kan være sket i tillid til, at tilbagekaldelse kan ske inden for en vis frist. Udløbet af en sådan frist vil let blive overset. Det vil være bedre, om de pågældende vejledes,

således at den vejledende myndighed eller institution undlader at modtage samtykket, hvis det ikke kan antages, at vedkommende er i stand til at tage endelig stilling. En fristregel har den fordel, at den udelukker senere tvist, men den vil, idet det afgørende synspunkt må være hensynet til barnets tarv, have noget tilfældigt over sig. Den kan også virke uretfærdigt, hvor f. eks. forældrenes forhold har forbedret sig væsentligt, efter at fristen er udløbet, men inden adoptionen er gennemført. Udvalget har herefter ikke fundet tilstrækkeligt grundlag for at foreslå en fristregel som nævnt.

I sine overvejelser om tilbagekaldelsen af samtykke har udvalget inddraget det nedenævnte spørgsmål om at tillade adoption, uden at noget samtykke foreligger. Som det nedenfor nærmere begrundes, foreslår udvalget, at der i særlige tilfælde skal kunne meddeles adoption, selv om samtykke fra forældrene ikke er blevet givet. Adoptionsmyndighedens tilladelse hertil skal dog være under domstolskontrol, således at forældrene kan indbringe spørgsmålet for domstolene. Indfører man en sådan ordning for de sidstnævnte tilfælde, er det nærliggende at gennemføre et lignende system for tilbagekaldelse af samtykke til adoption. Udvalget foreslår derfor, at det ikke skal være udelukket at bevilge adoption, når et meddelt samtykke er tilbagekaldt, men at adoptionsbevilling skal kunne meddeles, når tilbagekaldelsen under særlig hensyntagen til barnets tarv ikke er rimeligt begrundet (§ 9, stk. 1). Ved formuleringen af betingelserne for at fremme adoptionen har man lagt vægt på at udtrykke, at der ikke kræves så meget til at fremme en adoption, hvor et meddelt samtykke er blevet tilbagekaldt, som hvor samtykke aldrig er meddelt. Det sidstnævnte tilfælde omhandles i § 9, stk. 2. Hvis tilbagekaldelsen er ubegrundet eller ikke har nogen rimelig grund, bør der normalt ikke tages hensyn til den. Ved afgørelsen vil der dog ikke alene være at tage hensyn til, om forældrene kan anføre en grund, der for deres vedkommende gør det rimeligt, at de tager samtykket tilbage. Selv om dette er tilfældet, kan hensynet til barnets tarv, når barnet har været nogen tid hos plejeforældre, der ønsker at adoptere det, tale med en sådan vægt for at se bort fra samtykkets tilbagekaldelse, at adoptionen bør gennemføres. Det er ikke muligt at udtale sig generelt om, hvor lang tid et barn skal have opholdt sig i et hjem, før det tager skade af at blive flyttet. Dette må afgø-

res konkret under hensyntagen til de i det enkelte tilfælde foreliggende omstændigheder. I overensstemmelse hermed er det i udkastet fremhævet, at hensynet til barnets tarv skal tages særligt i betragtning ved afgørelsen af, om tilbagekaldelsen kan anses rimeligt begrundet. Hvis samtykket tilbagekaldes kort efter dets meddelelse, taler hensynet til barnet i almindelighed svagere for at tilsidesætte tilbagekaldelsen, og der må da kræves mindre for at statuere, at tilbagekaldelse ikke er rimeligt begrundet. Hvis samtykke er meddelt til adoption ved bestemte personer, men der nu ønskes foretaget adoption ved andre, kan reglen ikke anvendes, men adoption vil kun kunne gennemføres efter de nedenfor foreslåede regler om adoption uden samtykke. Det samme gælder, hvor et tilbagekaldt samtykke ikke har været meddelt i behørig form.

Udvalget tilsigter med den foreslåede bestemmelse i forbindelse med den foreslåede vejledning ved samtykkets meddelelse - derunder om, at samtykket ikke er frit tilbagekaldeligt - at opnå, at tilbagekaldelse af samtykke sjældent vil komme på tale og blive søgt gennemført. Der skulle således kunne tilvejebringes en rimelig grad af tryghed i den observationsperiode, der - navnlig ved anonyme adoptioner - normalt bør hengå, inden adoption foretages. Dette skulle atter medføre, at der kan holdes igen over for et pres om at få adoptionen igennem hurtigere end forsvarligt. Fuld tryghed i observationstiden kan kun opnås, dersom det fastsættes, at der ved anonyme adoptioner, der formidles gennem dertil anerkendte myndigheder eller institutioner, skal afgives et bindende samtykke, således at forældremyndigheden samtidig går over til den pågældende myndighed eller institution. Udvalget har imidlertid anset det for betænkeligt at foreslå en sådan særregel.

Om domstolskontrol med adoptionsmyndighedens beslutning om at fremme adoptionen trods tilbagekaldelse af forældrenes samtykke henvises til bemærkningerne nedenfor s. 26.

Adoption uden samtykke, (§ 9, stk. 2).

Samtykke fra forældrene kræves efter loven ikke, når de ikke har del i forældremyndigheden. Betydningen af kravet om samtykke er derfor i nogen grad afhængig af, efter hvilke regler forældremyndigheden kan fratages forældrene. Efter ældre lovgivning medførte inddragelse under børneforsorg i visse tilfælde, at

forældremyndigheden gik over til børneværnsudvalget. Dette kunne derfor - via en ad hoc beskikket værge - meddele det efter loven fornødne samtykke. Efter loven af 4. juni 1964 om børne- og ungdomsforsorg medfører inddragelse under forsorg ikke, at forældrene mister forældremyndigheden, idet for sorgen skal være et tilbud om bistand til forældrene under deres udøvelse af forældremyndigheden. Det kan i denne forbindelse nævnes, at lovens § 41 pålægger børne- og ungdomsværnet, medmindre hensynet til barnets velfærd i det enkelte tilfælde taler derimod, at sørge for, at forbindelsen mellem barnet og dets hjem holdes ved lige, og at søge at skabe mulighed for tilbagevenden til hjemmet. Dette grundlæggende princip i den nugældende børneforsorgslovgivning har i forhold til de gældende regler om adoption til følge, at der ikke er mulighed for bortadoption af børn inddraget under børneforsorgen uden samtykke af forældrene. Selv i tilfælde, hvor forældrene ikke i øvrigt har vist interesse for deres under børneforsorg på institution anbragte børn, er de således i stand til at hindre, at de bortadopter, uanset om dette måtte ventes at ville være til gavn for dem. Er børnene gennem børneforsorgen anbragt i pleje, er forældrene ligeledes i stand til at hindre, at plejeforældrene adopterer dem, uanset om der er nogen udsigt til, at de påny vil komme tilbage til forældrene. Det samme gælder i de mere ekstreme tilfælde, hvor der i medfør af lovens § 81 er nedlagt forbud mod, at barnet fjernes fra et plejehjem, hvor forældrene selv har anbragt det. I begge de sidstnævnte tilfælde vil der kunne være trang til, at forholdet endeligt ordnes ved, at plejeforældrene adopterer barnet. Det må vel antages, at det kun er et begrænset antal af de på institutioner under børneforsorg anbragte børn, for hvilke en sådan tvangsadoption vil kunne komme på tale, bl. a. fordi en del af børnene frembyder sådanne adfærdsvanskeligheder, at det ikke er tilrådeligt at anbringe dem i private hjem, ligesom det for større børns vedkommende vil kunne være vanskeligt at finde egnede og villige adoptanter. Der kan herved henvises til tabel VIII i den som bilag 12 optagne oversigt, udarbejdet af socialstyrelsen. På den anden side synes det ikke at være rigtigt principielt at udelukke muligheden af adoption mod forældrenes protest, når en sådan adoption er påkrævet af hensyn til barnets tarv. Der kan herved henvises til, at adoption trods manglende samtykke

under visse betingelser er mulig både i engelsk, fransk og tysk ret. Åbnes en sådan mulighed, vil dette også give børne- og ungdomsmyndighederne anledning til at være opmærksomme på problemet, når et barn, uanset de bestræbelser, der har været udfoldet efter loven om børne- og ungdomsforsorg, dog ikke har haft en rimelig kontakt med sine forældre.

Udvalget foreslår herefter, at adoptionsbevilgning i særlige tilfælde skal kunne meddeles, selv om der ikke kan opnås samtykke fra forældrene, såfremt hensynet til barnet afgørende tilsiger dette (§ 9, stk. 2). Ved ordet afgørende er det tilsigtet at udtrykke, at denne udvej kun bør benyttes i sjældne tilfælde, hvor det er helt klart, at barnet:» tarv kræver, at adoption gennemføres. Betingelserne er som foran nævnt strengere end i de i § 9, stk. 1, nævnte tilfælde af tilbagekaldelse af et tidligere meddelt samtykke. Ved afgørelsen vil det være af væsentlig betydning, om forældrene har undladt at holde sig i rimelig kontakt med barnet og i øvrigt at vise interesse for det. Udvalget har dog ikke ønsket at fremhæve dette moment som eneafgørende, idet bestemmelsens formål er at hjælpe de pågældende børn og ikke at reagere over for uefterrettelige forældre. Der kan forekomme tilfælde, hvor der har været en kontakt, som nærmest er til skade for barnet. Det vil næppe heller være heldigt, om tvangsadoption bruges som en trusel mod forældrene for at få dem til at søge kontakt med barnet. En på denne måde fremtvungen kontakt kan ikke forventes at være til gavn for barnet. I øvrigt er selve begrebet rimelig kontakt ret uskarpt.

Udvalget har herefter ikke ment at burde foreslå, at der skal være forløbet et bestemt tidsrum, hvori der ikke har været rimelig kontakt mellem barnet og dets forældre, inden en tvungen adoption kan gennemføres.

Den foreslåede bestemmelse vil navnlig kunne få betydning for børn, der er anbragt i private plejehjem, og som ønskes adopteret af plejeforældrene, hvad enten anbringelsen er sket direkte af barnets forældre eller gennem børne- og ungdomsværnet. I det førstnævnte tilfælde vil spørgsmålet om tvungen adoption kunne rejses af plejeforældrene selv. For det sidstnævnte tilfælde har udvalgets flertal ment at burde foreskrive, at spørgsmålet om adoption uden forældrenes samtykke kun skal kunne rejses med samtykke fra landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg. Nævnet kan herved påse, at barnets forældres interesse ikke gås

for nær. Denne ordning er også i overensstemmelse med en af børne- og ungdomsforsorgens pædagogiske nævn over for udvalget afgiven udtalelse, jfr. bilag 13.

Fog henviser om dette spørgsmål til sin udtalelse side 41.

Tilladelse til senere adoption uden samtykke fra forældrene, (§ 10).

Det foran nævnte forslag skulle muliggøre, at forholdene for børn, der længe har været anbragt i privat pleje, kan bringes i orden ved adoption, uanset at forældrenes samtykke hertil ikke kan opnås, hvis gennemførelsen af adoptionen skønnes at være af afgørende betydning for barnet. Forslaget vil derimod efter udvalgets opfattelse ikke være tilstrækkeligt, hvis man skal løse det tilsvarende spørgsmål for de på institutioner anbragte børn, de såkaldte »glemte børn«.

Vanskeligheden med hensyn til de på institutioner anbragte børn består navnlig deri, at det vil være uforsvarligt at gennemføre en adoption af disse børn, uden at der først er foretaget en anbringelse af børnene i de pågældende hjem til observation med adoption for øje. Det bemærkes herved, at der efter børneforsorgslovens § 38 er mulighed for placering i familiepleje uden tilslutning fra forældremyndighedens indehaver, men at beslutninger om barnets anbringelse så vidt muligt skal træffes i samarbejde med forældremyndighedens indehaver. Er barnet ikke fjernet efter børneforsorgslovens § 28, kan udgangen på en uoverensstemmelse vedrørende barnets anbringelse blive, at barnet hjemtages, medmindre der er grundlag for, at børne- og ungdomsværnet kan træffe beslutning om overgang til tvangsforsorg efter § 28, stk. 2.

Om der måtte være anledning til udvidelse af reglerne herom, må udvalget som liggende uden for sit område overlade til socialministeriets afgørelse.

Udvalget anser det derimod for væsentligt, at adoptionslovens regler udformes således, at de ikke vækker betænkelighed for de private hjem med hensyn til at tage sig af sådanne børn med adoption for øje.

Der er vel et meget større tilbud af potentielle adoptivforældre end af adoptivbørn, men dette gælder særlig ved adoption af spæde børn. I de her behandlede tilfælde vil det dreje sig om børn, der ikke er helt spæde, og interessen for adoption af sådanne børn er noget mindre.

For at tilvejebringe tilstrækkeligt med tilbud fra egnede hjem må det anses at være nødvendigt, at der sikres de pågældende en rimelig tryghed for, at adoption vil kunne gennemføres, såfremt barnet falder godt til i det pågældende hjem. En sådan tryghed vil efter udvalgets flertals opfattelse savnes, såfremt plejeforældrene på forhånd må underrettes om, at forældrene ikke vil samtykke i adoptionen, og at denne senere kun vil kunne forventes gennemført, dersom myndighederne vil tilsidesætte nægtelsen af samtykke. Gennemførelsen af en adoptionsordning med hensyn til de »glemte børn« må således antages at kræve, at plejeforældrene på forhånd inden barnets anbringelse kan opnå en væsentlig sikkerhed for, at adoptionen ikke senere vil strande på grund af forældrenes modstand. Der må derfor tilvejebringes en ordning, hvorefter der på forhånd kan opnås afgørelse af spørgsmålet om tilsidesættelse af forældrenes vægring ved at give samtykke.

En sådan afgørelse måtte søges af børne- og ungdomsforsorgens myndigheder, idet der ikke ses at være mulighed for, at spørgsmålet kan rejses af andre, når sagen drejer sig om børn anbragt på institution. Herimod taler på den anden side hensynet til børne- og ungdomsværnets samarbejde med forældrene, jfr. § 41 i loven om børne- og ungdomsforsorg. Det har været anført, at dette samarbejde kunne lide skade, såfremt forældrene kunne befrygte, at myndighederne, når de havde fået barnet under forsorg, ville tage initiativ til at afbryde forbindelsen med forældrene ved at lade barnet bortadoptere. Udvalget har derfor indhentet en udtalelse fra socialministeriet om spørgsmålet. I socialministeriets svar af 14. januar 1971, der gengives som bilag 11, henholder ministeriet sig til en af flertallet i børne- og ungdomsforsorgens pædagogiske nævn afgiven udtalelse, hvorefter der i særlige tilfælde bør hjemles adgang til tvungen adoption, men således at beslutningen herom henlægges til domstolene. Da meddelelsen af adoption i Danmark er et administrativt anliggende, og da domstolene ikke kan tage initiativet til at rejse sag, men kun træder i funktion i sager, der indbringes for dem, har udvalget indhentet en fornyet udtalelse fra det pædagogiske nævn med hensyn til initiativet til at rejse en sådan sag. I nævnets svar, der er tiltrådt af socialministeriet, og som gengives som bilag 13, udtales, at man finder, at landsnævnet for børne- og ungdoms-

forsorg er den bedst egnede myndighed til at varetage retssikkerheden for såvel børn som forældremyndighedens indehaver i en sådan situation, og nævnet har enstemmigt tilsluttet sig en indstilling, hvorefter spørgsmålet under alle omstændigheder skal forelægges landsnævnet for børne- og ungdomsforsorgen.

På baggrund af denne indstilling finder udvalgets flertal ikke, at hensynet til børne- og ungdomsforsorgens samarbejde med forældrene bør stille sig hindrende for en ordning, hvorefter der, når landsnævnet for børne- og ungdomsforsorgen tiltræder det, på forhånd kan opnås tilladelse til, at et barn, der er undergivet børne- og ungdomsforsorg, senere bortadopteret, selv om samtykke fra forældremyndighedens indehaver ikke kan opnås. Tilladelsen skal kun kunne meddeles under samme betingelser som adoption uden samtykke, jfr. § 9, stk. 2, det vil sige, at hensynet til barnets tarv afgørende skal tilsige, at tilladelsen meddeles. Hertil kræves, at der er afgørende grunde for at meddele tilladelse på forhånd i stedet for at afvente en adoptionssag. Er tilladelse meddelt, skal forældremyndighedens indehaver ikke på ny spørges, når adoption til sin tid søges gennemført.

Det bemærkes, at også den i England nedsatte komité arbejder med spørgsmålet om at opnå en forhånds »frigivelse af barnet« til adoption.

Det er efter udkastet overladt til børne- og ungdomsforsorgen selv at rejse spørgsmål om at opnå en sådan »frigivelse til adoption«. Det må forventes, at der vil blive udvist en betydelig forsigtighed ved udøvelsen af det skøn, der her er tale om, og antallet af børn, der vil blive adopteret: ad denne vej, vil næppe blive sort, men udvalget har ment, at det ville være urigtigt ikke at åbne en mulighed for barnets anbringelse i et privat hjem med adoption for øje trods forældrenes protest, når dette er af afgørende betydning for barnets tarv. Selve den omstændighed, at muligheden består, vil være en opfordring for børne- og ungdomsmyndighederne til at tage spørgsmålet op, og det forudsættes, at socialministeriet vil instruere disse myndigheder om at være opmærksomme på spørgsmålet, når det har vist sig umuligt at gennemføre bestræbelserne efter børneforsorgslovens § 41 for at holde kontakten mellem barnet og forældrene ved lige. Udvalget finder anledning til at fremhæve betydningen af, at barnet på et så tidligt tidspunkt

som muligt anbringes i et privat plejehjem, således at det får mulighed for at knytte sig til en bestemt fader- og moderskikkelse, og således at barnets ophold på institution bliver så kortvarigt som muligt. Dette harmonerer med reglen i børneforsorgslovens § 39, stk. 2, om, at børn så vidt muligt skal anbringes i familiepleje, når forsorgen kan påregnes ikke at blive ganske kortvarig, og hensynet til en påkrævet behandling eller til særlige forhold hos forældrene ikke tilsiger andet.

Et mindretal -- *Glente og Fog* - kan ikke tiltræde forslaget.

Glente anser det for rettest, at adoptionsbevilling - som hidtil - meddeles ud fra et konkret skøn ved bevillingens udfærdigelse over samtlige sagens omstændigheder. Han er betænkelig ved al; indføre en forhåndstilladelse til senere adoption af børn undergivet børne- og ungdomsforsorg, der skaber mulighed for anonym adoption uden forældrenes samtykke.

Som begrundelse herfor anføres:

Under en sag om almindelig adoption uden samtykke fra forældrene kan der over for disse argumenteres konkret med hensynet til barnets tarv, ved anonym do. alene med deres forsømmelighed og uegnethed samt med en henvisning til myndighedernes generelt bedre mulighed for at varetage barnets tarv.

Kompetenceregler medfører, at det ofte vil være 2 amter, der behandler sagen hhv. om tilladelse til adoption og om selve denne.

Amtets efterprøvelse af landsnævnets begæring om tilladelse til adoption vil let få en overvejende formel karakter.

Disse forhold kan være til skade for sagens behandling.

En tilladelse til adoption - evt. meddelt efter retssag - der ikke udnyttes, f. eks. på grund af et konstateret eller opstået handicap eller af andre grunde, kan skade barnets forbindelse med de biologiske forældre og derved forværre dets uheldige stilling.

Børne- og ungdomsforsorgsmyndighedernes og de adoptionsformidlende institutioners førstehåndskendskab til sagen og erfaring må sætte dem i stand til at udtale sig over for plejeforældrene om sandsynligheden for adoptions-sagens gennemførelse på en måde, som hos dem skaber en rimelig tryghed herfor.

Et eventuelt behov for større sikkerhed herfor, som dog ikke er konstateret i de andre skandinaviske lande, bør søges opfyldt ved anden lovgivning, f. eks. om børne- og ungdoms-

forsorg, som led i foranstaltninger til barnets tarv i disse relativt få tilfælde.

Glente foreslår derfor, at udkastets § 10 udgår, at ordene »eller § 10« udgår i dettes § 11 og i § 475 c, stk. 1, i udkast til lov om ændring af lov om rettens pleje, og at udkastets paragrafnumre ændres i overensstemmelse hermed.

Fog henviser herved til sin udtalelse s. 41.

Behandlingen af spørgsmålet om adoption uden samtykke. Domstolsprøvelse, (§ 11).

Med hensyn til spørgsmålet om, hvem der skal træffe afgørelse efter §§ 9-10, frembyder der sig flere muligheder:

Umiddelbart nærliggende er at henlægge afgørelsen til adoptionsmyndigheden, altså overøvrigheden, således at afgørelsen af denne konflikt bliver et led i afgørelsen af adoptionssagen som helhed. En anden løsning vil være at overlade afgørelsen til domstolene, således at hele adoptionssagen i disse tilfælde henlægges til domstolene. En tredje mulighed er at lade afgørelsen i første omgang træffe af adoptionsmyndigheden, men at åbne adgang til at få dennes beslutning om at se bort fra, al: samtykke mangler, indbragt for domstolene.

Udvalget finder det - i overensstemmelse med socialministeriets i bilag 11 gengivne udtalelse med hensyn til adoption af børn under børneforsorg - rettest, at forældrene til det barn, der ønskes adopteret, får adgang til at få spørgsmålet om adoption uden deres samtykke prøvet ved domstolene. Udvalget kan således ikke anbefale, at dette spørgsmål endeligt afgøres af adoptionsmyndighederne.

Udvalgets flertal kan på den anden side ikke anbefale en løsning, hvorefter selve den omstændighed, at der mangler samtykke, medfører, at adoptionssagen som helhed overgår til domstolene. Adoptionsmyndighederne har, selv om ingen protest foreligger, adgang til at nægte adoption, når det skønnes, at adoptionen ikke vil være til gavn for barnet, og denne afgørelse er ikke undergivet domstolsprøvelse. I tilfælde, hvor samtykke mangler, vil et sådant skøn indgå som et led i afgørelsen, og udvalgets flertal finder ikke, at den omstændighed, at samtykke mangler, bør give den, der andrager om adoption, adgang til at søge denne gennemtvunget ved domstolene. Et retskrav på at adoptere andres børn synes ikke at burde anerkendes. Derimod er der, hvor overøvrigheden

uden forelæggelse for justitsministeriet har afslået at meddele adoption, sædvanlig adgang for ansøgerne til at indbringe spørgsmålet for justitsministeren.

Med hensyn til plejeforældres beskyttelse mod, at et barn uden rimelig grund fjernes fra deres hjem, erindres om børne- og ungdomsværnets adgang til efter børneforsorgslovens § 81 at skride ind mod barnets fjernelse fra et plejhjem. Det er endvidere i domspraksis antaget, at et krav fra forældrene om udlevering af et barn kan nægtes fremmet, når tvingende hensyn til barnets velfærd taler derimod, se Ugeskrift for Retsvæsen 1958 s. 654, 1963 s. 55, jfr. Tidsskrift for Retsvidenskab 1963, s. 50 ff, og Ugeskrift for Retsvæsen 1968 s. 591 forudsætningsvis.

Afgørende mod at overflytte sager om adoption uden samtykke til domstolene taler efter opfattelsen i udvalgets flertal, at det bør undgås, at forældre og adoptionssøgende mødes som parter i en retssag, der derved mere får karakter af en strid om et barn end af en sag om adoption i barnets interesse. De almene hensyn, som bør være afgørende, vil ikke være repræsenteret under en sådan sag. I tilfælde, hvor adoption søges foretaget af personer, hvis identitet holdes skjult for forældrene, ses det ikke, at anonymiteten vil kunne opretholdes, dersom de adoptionssøgende skal optræde som parter i sagen. Det er heller ikke ønskeligt, om landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg i de i udkastets § 10 nævnte tilfælde skulle tvinges til at optræde som sagsøger mod barnets forældre.

Hertil kan om spørgsmålet i almindelighed føjes, at antallet af sager af denne art må forventes at ville blive meget lille, og at der således næppe vil kunne oparbejdes den samme sagkundskab hos de enkelte dommere med hensyn til adoptionsreglernes anvendelse som hos overøvrigheden, der i tvivlstilfælde på forhånd kan forelægge sagen for justitsministeren. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 1.

Udvalgets *flertal* går herefter ind for den tredje foran nævnte løsning, nemlig at overøvrighedens afgørelse, hvis den går ud på at fremme adoptionen, af forældrene kan begæres prøvet ved domstolene. På tilsvarende måde foreslås, at tilladelse til senere adoption uden samtykke skal meddeles af overøvrigheden med adgang for forældrene til at få den prøvet af domstolene. Overøvrigheden bliver således for-

ældrenes modpart, der for domstolene må forsvare den afgørelse, den har truffet med særligt henblik på barnets tarv. De adoptionssøgende, resp. børne- og ungdomsværnet, bliver ikke egentlige parter. Dette må som foran nævnt tillægges stor vægt.

Fog finder derimod, at der bør gives den, der søger adoption, adgang til at få spørgsmålet afgjort af domstolene, jfr. nedenfor side 42.

Den af flertallet foreslåede ordning går nærmere ud på, at overøvrigheden, når den efter foretaget undersøgelse - eventuelt forelæggelse af sagen for justitsministeriet - er kommet til det resultat, at betingelserne for adoption er opfyldt, og at adoptionen bør fremmes trods manglende samtykke, eller trods tilbagekaldelse af samtykke, skal underrette forældrene, der derefter kan begære afgørelsen prøvet af retten. Det samme skal gælde afgørelser, hvorefter der meddeles tilladelse til, at der ved senere adoption ses bort fra, at samtykke ikke foreligger. Da sagerne ikke bør forsinkes, har man ikke fundet anledning til at give anvisning på at indbringe afgørelsen for justitsministeren, inden den kan bringes for domstolene. Udvalget har overvejet, om det burde pålægges overøvrigheden af egen drift at forelægge afgørelsen for domstolene. Man har imidlertid fundet det rettest at kræve en udtrykkelig begæring herom fra forældrene, idet der kan forekomme tilfælde, hvor et samtykke vel ikke kan opnås - eller ikke kan opnås i lovlig form - men hvor forældrene i og for sig ikke har noget mod adoptionen. På den anden side har man ment at burde sikre, at forældrene bliver bekendt med afgørelsen. Man har derfor ikke villet nøjes med at foreskrive, at afgørelsen skal forkyndes efter retsplejelovens regler om forkyndelse, men har foreslået, at den i skriftlig form skal udleveres enten af overøvrigheden eller ved stævningsmand til den pågældende personligt. Det skal endvidere af meddelelsen fremgå, inden hvilken frist afgørelsen skal kunne begæres indbragt for domstolene, og denne frist må ikke være kortere end 14 dage (§ 11, stk. 1). Skulle det ikke være muligt at forkynde meddelelsen personligt, fordi vedkommende er forsvundet, må sagen behandles efter reglerne herom, jfr. § 7, stk. 2 til 3, og spørgsmålet om prøvelse af beslutningen bortfalder da.

Fristen har den betydning, at overøvrigheden ikke må udfærdige adoptionsbevilling forinden fristens udløb, men den er efter udval-

gets forslag ikke en absolut frist, efter hvis udløb spørgsmålet ikke længere kan begæres indbragt for domstolene. Hvis bevillingen af andre grunde ikke har kunnet udfærdiges straks efter fristens udløb, finder udvalget ikke tilstrækkelig grund til, at spørgsmålet kan nægtes indbragt for domstolene (§11, stk. 2), men retten skal efter påstand kunne nægte at prøve begæringen, såfremt overskridelsen af fristen ikke findes at være undskyldelig (§11, stk. 3). Efter formuleringen er det ikke absolut udelukket, at retten kan fremme prøvelsen af begæringen, selv om overskridelsen af fristen ikke er undskyldelig. Der kan foreligge sådanne ændrede forhold, at det dog findes rimeligt at optage sagen til prøvelse. Dette vil navnlig gælde, når en sket anbringelse ikke har ført til adoption, og der nu påtænkes en ny anbringelse. I øvrigt bør bestemmelsen administreres således, at hensynet til ro og tryghed i barnets forhold ikke lider skade.

Beslutningens prøvelse ved domstolene sker ifølge forslaget efter særlige regler, der optages som et særligt kapitel 43 b i retsplejeloven, og som tilsigter at gøre domstolsprøvelsen så let tilgængelig for forældrene som muligt. Herom henvises til bemærkningerne til udvalgets udkast til lov om ændring af retsplejeloven.

I de tilfælde, hvor den, der søges adopteret, er under børne- og ungdomsforsorg, kunne man tænke sig en anden ordning, nemlig, at landsnævnets afgørelse om tilsidesættelse af nægtelse af samtykke indbringes umiddelbart for landsretten efter regler svarende til de i loven om børne- og ungdomsforsorg §§ 57-60 indeholdte. Da afgørelsen om, hvorvidt adoption skal gennemføres, er forbeholdt de administrative myndigheder, vil det imidlertid være upraktisk, om en sådan domstolsprøvelse sker, inden administrationen har taget stilling. Dertil kommer, at denne ordning ikke kunne anvendes, hvor barnet uden børneværnets mellemkomst er anbragt af forældrene hos den, der nu søger adoption, og at det er mest hensigtsmæssigt at have samme ordning for alle tilfælde af denne art. Der er endvidere i disse tilfælde ikke den samme begrundelse for at henlægge afgørelsen til landsretten som i de tilfælde, hvor landsnævnet har truffet afgørelse i sager efter loven om børne- og ungdomsforsorg, der i første instans er afgjort af børne- og ungdomsværnet under medvirken af dommeren i den stedlige underretskreds, jfr. denne lovs § 14.

Det er en selvfølge, at modtagelsen af begæring om domstolsprøvelse medfører, at overøvrigheden ikke derefter kan udfærdige adoptionsbevilling, inden der er truffet en afgørelse, ifølge hvilken enten prøvelse afvises eller overøvrighedens afgørelse stadfæstes. Er en sådan afgørelse truffet, bør forældrenes adgang til anke eller kære ikke gøres illusorisk ved, at bevilling udfærdiges uden hensyn til anke eller kære. Det foreslås derfor i §11, stk. 4, at overøvrigheden skal afvente udløbet af anke- eller kærefristen og først kan udfærdige bevillingen, når denne frist er udløbet, uden at anke eller kære er sket, eller andragende om sagens indbringelse for Højesteret er indgivet til justitsministeren.

Foranstaltninger til at bevare status quo under sagens behandling, (§ 12).

Det vil kunne forudses, at en begæring om adoption uden forældrenes samtykke i visse tilfælde vil udløse et krav om barnets tilbagegivelse til forældrene. Det vil være uheldigt, om barnet kan fjernes, medens sagen undersøges. Udvalget har dog ikke ment, at selve den omstændighed, at der indgives andragende om adoption, bør medføre, at barnet ikke kan fjernes, idet et sådant andragende da kunne anvendes temerært i en strid om barnets udlevering. Hvis barnet er anbragt i familiepleje som led i børneforsorg, kan det ikke hjemtages, uden at børne- og ungdomsværnet er indforstået hermed, og hvis det drejer sig om et barn, der er privat anbragt i et plejehjem, kan børne- og ungdomsværnet nedlægge forbud mod barnets hjemtagelse i medfør af § 81 i loven om børne- og ungdomsforsorg. Ifølge det som bilag 14 optrykte notat fra landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg kan der være anledning til at overveje at ændre denne bestemmelse bl.a. således, at hjemtagelse fra længere varende anbringelse i et plejehjem kun kan ske med samtykke fra børne- og ungdomsværnet.

I tilfælde, hvor overøvrigheden efter en nøje prøvelse af sagens omstændigheder har truffet afgørelse om at fremme adoptionen uden samtykke fra forældrene, finder udvalget derimod, at det bør være udelukket at fjerne barnet fra det hjem, af hvilket det søges adopteret. Der kan i denne situation forventes en særlig aktivitet fra barnets virkelige forældre for at få det hjemgivet, og hensynet til barnets tarv taler

derfor afgørende for at betrygge dets ophold hos de vordende adoptanter gennem en regel i selve adoptionsloven. Det foreslås derfor i udkastets § 12, at barnet i dette tilfælde ikke skal kunne fjernes fra adoptantens hjem under adoptionsagens behandling.

Dersom overøvrighedens afgørelse endeligt underkendes, bliver det påny alene børneforsorgslovens regler, der er afgørende for, om hjemtagelse fra plejehjemmet kan ske.

Til § 13.

Erklæring over adoptionsansøgning, hvor samtykke ikke kræves.

Som foran nævnt bestemmer adoptionslovens § 6, stk. 2, at der om muligt skal indhentes erklæring fra den af forældrene, hvis samtykke ikke kræves, førend afgørelse træffes. En tilsvarende bestemmelse foreslås optaget i udkastets § 13, som dog på nogle punkter er ændret.

Ifølge lovens § 6, stk. 2, skal der ikke indhentes erklæring fra forældrene, når barnet er fyldt 20 år, jfr. ordene »Fra den (udh. her) af forældrene, hvis samtykke ikke kræves...« Efter den nye formulering skal der altid søges indhentet erklæring fra forældrene i de tilfælde, hvor samtykke fra dem ikke kræves, uden hensyn **til**, om grunden til, at samtykket ikke kræves, er, at den, der søges adopteret, er over 18 år.

Loven kræver, at erklæringen skal indhentes »om muligt«. Som det fremgår af motiverne til udkastet til adoptionsloven af 1923 (udkast 1913, s. 18), har det dog ikke været hensigten at stille så strenge krav, som anvendelse af de citerede ord kunne give indtryk af. Kun rimelige anstrengelser skal udfoldes for at fremskaffe erklæringen. Udkastet tilsigter at fremhæve dette stærkere ved udtrykkelig at tillade, at erklæring ikke indhentes, hvis dette skønnes at ville medføre en uforholdsmæssig forsinkelse af sagen. Der tænkes herved særlig på tilfælde, hvor den pågældendes opholdssted vel kendes eller oplysning herom kan skaffes, men det, f. eks. på grund af hans bortrejse, vil tage urimelig lang tid at komme i forbindelse med ham.

Endvidere foreslås en undtagelse, hvor indhentelse af erklæring skønnes at ville kunne være til væsentlig skade for barnet. Dette vil f. eks. kunne være tilfældet, hvor der hersker et særlig spændt forhold til den af forældrene,

der ikke har forældremyndigheden. Da oplysningerne om dette spørgsmål i almindelighed kun vil kunne foreligge fra den, der er indehaver af forældremyndigheden, bør bestemmelsen administreres med forsigtighed, og der må kræves en ganske overordentlig høj grad af sandsynliggørelse fra den af forældrene, som har forældremyndigheden.

Bestemmelsen har kun til formål at give vedkommende lejlighed til at udtale sig, hvorfor den må anses opfyldt, når det bevises, f. eks. gennem anbefalet brev, at han er opfordret dertil, selv om han ikke har besvaret henvendelsen. Også i denne henseende skal adoptivforældre sidestilles med naturlige forældre, jfr. § 16, stk. 1.

Det bemærkes endelig, at faderskabssager med hensyn til børn født uden for ægteskab i almindelighed standses, når der er indledt sag om barnets adoption. Spørgsmålet om indhentelse af erklæring fra faderen bortfalder da.

Adoptionslovens § 6, stk. 2, in fine kræver endvidere erklæring fra en særlig beskikket værge for barnet, hvor en sådan findes. Denne bestemmelse må anses at være uden praktisk betydning og foreslås derfor slettet.

Hverken den gældende lovs § 6, stk. 2, eller udvalgets lovudkast giver nærmere anvisning på, hvilken betydning der skal tillægges en protest mod den påtænkte adoption fra den af barnets forældre, hvis erklæring skal indhentes. I administrativ praksis har der dog udviklet sig visse retningslinier. Hvis der er tale om et barn uden for ægteskab, har bevilling næsten undtagelsesfrit været givet, selv om faderen har modsat sig adoptionen, uanset hvilken forbindelse han har haft med barnet, og uanset om han selv har ønsket at få forældremyndigheden. Derimod har man lagt betydelig vægt på faderens stilling, når det drejer sig om adoption af et barn i ægteskab. Bortset fra klare tilfælde af chikane, er der normalt kun givet adoptionsbevilling mod hans protest, hvis han ikke har haft forbindelse med barnet i den sidste halve snes år. Endnu strengere har man været, hvor det er barnets moder, som protesterer mod adoptionen.

Det er udvalgets opfattelse, at der kan være grund til at tage denne praksis op til nærmere overvejelse. For så vidt angår børn uden for ægteskab, er det oplyst, at justitsministeriet er opmærksomt på, at den adgang, som blev indført i 1970 til i et vist omfang at tillægge faderen ret til personligt samkvem med barnet,

bør føre til, at der i højere grad tages hensyn til hans protest, hvis han igennem længere tid har samlevet med moderen og deltaget i barnets opdragelse. Samtidig bør det imidlertid nok overvejes at lempe praksis f. s. v. angår ægtebørn, således at der ses bort fra faderens protest, hvis han har været uden forbindelse med barnet igennem nogle år. Navnlig hvis faderen aldrig har haft nogen forbindelse med barnet, bør adoption kunne bevilges efter ret kort tids forløb, men selv hvor faderen har deltaget i opdragelsen af barnet, bør adoption trods hans protest efter omstændighederne kunne komme på tale betydeligt før, der er forløbet 10 år fra afbrydelse af forbindelsen.

Imidlertid finder udvalget ikke anledning til at foreslå nærmere regler herom optaget i lovteksten, idet den nærmere udformning af retningslinierne mest naturligt bør ske gennem administrativ praksis.

Til § 14.

Erklæring fra værge for en umyndiggjort.

Der henvises til bemærkningerne foran side 16.

Til § 15.

Vederlag i anledning af adoption.

Bestemmelsen svarer til lovens § 9.

Udvalget har ment at kunne erstatte den i loven nævnte erklæring på tro og love med en skriftlig erklæring. Afgivelse af urigtig erklæring vil kunne straffes efter straffelovens § 163.

Til kapitel 2: Retsvirkninger

Kapitlet i almindelighed

Ved adoptionsloven af 1923 gennemførtes ikke en fuldstændig ligestilling mellem adoptivbørn og naturlige børn. I familieretskommissionens betænkning udtales: »Da hovedformålet med at anerkende adoptionsinstituttet er at skabe et med det naturlige forældreforhold analogt forhold og således knytte børnene fastere til deres faktiske opdragere, end det kan ske ved det blot kontraktmæssige plejebørnsforhold, må adoptionen medføre, at retsforholdet mellem adoptivforældre og adoptivbørn i alt fald i meget væsentligt omfang bliver det samme som mellem forældre og ægte børn.«

Adoptionsbevillingens retsvirkninger var i

almindelighed begrænset til forholdet mellem adoptanten og barnet, hvorimod den ikke påvirkede forholdet mellem barnet og dets naturlige slægt eller barnets stilling over for adoptantens slægt.

Adoptivbarnet fik således ikke arveret efter adoptantens slægt, og dets arveret efter adoptanten i konkurrence med ægtebørn var begrænset. Ligeledes havde adoptanten og dennes slægt i almindelighed ikke arveret efter adoptivbarnet.

1923-loven opregnede derfor udførligt adoptionens retsvirkninger og tilføjede endelig generelt i § 15, at adoptivbarnet med de i loven nævnte indskrænkninger og nærmere bestemmelser i forhold til adoptanten får samme retsstilling som dennes ægte barn.

Loven af 1956 gennemførte en adoption med fuldt familieskifte, den såkaldte »stærke« adoption, der medførte, at barnet i forhold til adoptanten og dennes slægt fik fulde rettigheder som adoptantens eget barn, medens retsforholdet til dets egen slægt ophørte. Der blev dog opretholdt en mulighed for, at adoptivbarnets arveretlige forbindelse til dets egen slægt kunne bevares ved forbehold i bevillingen. Den principielle ændring fandt kun udtryk i enkeltbestemmelser, og man bevarede med en ændret formulering reglen i § 15, således at det udtales, at adoptivbarnet »i øvrigt« i forhold til adoptanten får samme retsstilling som dennes ægte barn.

Ved gennemgangen af adoptionsloven har udvalget overvejet, om man nu gennem en almindelig regel burde fastslå, at adoptivforholdet i enhver henseende, offentligretlig som privatretlig, hvor der ikke er gjort undtagelse derfra, skal have samme retsvirkning som forholdet mellem forældre og børn, og at retsforholdet mellem barnet og dets virkelige slægt bortfalder.

I lovgivningen er det undertiden udtrykkelig udtalt, at adoptivbørn skal ligestilles med egne børn, jfr. f. eks. således forsikringsaftalelovens § 105, stk. 3, og ligningslovens § 14, stk. 3. Efter hvad der er oplyst for udvalget, ligestilles adoptivbørn og virkelige børn i den sociale lovgivning. Derimod anvendes reglerne om naturalisation i indfødsretslovens § 6, stk. 2, således, at kun den naturaliseredes egne børn uden videre omfattes af hans naturalisation, medens der skal træffes særlig bestemmelse om naturalisation af et adoptivbarn. Selve adoptionen bevirker efter dansk ret ikke, at adoptivbarnet får

adoptantens statsborgerret, men der er ved cirkulære nr. 126 af 6. juni 1968 givet en særlig let adgang til naturalisation af adoptivbørn. Denne adgang må anses at fyldestgøre de i den europæiske adoptionskonventions artikel 11 herom opstillede krav. I England medfører adoption, at barnet erhverver adoptantens statsborgerret.

Inden for strafferetten kan nævnes, at straffebestemmelsen om blodskam i straffelovens § 210, stk. 1, ikke omfatter samleje med adoptivbarn. Dette forhold er kun strafbart i medfør af den særlige bestemmelse i § 223, stk. 1, hvis adoptivbarnet er under 18 år. På den anden side bortfalder f. eks. forbudet mod samleje mellem søskende, jfr. straffelovens § 210, stk. 2, og forbudet mod søskendes ægteskab i ægteskabslovens § 6 ikke derved, at en af de pågældende søskende ved adoption ophører retligt at høre til sin hidtidige slægt. Adoptionen medfører ikke forbud mod ægteskab mellem adoptivsøskende, jfr. betænkning 1954, s. 55.

På denne baggrund måtte gennemførelsen af en principiel regel som den skitserede kræve en omhyggelig undersøgelse af lovgivningen på en række områder og eventuelt forhandling med de interesserede myndigheder. Udvalget har derfor, også under hensyn til, at dets arbejde med adoptionsloven ønskes fremskyndet mest muligt, ment at måtte afstå fra at fremkomme med et sådant principielt forslag.

Derimod har udvalget ment at kunne give den ved loven af 1956 tilvejebragte retsstilling et mere prægnant udtryk ved at give en almindelig regel om adoptantens og adoptivbarnets indbyrdes stilling som indledning til kapitlet, hvorved enkelte af de i loven optagne specielle bestemmelser kan udelades som værende uden selvstændig betydning.

Til de enkelte bestemmelser

Til § 16.

Familieskifte.

Reglen i udkastets *stk. 1* tilsigter at samle de bestemmelser, der findes i lovens §§ 11, 12, 13, stk. 1 og stk. 2, 1. punktum, og § 15, stk. 1, i en enkelt regel. Med den valgte formulering har man søgt præciseret, at bestemmelsen alene vedrører parternes indbyrdes forhold, herunder forholdet til slægten, hvorimod der ikke er tilsigtet eventuelle ændringer i lovgivningen uden for adoptionsloven.

Udvalget finder dog i denne forbindelse anledning til at henvise til bemærkningerne i kommissionsbetænkningen af 1913, s. 40: »Selvom nu nærværende lovudkast i og for sig kun omhandler adoptionens privatretlige virkninger, får den omstændighed, at en sådan almindelig grundsætning er udtalt i den særlige adoptionslov, dog den betydning, at den derved giver en rettesnor for, hvorledes der i andre forhold må ses på adoption, så at bestemmelserne i de specielle love,.....vil finde tilsvarende anvendelse for adoptivbørn, for så vidt de deromhandlede retsforhold findes på tilsvarende måde at kunne føres fra forældre og børn over på adoptivforældre og adoptivbørn, og for så vidt der ikke findes afvigende positive bestemmelser. Særlige regler om adoptivbørn i alle disse specielle forhold er derfor overflødig.«

Stk. 2 svarer til lovens § 15, stk. 2.

Stk. 3 erstatter lovens § 10. Efter at lov om personnavne nr. 140 af 17. maj 1961 har givet nye regler om adoptivbarnets navn, kan bestemmelsen om navn udgå af adoptionsloven. Udvalget har imidlertid fundet det rettest, at man af pædagogiske grunde i loven medtager en henvisning til lovgivningen om personnavne.

Til § 17.

Arveretsforbehold.

Bestemmelsen svarer til lovens § 13, stk. 2, 2. punktum. Denne bestemmelse udgør en modifikation i det ved loven i øvrigt gennemførte system, hvorefter adoptionen medfører »fuldt familieskifte«. Adoptionskommissionens betænkning af 1954 havde foreslået, at der foruden denne adoptionsform bibeholdtes en anden, »svag« adoptionsform, der ikke medførte tvangsarveret og ikke berørte adoptivbarnets arveretlige stilling over for dets virkelige slægt. Denne adoptionsform var navnlig tænkt anvendt ved adoption af børn, som adoptanten i forvejen har tilknytning til, f. eks. ægtefællens særbørn, bet. 111/1954, s. 26-27. Et fuldt familieskifte ved adoption af stedbørn, f. eks. når en af barnets forældre gifter sig påny efter den anden af forældrenes død, ville betage barnet arveretten efter den afdødes slægt. På samme måde ville bedsteforældres adoption af et barnebarn efter barnets død betage barnebarnet arveretten efter den ene halvdel af dets slægt. På den anden side vil en tvangsarveret efter adoptanterne på linie med disses egne børn i

det sidstnævnte tilfælde kunne begunstige barnebarnet arvemæssigt til skade for adoptanternes egne børn og derfor vække betænkelighed ved sådan adoption.

Justitsministeriet foreslog imidlertid, at der i loven kun blev hjemlet adgang til adoption med fuldt familieskifte, således at adoption måtte undlades, dersom adoptanterne ikke ville acceptere arvemæssige følger af den nævnte art.

Som foran nævnt blev justitsministeriets forslag gennemført, men der blev gjort den indrømmelse til det modsatte synspunkt, at der i § 13, stk. 2, blev indsat en bestemmelse om, at det på begæring i bevillingen kunne bestemmes, at barnets arveret efter den virkelige slægt blev bevaret. Der tænkes herved, jfr. F.T. 1955-56, Till. B, sp. 598, navnlig på nogle af de tilfælde, hvor barnet adopteres af bedsteforældre eller en broder eller søster til en af forældrene, samt på visse tilfælde, hvor barnet adopteres af stedfaderen eller af nære venner til forældrene. I sådanne tilfælde kan det forudses, at der efter adoptionen vil blive bevaret en vis forbindelse mellem barnet og dets slægt. Der blev således efter den gældende lov mulighed for, at adoptivbarnet kunne bevare sin arveret i den virkelige slægt samtidig med, at adoptionen tilvejebragte eller forbedrede dets arveret over for adoptanten og dennes slægt.

Bestemmelsen har i visse tilfælde givet anledning til forståelsvanskeligheder. Dette skyldes, at »den virkelige slægt«, over for hvilken arveretten kan bevares, i nogle af disse tilfælde delvis vil være identisk med adoptanten og dennes slægt. *Ernst Andersen* har i *Arv og Legat* (1961) s. 22 og i *Arveret* (1965) s. 22 samt i *Ugeskrift for Retsvæsen* 1964 B s. 173 ff gjort gældende, at et forbehold efter § 13, stk. 2, 2. punktum, ved bedsteforældres adoption af deres barnebarn medfører, at barnebarnet ikke blot arver bedsteforældrene på lige fod med bedsteforældrenes børn, men at det tillige arver som barnebarn, hvis den af dets forældre, der er barn af bedsteforældrene, er afgået ved døden. Har bedsteforældre to børn, hvoraf del: ene er afgået ved døden efterladende sig et barn, vil efter denne teori adoption af barnebarnet med forbehold efter § 13, stk. 2, medføre ikke blot, at barnebarnet bevarer sin arveret efter den anden halvdel af sin slægt, men også at det arver bedsteforældrene både som barn og barnebarn. Det adopterede barnebarn vil således opnå at blive legal arving

til 2/3 af bedsteforældrenes formue, medens bedsteforældrenes andet barn får 1/3 mod 1/2, hvis intet forbehold tages. Det er i Ugeskrift for Retsvæsen 1964 B s. 61 ff gjort gældende af *Spleth*, at forbeholdet må forstås med den begrænsning, at adoptivbarnet ikke i forhold til adoptanten bliver arveberettiget til mere end dennes eget barn. Hensigten med adoptionen er at stille adoptivbarnet som adoptantens eget barn, medens det er i strid med dens formål at stille det bedre. Denne opfattelse er i overensstemmelse med tidligere teoretiske udtalelser med hensyn til loven af 1923 og er tiltrådt af *Borum* i *Juristen* 1965 s. 456. Nogen domsafgørelse foreligger ikke.

Det må antages, at det har ligget uden for lovgivernes tanke, at forbeholdet skulle kunne medføre en forbedring af adoptivbarnets arveret over for adoptanten selv, således at adoptivbarnet kan få en bedre stilling end adoptantens eget barn. Udvalget foreslår derfor en tilføjelse til bestemmelsen, hvorefter forbeholdet om bevarelse af arveretten efter adoptivbarnets virkelige slægt ikke giver barnet adkomst til ved samme arvefald, foruden at tage arv som adoptivbarn, også at tage arv som slægtning af adoptanten. Herved vil visse betænkeligheder ved at anvende forbeholdet ved adoption af barnebarn bortfalde.

Udvalget, der ikke har fundet anledning til at rejse spørgsmål om påny at indføre en »svag« adoptionsform, har imidlertid overvejet, om der er tilstrækkelig anledning til at bibeholde den omtalte adgang til at forbeholde arven efter adoptivbarnets virkelige slægt. En begæring herom imødekommes i praksis i reglen, når det i forbindelse med ansøgningen om adoption angives, at barnet har bevaret forbindelsen med sin virkelige slægt, og denne forbindelse må forventes opretholdt, uden at dette i øvrigt kræves nærmere dokumenteret. Bortset fra helt enkeltstående undtagelsestilfælde tillades endvidere kun, at arveretten efter hele den virkelige slægt - og ikke kun en del af denne - bevares. Forbeholdet anvendes i et vist, ikke særlig betydeligt omfang, navnlig ved adoptioner af børnebørn og af stedbørn, hvor den ene af barnets forældre har indgået nyt ægteskab, efter at den første er afgået ved døden. Dets anvendelse er afhængig af begæring fra adoptanterne, medens det kunne synes rimeligt, at det var den slægt, efter hvilken arven forbeholdes, der skulle træffe afgørelsen. Det er imidlertid næppe muligt på forhånd at ud-

pege en repræsentant for slægten, hvis erklæring skulle være afgørende. Der er endvidere noget principielt unaturligt i, at adoptivbarnet får samme arveretlige retsstilling over for adoptanten og dennes slægt som adoptantens barn, samtidig med, at arveretten over for den virkelige slægt opretholdes. En del kunne tale for, at bevarelsen af arveretten efter den virkelige slægt blev modsvaret af et afkald på arveret efter adoptantens slægt. Endvidere volder eksistensen af sådanne forbehold, der får deres virkning efter mange års forløb, praktiske vanskeligheder, idet det kan befrygtes, at det ved boopgørelser vil blive overset, at medlemmer af slægten, med hvilke der måske ikke har været forbindelse i mange år, er blevet bortadopteret med forbehold om bevarelse af arveretten i den virkelige slægt.

På den anden side medfører muligheden af at kunne tage forbehold antagelig, at visse betænkeligheder ved adoption af slægtninge bortfalder. Forholdene er i øvrigt forskellige fra tilfælde til tilfælde. Der kan forekomme situationer, hvor bevarelsen af arv efter den virkelige slægt har langt større praktisk betydning end opnåelsen af arveret i adoptantens slægt.

Efter en drøftelse i udvalget har der ikke kunnet opnås enighed om at foreslå bestemmelsen ophævet, og udvalget har derfor undladt at stille forslag derom.

Til § 18.

Successionsrettingheder.

Bestemmelsen er enslydende med lovens § 14.

Efter gennemførelsen af lov nr. 563 af 4. oktober 1919 om lens og stamhuses overgang til fri ejendom og af lov nr. 139 af 1. maj 1954 om familiefideikommissers overgang til fri ejendom er reglen af svindende betydning, men kan dog endnu ikke ophæves.

Ægteskab shindring.

Som en særlig retsvirkning af adoption kan nævnes, at adoptant og adoptivbarn ikke kan indgå ægteskab med hinanden, så længe adoptivforholdet består. Forbudet herimod var oprindelig optaget i adoptionsloven af 1956 § 26, men blev ved lov om ægteskabs indgåelse og opløsning nr. 256 af 4. juni 1969 optaget i denne lovs § 8, og samtidig blev adoptionslovens § 26 ophævet.

Den praktiske betydning af forbudet er, at

ægteskab mellem adoptant og adoptivbarn normalt ikke kan indgås før adoptivbarnets fyldte 20. år, da ophævelse af adoption efter § 16, stk. 1, ikke kan ske, hvis barnet er mindreårigt. Som tidligere nævnt er samleje mellem adoptant og adoptivbarn forbudt, så længe barnet ikke er fyldt 18 år.

I modsætning hertil indeholdt adoptionsloven af 1923 og ægteskabsloven af 1922 kun bestemmelser om, at adoptivforholdets retsvirkninger bortfaldt, såfremt adoptant og adoptivbarn indgik ægteskab med hinanden. Lovene udtalte sig ikke, om ophævelsen gjaldt adoptivforholdet som helhed, hvor barnet var adopteret af ægtefæller i forening, eller kun i forhold til den adoptant, med hvem ægteskabet blev indgået.

Ved den tidligere nævnte svenske lov af 17. december 1970 er forbudet mod, at en adoptant indgår ægteskab med sit adoptivbarn, så længe adoptivforholdet består, blevet ophævet. Samtidig bestemmes, at virkningen af adoptionen med hensyn til adoptivbarnets stilling til adoptanten ophører, hvis adoptanten indgår ægteskab med adoptivbarnet. Ændringen står i sammenhæng med, at enhver adgang til ophævelse af adoption er blevet afskaffet i Sverige. Man har således indført en ordning, der svarer til den i Danmark tidligere gældende ordning, som blev forladt med 1956-loven bl. a. med det formål at opnå nordisk retsenhed.

På denne baggrund har udvalget overvejet at vende tilbage til den tidligere ordning. Spørgsmålet er af meget ringe praktisk betydning, og tilfældet vides ikke at have foreligget her i landet. Udvalget har ikke fundet tilstrækkelig anledning til at ændre den nugældende ordning. En regel, hvorefter retsvirkningerne af adoptionen ved sådant ægteskab automatisk ophæves i forhold til den adoptant, der indgår ægteskab, og dennes slægt, men bliver bestående i forhold til den anden adoptant, vil næppe i alle tilfælde være hensigtsmæssig. Har ægtefæller i fællesskab adopteret et barn, og ægteskabet derefter opløses, hvorefter en af adoptanterne indgår ægteskab med adoptivbarnet, synes det ikke under alle omstændigheder rigtigt at bevare adoptivforholdet mellem adoptivbarnet og den anden adoptant. Hvis adoptivforholdet skal ophæves, for at ægteskab kan indgås, vil disse spørgsmål kunne indgå i overvejelserne, således at adoptivforholdet eventuelt ophæves i forhold til begge adoptanter, jfr. herom nærmere ved § 21.

Til kap. 3. Ophævelse

Almindelige bemærkninger.

I kommissionsbetænkningen af 1954 drøftes s. 33 ff, om der bør være adgang til ophævelse af en adoption med fuldt familieskifte. Kommissionen, der fandt, at der i hvert fald burde være adgang til at ophæve adoptioner af den traditionelle form - en adgang, der ikke sås at have givet adgang til misbrug eller mere indgående kritik - kom imidlertid til det resultat, at der ikke var anledning til at give forskellige regler for de to grupper af tilfælde. Den fremhævede dog, at der i praksis burde anføres langt stærkere grunde for at ophæve en adoption med fuldt familieskifte end en traditionel adoption. Loven af 1956 opretholdt i det væsentlige de i loven af 1923 givne ophævelsesregler og supplerede dem med enkelte yderligere bestemmelser herom, bl. a. under hensyn til den i Norge og Sverige gældende lovgivning. Den herved tilvejebragte retstilstand ses ikke at have givet anledning til kritik her i landet.

I Sverige er imidlertid adgangen til ophævelse af adoption bortfaldet fra den 1. januar 1971 at regne i henhold til lov om ændring i föräldrebalken nr. 840 af 17. december 1970. Årsagen hertil har dels været, at der i Sverige - hvor adgangen til ophævelse af adoption har været noget videre end i Danmark - er forekommet retssager om adoptionsophævelse, som har vakt nogen røre i offentligheden, dels at man har fundet, at det var principielt urigtigt at opretholde adgangen til ophævelse af adoption, idet adoptionsforholdet burde have samme retsvirkninger som et naturligt familieforhold. Det bemærkes herved, at svensk ret kun kender adoption med fuldt familieskifte og således ikke åbner mulighed for, at adoptivbarnets arveret efter dets naturlige slægt kan bevares. Man har været klar over, at der findes tilfælde, hvor det er magtpåliggende, at adoptionsforholdet kan ophøre, således hvor for sorgen for barnet ønskes overtaget af forældrene, efter at adoptanten er død, eller i øvrigt i tilfælde, hvor forældrene er blevet gift med hinanden efter adoptionen, og hvor de herefter med adoptantens samtykke ønsker at overtage sorgen for barnet. Denne vanskelighed løser den svenske lov ved principielt at åbne adgang for forældre til at adoptere deres eget barn, således at virkningen af den hidtidige adoption bortfalder ved den nye. Som tidligere nævnt kan adoptionens retsvirkninger efter den nye

svenske lov også bortfalde ved, at adoptant og adoptivbarn indgår ægteskab med hinanden.

Udvalget finder, at adgangen til ophævelse af adoption - selv om de danske regler herom er mere restriktive end de hidtidige svenske - naturligt bør indskrænkes, når der i det væsentlige kun eksisterer een adoptionsform, ved hvilken adoptivbarnet får fuld retsstilling som adoptantens barn. Det må navnlig forekomme betænkeligt at give adgang til ophævelse af adoption i adoptanternes interesse. Denne betænkelighed vil være særlig stor ved de i de senere år hyppigt forekommende adoptioner af udenlandske børn, som vil kunne komme til at stå helt uden familieforbundelse ved en ophævelse af adoptionen. Endvidere er tilbudet af adoptanter så stort, at der ikke af hensyn til muligheden for at fremskaffe tilstrækkelig mange tilbud om adoption er grund til at opretholde en sådan adgang. Derimod finder udvalget ikke, at der er tilstrækkelig grund til at afskaffe adgangen til at ophæve adoption i barnets interesse. Det må vel erkendes, at et adoptivbarn i lige så høj grad som et naturligt barn vil kunne støttes ved foranstaltninger fra børne- og ungdomsforsorgens side, såfremt dets opdragelse forsømmes af adoptivforældrene, eller det i øvrigt er påkrævet. Men det synes dog ikke rimeligt, om kun denne vej skal stå åben, hvis der findes andre, der er villige til at overtage for sorgen.

Som anført s. 15 har udvalget foreslået ophævelse af det hidtidige forbud mod, at et adoptivbarn, medens adoptanten lever, adopteres af en anden end adoptantens ægtefælle. Adoptivbarnet stilles herefter i denne henseende på samme måde som et naturligt barn. Dette vil medføre, at en del tilfælde, hvor det i praksis har været nødvendigt ved retssag at ophæve adoptionen for at gennemføre en ny adoption, vil kunne ordnes direkte gennem ny adoption, hvis alle parter er enige herom. Tilbage bliver imidlertid nogle tilfælde, hvor det er barnets egne forældre, der ønsker at overtage for sorgen for barnet. Disse kan efter loven ikke adoptere barnet, og udvalget er ligesom adoptionskommissionen af 1954 (se bet. nr. 111/1954, s. 35 og 46) af den opfattelse, at det er unaturligt at give de virkelige forældre adgang til at adoptere barnet i stedet for at ophæve adoptionen og lade barnet genindtræde i retsforholdet til forældrene. I praksis er adoption i sådanne tilfælde blevet hævet ved dom i henhold til slutningsbestemmelsen i lovens § 18,

stk. 1, således at det i medfør af §22, stk. 3, bestemtes, at retsforholdet til den virkelige slægt skulle genopstå. I disse tilfælde vil der fremdeles kunne være brug for at kunne ophæve en adoption, men det vil være rimeligt i videst muligt omfang at give adgang til at gennemføre denne ophævelse uden rettergang, når der ikke består nogen strid mellem parterne derom.

I overensstemmelse med disse betragtninger har udvalget foreslået adgangen til ophævelse af adoption dels begrænset, dels ændret.

Til § 19.

Ophævelse efter overenskomst.

Reglerne i *stk. 1* svarer til lovens § 16, stk. 1, 1. og 2. pkt. med en lille ændring.

Der vil som regel ikke være nogen betænkelighed ved at ophæve et adoptivforhold, når adoptivforældrene og adoptivbarnet er enige derom, og barnet ikke er mindreårigt, d.v.s. at det er fyldt 20 år. Er en af parterne umyndiggjort, bør dog værgens erklæring indhentes. Lovens adgang til ophævelse foreslås derfor opretholdt, idet det fremhæves, at justitsministeriet efter bestemmelsens formulering har mulighed for at nægte ophævelse af adoptivforholdet, når ophævelsen ikke findes at stemme med adoptivbarnets tarv, eller andre grunde taler derimod. Ophævelse efter denne bestemmelse medfører ikke, at barnet genindtræder i retsforholdet til den hidtidige slægt, jfr. § 24, stk. 2-4.

Reglen i *stk. 2* er ny. Den gældende lovs § 16, stk. 1, sidste punktum, afskærer muligheden for ophævelse af adoption på den foranførte måde, når barnet er mindreårigt. I sådanne tilfælde er ophævelse i praksis sket ved dom i henhold til en vidtgående fortolkning af § 18, stk. 1, sidste led: »såfremt ophævelse i øvrigt skønnes at være af væsentlig betydning for adoptivbarnet.« Det må imidlertid forekomme urimeligt, at det skal være nødvendigt at føre retssag til adoptionens ophævelse, når alle vedkommende er enige herom, og ophævelsen skønnes at være til barnets tarv. Det foreslås derfor, at ophævelse efter stk. 1 også skal kunne ske, hvor barnet er mindreårigt, såfremt adoptanten og adoptivbarnets naturlige forældre er enige herom, og ophævelsen skønnes at være bedst stemmende med barnets tarv. Forudsætningen for udnyttelsen af denne ophævelsesadgang er, at barnets forældre ønsker at

overtage forsorgen for barnet, og at dette af justitsministeriet skønnes at være bedst stemmende med barnets tarv. Reglen kan derfor kun anvendes på den måde, at barnet genindtræder i retsforholdet til den virkelige slægt, jfr. § 24, stk. 2, og således påny undergives de virkelige forældres forældremyndighed m. v. Er adoptivbarnet over 12 år, kræves også samtykke fra dette. Reglen medfører, at der i disse tilfælde bliver tilsvarende mulighed for ophævelse af adoptivforholdet, for at barnet kan genindtræde i forholdet til sin egen slægt, som den, der allerede nu gælder i henhold til lovens § 16, stk. 2, hvor adoptivforældrene er døde.

Bestemmelsen kan efter sin ordlyd ikke finde anvendelse, medmindre begge barnets forældre samtykker deri. Der er ikke gjort nogen undtagelse for så vidt angår den af forældrene, som ikke havde del i forældremyndigheden ved adoptionens gennemførelse i sin tid. Hvis samtykke fra denne ikke kan opnås, må man derfor søge adoptionen ophævet efter udkastets § 20.

Stk. 3, svarer til § 16, stk. 2, i den gældende lov.

Bortfald af lovem § 17.

Ifølge lovens § 17 bliver adoptivforholdet efter påstand at ophæve ved dom, såfremt adoptivbarnet viser sig at lide af åndssvaghed eller sindssygdom i en sådan grad, at det ville være åbenbart ubilligt at forlange forholdet opretholdt, og lidelsen hidrører fra tiden før adoptionen, uden at adoptanten var bekendt dermed. Sag herom anlægges af adoptanten eller, hvis han er sindssyg eller åndssvag, af hans værge inden 5 år fra adoptionsbevillingens dato.

Denne bestemmelse fandtes ikke i adoptionsloven af 1923, men blev indsat i loven af 1956, efter at der i Norge og Sverige var indført tilsvarende, noget videregående ophævelsesregler. Der var væsentlig tvivl om reglens berettigelse, jfr. betænkning 1954 s. 35 ff og F.T. 1955/56 sp. 2161-63, 2176-77, 2180-81, 2187, 4531, 4536-37 og 4540. Den har i praksis været anvendt nogle få gange, jfr. Ugeskrift for Retsvæsen 1959 s. 213 og 1959 s. 232.

Reglens praktiske betydning må antages at være svindende, idet der ved anonyme adoptioner af danske børn foretages så grundige undersøgelser, at tilfælde af den i paragraffen nævnte art vanskeligt vil kunne forekomme. Drejer det sig på den anden side om et uden-

landsk barn, ville dette kunne bringes i en meget ulykkelig stilling, dersom adoptionen blev ophævet, og barnet derefter befandt sig uden nogen slægt i et fremmed land. Som tidligere nævnt kan reglen ikke være nødvendig for at opnå tilstrækkelig mange tilbud om adoption.

Udvalget finder det herefter rettest, at bestemmelsen udgår.

Til § 20.

Ophævelse af hensyn til adoptivbarnet.

Bestemmelsen svarer til lovens § 18.

Som foran omtalt har udvalget fundet det rettest at bibeholde den i loven hjemlede adgang til ophævelse af adoptivforholdet ved dom i adoptivbarnets interesse. I praksis har adgangen til at ophæve adoptivforholdet på grund af adoptantens forseelse eller forsømmelse ikke spillet nogen væsentlig rolle. Derimod har ophævelse, hvor denne »i øvrigt skønnes at være af væsentlig betydning for adoptivbarnet«, fundet sted i en række tilfælde. I de fleste af disse tilfælde vil ophævelse ved dom blive overflødig efter lovudkastet, idet der vil være mulighed for ophævelse ved justitsministeriets bestemmelse på grundlag af parternes enighed efter § 19 eller som følge af ny adoption foretaget af en anden end adoptantens ægtefælle. På baggrund heraf har udvalget særlig overvejet, om adgangen til ophævelse i det sidstnævnte tilfælde bør bibeholdes.

Mod reglen kan indvendes, at den på grund af sin vage formulering kan benyttes f. eks. af batnets forældre som støtte for at rejse ubegrundede krav om adoptionens ophævelse, jfr. herved Ugeskrift for Retsvæsen 1964 s. 463. Der har dog ikke i dansk praksis vist sig væsentlige ulemper herved, og hvor adoptionen er anonym, åbner reglen ikke nogen praktisk mulighed for, at forældrene kan påberåbe sig denne. Udvalget finder det derfor heldigst i loven at bevare en mulighed for ophævelse i enkelte konkrete tilfælde, hvor ophævelsen skønnes at ville være af væsentlig betydning for barnet, uden at reglens anvendelse begrænses til nogle på forhånd angivne tilfælde. Reglen vil f. eks. kunne tænkes anvendt i de tilfælde, hvor ophævelse efter § 19, stk. 2, er udelukket på grund af manglende samtykke fra barnets forældre, jfr. bemærkningerne foran til § 19, stk. 2.

Når der på den anden side åbnes mulighed

for adoptionens bortfald ved ny adoption eller ophævelse i henhold til udkastets § 19, bør ophævelse efter denne bestemmelse imidlertid ikke ske uden vægtige grunde.

Bortfald af lovens § 19.

Udkastet indeholder ikke nogen regel svarende til lovens § 19.

Ifølge denne bestemmelse bliver adoptivforholdet efter påstand at ophæve ved dom, såfremt adoptivbarnet har forset sig groft mod adoptanten, eller det i øvrigt på grund af groft lastværdigt forhold hos adoptivbarnet vil være åbenbart ubilligt at forlange adoptivforholdet opretholdt. Sag herom kan anlægges af adoptanten eller, hvis han er sindssyg eller åndssvag, af hans værge.

Bestemmelsen er anvendt i den i Ugeskrift for Retsvæsen 1965 s. 577 refererede sag.

Da det er hensigten, at et adoptivforhold skal træde i stedet for et naturligt forhold mellem forældre og børn, og da adoption efter loven af 1956 normalt afskærer forbindelsen med den naturlige slægt, synes det betænkeligt at opretholde denne ophævelsesgrund. Der er stærkere grund til at åbne mulighed for at ophæve adoptionen på grund af misligt forhold fra adoptantens side end på grund af adoptivbarnets forhold. Adoptivforældrene har selv ønsket at adoptere barnet, medens barnet ikke selv har truffet sit valg.

Til § 27.

Betingelser ved fællesadoption.

Bestemmelsen svarer til lovens § 20 med de ændringer, der følger af, at ophævelse af adoption efter lovens §§ 17 og 19 foreslås afskaffet.

Ifølge motiverne til loven af 1923, jfr. kommissionsbetænkningen af 1913 s. 47, skal reglen i stk. 1 kun anvendes, hvis ægteskabet består, når adoptivforholdet søges ophævet, men ikke, hvis adoptanterne da er skilt. Derimod synes bet. nr. III af 1954 s. 54 at gå ud fra, at reglen også gælder i dette tilfælde. Udvalget går ud fra, at reglen vil blive fortolket i overensstemmelse med den i betænkningen af 1913 udtrykte opfattelse, således at ophævelse f. eks. kan ske alene i forhold til den ene af adoptanterne, når disse er blevet skilt. Ved afgørelser efter § 19 vil justitsministeriet i sådanne tilfælde kunne tage stilling til, om ophævelse i forhold alene til den ene adoptant bør tilstedes,

eller om adoptionen bør ophæves i forhold til begge adoptanter.

Til § 22.

Værneting.

Bestemmelsen er enslydende med lovens § 21.

Til § 23.

Ophævelse ved ny adoption.

Efter at der ved udkastet er åbnet adgang til, at adoptivbarnet kan adopteres påny af andre end adoptantens ægtefælle, er det fundet rettest at udtale, at sådan adoption medfører, at det hidtidige adoptivforhold bortfalder. Er adoptivbarnet adopteret af ægtefæller i forening, og adopteres det efter ægtefællernes skilsmisse påny af den, med hvem en af adoptanterne har indgået ægteskab, bortfalder adoptionens retsvirkninger kun i forhold til den adoptant, som ikke har indgået ægteskab med den nye adoptant.

Til § 24.

Ophævelsens retsvirkninger.

Bestemmelsen svarer til lovens § 22.

Da spørgsmålet om navn nu reguleres efter navneloven, er det ikke fundet nødvendigt at optage nogen regel herom i *stk. 1*.

I *stk. 2* er optaget en henvisning til det nye ophævelsestil fælde i § 19, *stk. 2*.

I *stk. 3* er henvisningen begrænset under hensyn til, at nogle tilfælde af ophævelse af adoption ved dom foreslås ophævet .

Til § 25.

Erklæringer til brug for sagen.

Bestemmelsen svarer til lovens § 23.

Til kapitel 4. Forskellige bestemmelser

Til §§ 26 og 27.

Regler om statsborgerforholds betydning.

Bestemmelserne er overensstemmende med lovens §§ 24 og 25.

Til kap. 5. Ikrafttrædelsesbestemmelser m.v.

Til § 28.

Ikrafttrædelsesdato.

Bestemmelsen skal indeholde lovens ikrafttrædelsestidspunkt.

Til § 29.

Overgangsbestemmelser.

Paragraffen svarer med enkelte ændringer til lovens § 27.

Udkastet opstiller visse formkrav til samtykke til adoption, som ikke fandtes i hidtidig lovgivning. Såfremt disse krav gøres anvendelige i alle tilfælde, hvor adoptionsbevilling meddeles efter lovens ikrafttræden, ville dette medføre, at der i alle på dette tidspunkt under ekspedition værende sager skulle indhentes nye samtykkeerklæringer, som opfylder lovens forskrifter. Dette ville medføre betydelig besværliggørelse af sagerne og kunne have uheldige virkninger, idet man påny måtte henvende sig til forældre, der tidligere havde givet samtykke til adoptionen. Herved kunne man give anledning til at forældrene tilbagekaldte samtykket også i tilfælde, hvor de havde affundet sig med adoptionen og ikke selv havde tænkt på at anfægte dennes gennemførelse. Det foreslås derfor, at de nye regler om formkrav til samtykket ikke skal finde anvendelse på samtykke meddelt inden lovens ikrafttræden. Det må anses som en konsekvens heraf, at heller ikke de nye regler i udkastets §9, stk. 1, der begrænser adgangen til at tilbagekalde samtykket, finder anvendelse i disse tilfælde.

Som følge af det anførte har udvalget i paragraffens *stk. 1* foreslået, at de nye samtykke-regler ikke skal gælde på samtykke meddelt inden lovens ikrafttræden.

I udkastets *stk. 2* foreslås, at dets regler skal finde anvendelse også på ældre adoptivforhold, såfremt de er stiftet efter den 1. januar 1957, d.v.s. efter ikrafttrædelsen af loven af 1956. Under forudsætning af, at adgangen til at forbeholde adoptivbarnets arveret efter dets virkelige slægt bibeholdes, medfører udkastet ikke nogen ændring af adoptionens retsvirkninger, og der er derfor ikke anledning til at tage forbehold om anvendelse af reglerne i loven af 1956 for adoptivforhold stiftet under denne lov. Det må endvidere skønnes ubetænkeligt, at de nye regler om ophævelse af adoption gøres anvendelige også på disse forhold. Såfremt adgangen til at forbeholde arv efter den virkelige slægt ophæves, må det derimod anses påkrævet at bestemme, at allerede tagne forbehold herom beholder deres retsgyldighed.

Med hensyn til tidligere indgåede adoptioner foreslås i *stk. 3*, at de hidtidige regler opretholdes, det vil sige, at disse forhold bedøm-

mes efter loven af 26. marts 1923, dog med den ændring, at bestemmelsen om, at adoptivbarnet, når adoptanten har livsarvinger, kun kan tage arv af den del af adoptantens formue, hvorover han kan råde ved testamente, udgår. For så vidt angår ophævelse af adoption skal dog udkastets regler finde anvendelse.

Endvidere foreslås i *stk. 4*, at adgangen til at få en tidligere udfærdiget bevilling tillagt retsvirkning efter de nugældende regler opretholdes.

Udvalget har på baggrund af den tidligere omtalte svenske lov af 17. december 1970 optaget spørgsmålet om bibeholdelse af de ældre regler for adoptivforhold indgået inden den 1. januar 1957 til særlig overvejelse. De svenske love af 1958 opretholdt lige som den danske lov af 1956 de hidtil gældende arveregler for adoptivforhold, der var indgået, inden de nye regler om adoption trådte i kraft, d.v.s. i Sverige inden den 1. juli 1959. Samtidig åbnedes ligesom efter den danske lov adgang til i 5 år efter lovens ikrafttræden at få tillagt de ældre bevillinger retsvirkning efter de nye regler. Fremgangsmåden herved var dog noget besværligere end efter de danske regler, idet sagerne skulle behandles efter de almindelige regler om adoption, altså ad domstolsvejen, medens spørgsmålet i Danmark kunne afgøres af justitsministeriet. Ifølge svenske oplysninger må det antages, at ca. 3-4000 ældre bevillinger har fået tillagt virkning efter den nye lov.

I Danmark blev den tilsvarende 5-års frist ophævet ved lov nr. 336 af 24. november 1961. Antallet af ansøgninger om at få ældre adoptionsbevillinger tillagt retsvirkning efter den senere lovgivning, udgør:

År	Antal
1956.....	26
1957.....	892
1958.....	404
1959.....	261
1960.....	243
1961.....	541
1962.....	744
1963.....	142
1964.....	114
1965.....	207
1966.....	93
1967.....	76
1968-70.....	138
I alt.....	3.881

Ca. hver 10. ansøgning er blevet afslået.

Den svenske lov af 17. december 1970 har nu givet alle ældre adoptioner retsvirkning efter den nye lov - altså givet dem virkning som »stærk« adoption - og har ikke åbnet mulighed for, at adoptanterne efter begæring kan få lov at bibeholde den gamle retsstilling.

I motiverne til loven (promemoria af 13/4 1970) udtales, at adgangen til at begære de ældre bevillinger tillagt retsvirkning efter den nye lov ikke er blevet benyttet i det forventede omfang. Det findes utilfredsstillende, at der for et betydeligt antal adoptioner gælder regler, som genspejler et forældet syn på adoptionsinstituttet. Det store flertal af adoptivforældre såvel som adoptivbørnene og de biologiske forældre må antages at gå ud fra, at adoptivbørn retsligt er ligestillet med adoptantens egne børn. Dette kan åbenbart medføre risiko for retsfortabelse i arveretlig henseende. Det er endvidere principielt mindre tilfredsstillende, at adoptivbørn kan have arveret i forhold til to slægter. Hvis barnets virkelige forældre ønsker at bevare arveretten for et bortadopteret barn, kan det ske ved testamente, ligesom adoptanten ved testamente kan modvirke den indskrænkning i sine biologiske børns arveret, som fuldstændig arveret efter ham for adoptivbarnet kan medføre.

Efter udvalgets opfattelse er der ikke grund til på dette punkt at ændre de nugældende danske regler. I Danmark er adgangen til at få de ældre adoptioner tillagt retsvirkning efter den nye lov opretholdt også efter den oprindelige 5 års frist, og denne adgang benyttes stadig i et vist omfang. Der ses ikke i dansk ret at bestå nogen fare for retsfortabelse i arveretlig henseende på grund af retsuvidenhed, da begrænsningen i adoptivbarnets arveret efter adoptanten, når denne havde egne børn, blev ophævet ved loven af 1956. Som legal arving står adoptivbarnet således ikke i forhold til adoptanten tilbage for dennes egne børn, selv om bevillingen er meddelt før 1957. De øvrige

arveretlige begrænsninger i den ældre lovgivning var af mindre betydning. At de ældre bevillinger gav adoptivbarnet en særlig gunstig stilling ved at hjemle arveret for adoptivbarnet også i barnets egen slægt, kan der ikke lægges vægt på, da en sådan ordning efter dansk ret også er mulig, når adoptionen er bevilget efter 1. januar 1957.

På den anden side ville en tvangsmæssig overgang til de nye regler i Danmark medføre en meget nærliggende mulighed for retsfortabelse som følge af, at de i tidligere bevillinger tagne testationsforbehold derved ville blive sat ud af kraft. Ifølge bet. nr. 111/54 s. 22 var der af i alt 1132 bevillinger taget testationsforbehold i de 947. Kun 185 var uden testationsforbehold. Når det i bevillingen, udtrykkelig er tilkendegivet adoptanten, at den ikke medfører nogen indskrænkning i hans testationsret, bør denne ret ikke fratages ham ved senere lov. Forbeholdet kan have været en forudsætning for, at adoptivforholdet overhovedet kom i stand. En regel herom ville også kunne medføre betydelige vanskeligheder ved fortolkningen af ældre testamenter, der er oprettet i tillid til testationsforbeholdet.

Til § 30.

Ophævelse af ældre lov.

Uanset at bortfaldet af 1956-loven om adoption følger af udkastets § 29, har man fundet det rettest i § 30 at optage en udtrykkelig bestemmelse om denne lovs ophævelse.

Til § 31.

Lovens territoriale anvendelse.

Paragraffen svarer til lovens § 28, idet den dog, i overensstemmelse med nyere familieretlig lovgivning, tillige bestemmer, at loven også for så vidt angår Færøerne kan sættes i kraft ved kongelig anordning.

Bemærkninger til udkast lov om ændring i lov om rettens pleje

Almindelige bemærkninger

Ifølge § 11 i udvalgets udkast til lov om adoption har forældre, hvis nægtelse eller tilbagekaldelse af samtykke til adoption tilside-sættes af overøvrigheden, krav på, at overøvrighedens afgørelse herom prøves af domstolene.

De nærmere regler om denne domstolsbehandling indeholdes i dette udkast. Udvalget har anset det for rigtigt, at adgangen til domstolsprøvelse skal være let at udnytte for barnets forældre, således at den ikke bliver uden betydning af den grund, at de ikke magter at gennemføre en retssag. Dette er tilsigtet opnået dels ved i adoptionslovens § 11 at pålægge overøvrigheden selv på begæring at indbringe sagen, dels ved de i dette kapitel givne regler. På den anden side er det af betydning, at sagerne ikke trækker i langdrag, og udkastet indeholder derfor i lighed med reglerne i retsplejelovens kapitel 43 a om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse visse bestemmelser, der skal lette en hurtig behandling af sagerne. Endelig indeholder udkastet regler til beskyttelse af adoptanternes anonymitet, hvor forældrene ikke i forvejen er bekendt med, hvem adoptanterne er.

Til de enkelte bestemmelser

Til § 475 a.

Bestemmelsen afgrænser kapitlets anvendelsesområde.

Herunder falder sager om følgende spørgsmål:

- 1) beslutning om adoption trods tilbagekaldelse af tidligere meddelt samtykke,
- 2) beslutning om adoption, uanset at intet samtykke er givet, og
- 3) tilladelse til, at et barn, der er undergivet børne- og ungdomsforplejning, senere bortadopter, uanset at intet samtykke foreligger.

Til § 475 b.

Det er, ligesom ved sager om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse, foreslået, at sagerne i 1. instans skal behandles ved un-

derret. De undersøgelser, der skal gennemføres, bl. a. ved personlige afhøringer, skønnes bedst at kunne foretages ved underret, i øvrigt henvises til bemærkningerne s. 27.

Af hensyn til den, der begærer prøvelse, henlægges sagen til underretten på det sted, hvor han bor eller opholder sig. Hvis han ikke har bopæl eller ophold her i riget, behandles sagen dog af retten på det sted, hvor barnet bor eller opholder sig.

Det er ikke fundet nødvendigt at foreskrive en så kort frist for sagens forelæggelse for retten som med hensyn til sager om administrativt bestemt frihedsberøvelse, men da overøvrighedens bestemmelse om, at adoptionen skal fremmes, ifølge adoptionslovdokumentets § 12 medfører, at forældrene ikke kan fjerne barnet fra den adoptionssøgendes hjem, har udvalget dog ment at burde fastholde en bestemt frist. Denne foreslås sat til 3 uger efter fremsættelsen af begæringen om domstolsprøvelse.

Indbringelse af sagen for urette domstol skal ikke medføre dens afvisning, men alene henvisning til den rette domstol, jfr. herved retsplejelovens § 469, stk. 2, sidste punktum.

Til § 475 c.

Som parter i sagen anses den myndighed, der har truffet beslutning om adoptionens fremme, og den, der har begæret beslutningen prøvet. Man har derimod ikke fundet det rigtigt at lade de adoptionssøgende optræde som parter, jfr. bemærkningerne s. 26 og følgende. Derimod vil de naturligvis kunne indkaldes for at afgive forklaring som vidner.

Der er ikke fundet grund til at opstille nogen myndighedsbetingelse for den, der begærer rettens prøvelse. Selv en mindreårig eller umyndiggjort skal give samtykke til adoptionen og kan følgelig fremsætte krav om rettens prøvelse. Det er da naturligt, at han også kan optræde som part. Eventuelle ulemper herved må anses imødegået ved, at det foreslås foreskrevet, at der - Ligesom i sager om administrativ frihedsberøvelse - skal beskikkes den pågældende en advokat. Ligeledes findes det rimeligt at give retten adgang til at beskikke en advokat

for den besluttende myndighed, når denne ikke har personale, der kan optræde i sagen.

Til § 475 d.

Bestemmelsen svarer til reglen i § 470, stk. 3.

Til § 475 e.

Det foreslås, at afgørelse om sagens afvisning, fordi begæringen om domstolsprøvelse er fremsat efter den af overøvrigheden bestemte frist, skal træffes ved kendelse. Herved opnås, at appel af afgørelsen i alle tilfælde kan ske ved det hurtige retsmiddel kære. Efter afgørelsernes karakter er der ikke brug for den mere indgående men langsommere behandling ved anke. Afvisning kan ske både på skriftligt grundlag og efter mundtlig forhandling. Det er ikke nødvendigt, at afvisningsbegæringen fremsættes allerede ved sagens fremsendelse til retten. Myndigheden vil ofte først ved fremmødet have grundlag for at tage stilling til, om der er rimelig grund til at protestere i anledning af overskridelsen af den fastsatte frist.

Til § 475 l.

Bestemmelsen svarer til retsplejelovens § 472, stk. 2. Den åbner mulighed for en realitetsbehandling, selv om den, der har forlangt rettens prøvelse, ikke giver møde.

Til § 475 g.

Bestemmelsen svarer i væsentligt omfang til retsplejelovens §471, stk. 1 og 2, hvorefter retten drager omsorg for sagens oplysning og, når særlige omstændigheder taler derfor, kan bestemme, at den pågældende part skal forlade retssalen under bevisførelsen eller en del af denne. Udvalget har imidlertid ikke anset en bestemmelse svarende til sidstnævnte som helt fyldestgørende i de her omhandlede sager. Hvor der er tale om anonym adoption, kan anonymiteten blive brudt alene ved, at den, der begærer rettens prøvelse, bliver gjort bekendt med vidnerne navne. Dette vil vanskeligt kunne undgås, dersom f. eks. den adoptionsøgende møder som vidne i et retsmøde, hvor den, der begærer rettens prøvelse, også er til stede, selv om sidstnævnte forlader retssalen under selve afhøringen. Der må derfor gives mulighed for, at retten kan skille bevisførelsen, således at afhøringerne sker i forskellige retsmøder. Hertil åbnes der adgang efter stk. 2 i udkastet.

Til § 475 h.

Bestemmelsen svarer til retsplejelovens § 472, stk. 1.

Til § 475 i.

Man har fundet det rettest at foreskrive, at retsforhandlingerne - som i ægteskabssager efter § 453 - foregår for lukkede døre, ligesom det er fundet rigtigt i stk. 2 at foreskrive begrænsninger i adgangen til referat af domme svarende til reglen i retsplejelovens § 453, stk. 2. Straffen for overtrædelse af forbudet foreslås dog ikke sat højere end bøde, jfr. herved §473.

Af hensyn til at værne om anonymiteten foreslås det endelig, at der i udskrifter af retsbogen eller rettens afgørelser ikke må optages navnet på den adoptionsøgende eller vidner, såfremt den, der begærer rettens prøvelse, ikke kender den, der søger adoption.

Til §475 k.

Bestemmelsen svarer til retsplejelovens § 474.

Til §475 l.

Bestemmelserne i *stk. 1-2* svarer til retsplejelovens § 475, stk. 1-2. Det tilstræbes ligesom i sagerne om administrativ frihedsberøvelse at gøre anken så let og hurtig som mulig. Udkastet adskiller sig fra §475, stk. 1, ved ikke at give justitsministeren hjemmel til at tillade anke efter ankefristens udløb. Bevilling til adoption kan udfærdiges, når ankefristen er udløbet, jfr. adoptionslovudkastets §11, stk. 4, modsætningsvis, og efter bevillingens udfærdigelse har anke ikke noget formål. Også i de i udkastets § 10 nævnte tilfælde er det af betydning, at anbringelse med adoption for øje kan ske uden forstyrrelse af en senere anke.

Stk. 3 svarer til § 475, stk. 3, men man har af de foran anførte grunde ment at måtte indskrænke fristen for indgivelse af andragende til justitsministeriet om tilladelse til anke til højesteret til 4 uger.

I *stk. 4* er optaget en regel om behandlingen af kæremål. Denne henviser til de almindelige regler om kæremål i borgerlige sager ved underret. Herefter kan kære ske ved kæreskrift til underretten eller mundtlig til dennes retsbog. Også med hensyn til kære har man måttet fastholde, at tilladelse til afvigelse fra fristerne ikke bør kunne meddeles.

Amtskontorchef Henrik Fogs mindretalsudtalelse

Jeg har fra begyndelsen været modstander af tanken om adoption uden eller mod forældrenes ønske. Særlig betænkelig er jeg ved den i udkastets § 10 foreslåede adgang til at give forhåndstilladelse til senere bortadoption af »glemte børn« uden forældresamtykke.

Da der imidlertid synes at være et behov for regler af den foreslåede art, vil jeg ikke ubetinget gå imod de af flertallet foreslåede nye bestemmelser; de vil næppe blive anvendt i ret mange tilfælde, og de indeholder rimelige garantier mod afgørelser, der krænker berettigede forældreinteresser. Men der kunne måske være anledning til at overveje andre mulige løsninger.

For så vidt angår udkastets § 10 om »de glemte børn« forekommer det mig at ville blive en utilfredsstillende opgave for overøvrigheden at skulle lægge navn til og evt. derefter i retten at skulle forsvare en afgørelse, som reelt er truffet af en anden myndighed, landsnævnet for børne- og ungdomsforplejning, og på et grundlag, som måske senere - under sagens behandling for retten - viser sig at have været mangelfuld. Og denne afgørelse skal overøvrigheden træffe uden at vide noget som helst om, hvilke forhold der fremover vil kunne tilbydes barnet.

Afgørelsen i henhold til § 10 må vel træffes af overøvrigheden på det sted, hvor forældrene bor, evt. hvor barnet opholder sig, jfr. § 475 b i forslaget til ændring af retsplejeloven. Men den egentlige adoptionssag skal formentlig behandles af overøvrigheden, hvor ansøgerne bor, jfr. justitsministeriets cirkulære af 28. juni 1968 § 1. Den sidste overøvrighed kan da ikke ubetinget være bundet af den førstes afgørelse men må selvstændigt tage stilling til, om den ansøgte adoption nu også - alle forhold taget i betragtning - kan antages at være til gavn for barnet, jfr. lovudkastets § 2.

Ifølge bemærkningerne til udkastet side 25 er det ikke tanken, at forældrene skal spørges igen under behandlingen af den senere adoptionssag. Men de må vel i alle tilfælde under-

rettes, når adoptionen er definitiv, og det kan da virke stødende, at de ikke forinden igen har haft lejlighed til at udtale sig, særlig hvis der er gået lang tid siden den første afgørelse. Og man kan vel ikke helt udelukke den mulighed, at forældrenes forhold i mellemtiden har bedret sig således, at det nu vil være bedst for barnet at komme tilbage til sine naturlige forældre.

Som et alternativ til lovudkastets § 10 kunne man da tænke sig at genindføre en bestemmelse i børneforsorsloven, hvorefter forældremyndigheden over børn, der inddrages under forplejning, i visse tilfælde kunne overgå til børne- og ungdomsværnet, hvis samtykke da ville være tilstrækkeligt til senere at gennemføre en ønsket adoption, medens der fra forældrene alene skulle indhentes en erklæring, jfr. beruerkningerne til lovudkastet side 24 f. En sådan lovændring vil imidlertid efter det under udvalgets arbejde fremkomne af forståelige grunde ikke vinde tilslutning hos børneforsorsmyndighederne.

Ifølge myndighedslovens § 16 skal værgemålet fratages en væрге, som misbruger sin stilling, bliver uvederhæftig eller i øvrigt viser sig uegnet. Lovens kap. 3 om forældremyndighed indeholder ingen tilsvarende bestemmelse, men indførelse af en sådan ville måske løse problemet om »de glemte børn«.

En sag om fratagelse af forældremyndighed med påfølgende beskikkelse af en væрге, som da ville få forældremyndigheden, kunne rejses af børne- og ungdomsværnet, evt. med godkendelse af landsnævnet, når bestræbelserne for at vedligeholde forbindelsen mellem et barn og dets forældre har vist sig resultatløse (børneforsorslovens § 41). Med en sådan afgørelse ville man kunne tilsikre personer, der måtte ønske et barn i pleje med senere adoption for øje, en rimelig tryghed for, at adoptionen ikke vil strande på grund af forældrenes manglende medvirken.

Fratagelse af forældremyndighed og beskik-

kelse af værger i sådanne tilfælde burde formentlig, i modsætning til hvad der nu er tilfældet ved værgefratagelse og -beskikkelse, være en judiciel afgørelse med anke til landsretten.

For så vidt dernæst angår lovudkastets § 11 og forslaget til et nyt kapitel i retsplejeloven, føler jeg mig ikke overbevist om, at den foreslåede fremgangsmåde, hvorefter overøvrigheden træffer en afgørelse, som derefter kan forlanges prøvet ved domstolene, nu også giver størst mulig sikkerhed for, at disse sager bliver afgjort på den for alle parter - herunder særlig barnet - mest betryggende måde.

En bedre fordeling af kompetencen mellem overøvrighed og domstole ville man måske opnå, hvis man i alle sager, hvor forældrene ikke var enige i adoption, overlod til domstolene selv at træffe den egentlige afgørelse af, om et barn skulle adopteres eller ej.

En sådan kompetencefordeling mellem administration og domstole ville harmonere godt med den nye ægteskabslovs § 42, hvorefter *bevilling* til separation eller skilsmisse kun kan meddeles, såfremt ægtefællerne er enige om at ønske separation eller skilsmisse ved bevilling og om vilkårene herfor, medens afgørelsen i modsat fald skal træffes ved dom.

Efter bemærkningerne til lovudkastene side 26 er det ikke tanken at give den, der ansøger om adoptionsbevilling, adgang til at begære sagen prøvet ved retten. Overøvrighedens nægtelse af at fremme en adoptionssag kan ganske vist indankes for justitsministeriet, men det synes rimeligt - og kan vel også være i barnets interesse - at give f. eks. et ægtepar, der i flere år har haft et barn i pleje, adgang til at begære sagen prøvet for retten. Jeg har vanskeligt ved at se, hvorfor man for enhver pris skal undgå en retssag om et barns tilhørsforhold mellem de personer, som reelt er parter i sagen, nemlig på den ene side plejeforældrene og på den anden side de naturlige forældre. I en sådan konfliktsituation forekommer det mig, uheldigt

at pålægge overøvrigheden at indbringe sagen for retten og optræde som advokat for den ene part.

Også for domstolene måtte det efter min mening være mere tilfredsstillende selv at skulle træffe den afgørelse, som måtte antages at stemme bedst med barnets tarv, frem for at skulle stadfæste eller tilsidesætte en afgørelse, som er truffet af en anden myndighed.

Under henvisning til foranstående vil jeg foreslå, at en ny adoptionslov giver mulighed for adoption enten ved bevilling - såfremt alle parter er enige herom - eller ved dom i de formentlig relativt få tilfælde, hvor enighed ikke foreligger.

For at lette sagernes behandling for adoptanterne kunne man tænke sig en lignende ordning som den, der gælder ved behandling af faderskabsager, jfr. § 11, stk. 2, i lov om børns retsstilling, hvorefter politimesteren eller overpræsidenten henviser sagen til retten, såfremt den opgivne fader ikke vil anerkende faderskabet.

Under drøftelserne i udvalget har jeg flere gange hævdet det synspunkt, at en samtykkeerklæring fra forældre til et barns bortadoption burde være uigenkaldelig. Jeg er klar over, at en bestemmelse herom ville komme i strid med Europakonventionen, men den ville efter min mening i de fleste tilfælde være i alle parter, også den ugifte moders, interesse.

Spørgsmålet om et samtykkes genkaldelighed bliver imidlertid af mindre betydning, såfremt der åbnes adgang til adoption, uanset at forældrene ikke vil samtykke eller har tilbagekaldt et tidligere givet samtykke.

Da det kan være vanskeligt at bedømme, hvorledes de påtænkte nye regler vil virke i praksis, vil jeg endelig foreslå, at en ny adoptionslov kommer til at indeholde en bestemmelse om, at den skal optages til revision inden for en kortere årrække, evt. i forbindelse med en revision af myndighedsloven.

BILAG

Lov nr. 140 af 25. maj 1956 om adoption¹⁾

Kapitel 1. Betingelser

§ 1. Ved kongelig bevilling kan den, som er fyldt 25 år, få tilladelse til at antage en anden som adoptivbarn. Bevillingen udfærdiges ad mandatum af justitsministeren og kan efter ministerens nærmere bestemmelse udleveres af overøvrigheden.

Stk.2. Bevilling til adoption af eget barn kan ikke meddeles.

§ 2. Såfremt, den der ønsker at adoptere, er umyndiggjort, må han have sin værges samtykke til adoptionen.

§ 3. Den, som er gift, kan kun adoptere sammen med sin ægtefælle, medmindre denne er forsvundet eller er sindssyg eller åndssvag. Dog kan den ene ægtefælle med den andens samtykke adoptere dennes barn eller adoptivbarn.

§ 4. Kun ægtefæller kan adoptere sammen.

Stk.2. Et adoptivbarn kan, så længe adoptanten lever, ikke påny adopteres af nogen anden end adoptantens ægtefælle.

§ 5. Er den, der ønskes adopteret, over 12 år, bør bevillingen ikke meddeles uden den pågældendes samtykke, medmindre indhentelsen af samtykket skønnes at være til skade for barnet.

§ 6. Er den, som ønskes adopteret, under 20 år, kræves samtykke fra forældrene. Er den ene af forældrene død eller forsvundet, sindssyg eller åndssvag, eller er han uden del i forældremyndigheden, er den andens samtykke tilstrækkeligt. Gælder det anførte begge forældrene, kræves samtykke fra væрге.

Stk.2. Fra den af forældrene, hvis samtykke ikke behøves, skal om muligt erklæring indhentes, førend afgørelsen træffes, og findes der en særligt beskikket væрге, skal hans erklæring indhentes.

§ 7. Den, som er umyndiggjort, må ikke adopteres uden samtykke af værgen.

§ 8. Adoption må alene gives, hvor den efter foretagen undersøgelse kan antages at være til gavn for den, som skal adopteres, og denne enten ønskes opfostret hos adoptanten eller har været opfostret hos ham, eller der foreligger anden særlig grund til adoptionen.

§ 9. Inden der meddeles bevilling til adoption, skal det søges oplyst, om der fra nogen af siderne er betalt eller skal betales vederlag, og i bekræftende fald hvor stort dette er. Herom kan erklæring på tro og love afæskes alle vedkommende.

Stk. 2. Ydes der adoptanten vederlag, kan bevillingens meddelelse gøres afhængig af, at vederlaget helt eller delvis sikres anvendt til bedste for adoptivbarnet.

Kapitel 2. Retsvirkninger

§ 10. Ved adoptionen får adoptivbarnet adoptantens slægtsnavn, medmindre det under særlige omstændigheder i bevillingen bestemmes, at det skal beholde sit eget navn eller bære begge navne i forening.

§ 11. Ved adoptionen går forældremyndigheden og værgemålet over til adoptanten.

§ 12. Adoptanten er forpligtet til at forsørge adoptivbarnet som sit eget barn og har ikke krav på at få bidrag dertil af de virkelige forældre.

§ 13. Adoptivbarnet og dets livsarvinger arver og arves af adoptanten og dennes slægt, som om det var adoptantens eget barn.

Stk.2. Ved adoptionen bortfalder det arveretlige forhold mellem adoptivbarnet og dets virkelige slægt. Det kan dog på begæring i bevillingen bestemmes, at barnets arveret efter den virkelige slægt bevares.

¹⁾ Som ændret ved lov nr. 336 af 24/11 1961, lov nr. 256 af 4. juni 1969. og lov nr. 579 af 19/12 1969.

§ 14. Adoption giver ikke successionsret til len, stamhuse eller andre fideikommiss, medmindre dette særlig er hjemlet.

§ 15. I øvrigt får adoptivbarnet i forhold til adoptanten retsstilling som dennes ægte barn.

Stk.2. Såfremt en ægtefælle adopterer sin ægtefælles barn eller adoptivbarn, får barnet i forhold til ægtefællerne samme retsstilling, som om det var deres fælles barn.

Kapitel 3. Ophævelse

§ 16. Adoptivforholdet kan på **begæring** ophæves af justitsministeriet, når adoptanten og adoptivbarnet er enige derom. Er nogen af parterne umyndiggjort, må tillige værge give sit samtykke. Er barnet mindreårigt, kan ophævelse efter denne bestemmelse ikke finde sted.

Stk.2. Når adoptivforældrene er døde, kan justitsministeriet på begæring af forældrene ophæve adoptivforholdet, såfremt det må anses for bedst stemmende med barnets tarv.

§ 17. Adoptivforholdet bliver efter påstand at ophæve ved dom, såfremt adoptivbarnet viser sig at lide af åndssvaghed eller sindssygdom i en sådan grad, at det ville være åbenbart ubilligt at forlange forholdet opretholdt, og lidelsen hidrører fra tiden før adoptionen, uden at adoptanten var bekendt dermed.

Stk.2. Sag herom må anlægges inden 5 år fra adoptionsbevillingens dato.

Stk.3. Sagen anlægges af adoptanten eller, hvis han er sindssyg eller åndssvag, af hans værge.

§ 18. Adoptivforholdet bliver efter påstand at ophæve ved dom, såfremt adoptanten har forset sig groft mod barnet eller i væsentlig grad forsømmer de ham ifølge adoptionen påhvillende forpligtelser, eller såfremt ophævelse i øvrigt skønnes at være af væsentlig betydning for adoptivbarnet.

Stk.2. Sagen om ophævelse anlægges af adoptivbarnet eller, hvis det er umyndigt, sindssygt eller åndssvagt, enten af dets værge eller af dets virkelige fader eller moder eller af det offentlige.

§ 19. Adoptivforholdet bliver efter påstand at ophæve ved dom, såfremt adoptivbarnet har forset sig groft mod adoptanten eller det i øvrigt på grund af groft lastværdigt forhold hos

adoptivbarnet ville være åbenbart ubilligt at forlange adoptivforholdet opretholdt.

Stk.2. Sagen anlægges af adoptanten eller, hvis han er sindssyg eller åndssvag, af hans værge.

§ 20. Hvis ægtefæller har fælles adoptivbarn, kan adoptivforholdet kun ophæves overfor dem begge.

Stk.2. Ophævelse ifølge §§ 17 og 19 kan kun ske efter påstand af begge ægtefæller, medmindre der foreligger særlige omstændigheder.

Stk.3. I de i §§ 18 og 19 omtalte tilfælde kan ophævelse ske, selvom de dér nævnte forhold kun gælder den ene af adoptanterne.

§ 21. Kan der ikke efter retsplejelovens almindelige regler påvises noget værneting, for hvilket sag til ophævelse af et adoptivforhold kan indbringes, anlægges sagen ved den ret, som justitsministeriet bestemmer.

§ 22. Ved ophævelse bortfalder retsvirkningerne mellem adoptivbarnet og adoptanten og hans slægt; det kan dog tillades adoptivbarnet at beholde navnet. Når særlige grunde taler derfor, kan det bestemmes, at adoptanten skal svare bidrag til barnets underhold.

Stk.2. Ophæves adoptivforholdet i medfør af § 16, stk. 2, genindtræder barnet i retsforholdet til den virkelige slægt.

Stk.3. I de i §§ 17, 18 og 19 nævnte tilfælde kan retten under hensyntagen til anledningen til ophævelsen, barnets alder og de øvrige omstændigheder bestemme, at retsforholdet mellem barnet og dets virkelige slægt skal genopstå.

Stk.4. I øvrigt genindtræder ingen retsvirkninger i forhold til den virkelige slægt.

§ 23. Forud for ophævelsen af et adoptivforhold i henhold til §§ 17-19 skal retten såvidt muligt indhente erklæring fra de personer, hvis samtykke eller erklæring kræves til adoptionsbevillingens meddelelse. Retten kan dog, når særlige grunde taler herfor og ophævelsen ikke får retsvirkninger for nogen af disse personer, bestemme, at sådan erklæring ikke skal indhentes.

Kapitel 4. Forskellige bestemmelser

§ 24. Ved overenskomst med fremmed stat kan det bestemmes, at dennes statsborgere kun kan adoptere eller adopteres her i landet under

bestemte, traktatmæssigt fastsatte betingelser.

Stk. 2. Tilsvarende bestemmelser kan træffes med hensyn til ophævelse af adoptivforholdet, når adoptanten er fremmed statsborger.

§ 25. Med hensyn til bestemt angivne fremmede stater kan det ved kongelig anordning fastsættes, at danske statsborgere kun under bestemte betingelser kan adoptere eller adopteres i vedkommende stat.

Stk. 2. På samme måde kan det bestemmes, at adoptivforholdet ikke kan hæves i fremmed stat med virkning her i riget, når adoptanten er dansk statsborger.

§ 26

§ 27. For adoptivforhold, der er stiftet inden denne lovs ikrafttræden, gælder bestemmelserne i lov nr. 87 af 26. marts 1923 om adoption med følgende ændringer:

§ 13, stk. 2, udgår.

§§ 18-24 udgår og erstattes af bestemmelserne i denne lovs §§ 16-23 og 26.

Stk. 2. Justitsministeriet kan, når omstændighederne taler herfor, tillægge en før denne lovs ikrafttræden udfærdiget bevilling retsvirkning efter § 13, jfr. § 12.

Stk. 3. Indtil 2 år efter denne lovs ikrafttræden kan sag i henhold til § 17 anlægges, selvom den dér foreskrevne frist på 5 år er overskredet.

§28. Denne lov træder i kraft den 1. januar 1957.

Stk. 2. Samtidig ophæves § 81 i lov nr. 276 af 30. juni 1922 om ægteskabs indgåelse og opløsning.

Stk. 3. Loven gælder ikke for Grønland, men den kan ved kongelig anordning sættes i kraft for denne landsdel.

Europæisk konvention om adoption af børn

THE EUROPEAN CONVENTION ON THE ADOPTION OF CHILDREN

PREAMBLE

The member States of the Council of Europe, signatory hereto,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its Members for the purpose, among others, of facilitating their social progress;

Considering that, although the institution of the adoption of children exists in all member countries of the Council of Europe, there are in those countries differing views as to the principles which should govern adoption and differences in the procedure for effecting, and the legal consequences of, adoption; and

Considering that the acceptance of common principles and practices with respect to the adoption of children would help to reduce the difficulties caused by those differences and at the same time promote the welfare of children who are adopted,

Have agreed as follows:

Part I

UNDERTAKINGS AND FIELD OF APPLICATION

Article 1

Each Contracting Party undertakes to ensure the conformity of its law with the provisions of Part II of this Convention and to notify the Secretary General of the Council of Europe of the measures taken for that purpose.

Article 2

Each Contracting Party undertakes to give consideration to the provisions set out in Part III of this Convention, and if it gives effect, or if, having given effect, it ceases to give effect to any of these provisions, it shall notify the Secretary General of the Council of Europe.

DEN EUROPÆISKE KONVENTION OM ADOPTION AF BØRN¹⁾

INDLEDNING

Undertegnede medlemsstater af Europarådet, som tager i betragtning,

at Europarådets formål er at opnå større ensartethed mellem dets medlemmer, bl.a. med hensyn til at lette sociale fremskridt,

som tager i betragtning,

at der, selv om adoptionsinstituttet findes i alle Europarådets medlemsstater, i disse stater findes forskellige opfattelser af de principper, der bør gælde for adoption, samt forskelligheder i fremgangsmåden ved og retsvirkningerne af adoption, og

som er overbevist om,

at tilslutning til fælles principper for og praksis med hensyn til adoption af børn vil bidrage til at mindske de vanskeligheder, som disse forskelle medfører, og på samme tid være til gavn for de børn, som adopteres er blevet enige om følgende:

Afsnit I

PLIGTER OG ANVENDELSESOMRÅDE

Artikel 1

Enhver kontraherende part forpligter sig til at sikre, at dens ret er i overensstemmelse med bestemmelserne i afsnit II i denne konvention, og at underrette Europarådets generalsekretær om de skridt, som er taget med dette formål.

Artikel 2

Enhver kontraherende part forpligter sig til at overveje reglerne i afsnit III i denne konvention, og hvis den gennemfører nogen af disse regler eller efter at have gjort dette ophæver en sådan bestemmelse, skal den underrette Europarådets generalsekretær herom.

1) Udvalgets oversættelse.

Article 3

This Convention applies only to legal adoption of a child who, at the time when the adopter applies to adopt him, has not attained the age of 18, is not and has not been married, and is not deemed in law to have come of age.

Part II

ESSENTIAL PROVISIONS

Article 4

An adoption shall be valid only if it is granted by a judicial or administrative authority (hereinafter referred to as "the competent authority").

Article 5

1. Subject to paragraphs 2 to 4 of this Article, an adoption shall not be granted unless at least the following consents to the adoption have been given and not withdrawn:

(a) the consent of the mother and, where the child is legitimate, the father; or if there is neither father nor mother to consent, the consent of any person or body who may be entitled in their place to exercise their parental rights in that respect;

(b) the consent of the spouse of the adopter.

2. The competent authority shall not:

(a) dispense with the consent of any person mentioned in paragraph 1 of this Article, or

(b) overrule the refusal to consent of any person or body mentioned in the said paragraph 1, save on exceptional grounds determined by law.

3. If the father or mother is deprived of his or her parental rights in respect of the child, or at least of the right to consent to an adoption, the law may provide that it shall not be necessary to obtain his or her consent.

4. A mother's consent to the adoption of her child shall not be accepted unless it is given at such time after the birth of the child, not being less than six weeks, as may be prescribed by law, or, if no such time has been prescribed, at such time as, in the opinion of the competent authority, will have enabled her to recover sufficiently from the effects of giving birth to the child.

5. For the purposes of this Article "father" and "mother" mean the persons who are according to law the parents of the child.

Artikel 3

Denne konvention anvendes kun på legal adoption af et barn, som på det tidspunkt, da adoptanten ansøger om tilladelse til at adoptere det, ikke er fyldt 18 år, ikke er eller har været gift og ikke er blevet myndig.

Afsnit II

GRUNDLÆGENDE BESTEMMELSER

Artikel 4

Adoption skal kun være gyldig, når den er bevilget af en juridicel eller administrativ myndighed (nedenfor kaldet »adoptionsmyndigheden«).

Artikel 5

1. Med forbehold af, hvad der gælder efter stk. 2-4 i denne artikel, må adoption ikke bevilges, hvis ikke mindst følgende samtykker til adoptionen er givet og ikke tilbagekaldt:

(a) samtykke fra moderen, og, hvis barnet er født i ægteskab, faderen eller, hvis der hverken findes fader eller moder, som kan samtykke, fra den person eller myndighed, som i deres sted udøver forældremyndigheden i denne henseende,

(b) samtykke fra adoptantens ægtefælle.

2. Adoptionsmyndigheden må ikke:

(a) undlade at indhente samtykke fra nogen person, nævnt i stk. 1 i denne artikel, eller

(b) tilsidesætte en nægtelse af at give samtykke fra en person eller myndighed, nævnt i stk. 1, medmindre særlige ved loven fastsatte grunde foreligger.

3. Hvis faderen eller moderen er frataget forældremyndigheden over barnet eller i hvert fald retten til at samtykke i adoption, kan loven bestemme, at vedkommendes samtykke ikke er nødvendigt.

4. En moders samtykke til adoption af hendes barn må ikke godtages, medmindre det er givet efter udløbet af en i loven fastsat frist, som ikke må være mindre end seks uger efter barnets fødsel, eller hvis en sådan frist ikke er fastsat, på et tidspunkt, hvor moderen efter adoptionsmyndighedens opfattelse har kunnet komme sig tilstrækkeligt efter fødslen.

5. Ved »fader« og »moder« forstås i denne artikel de, som efter loven er barnets forældre.

Article 6

1. The law shall not permit a child to be adopted except by either two persons married to each other, whether they adopt simultaneously or successively, or by one person.
2. The law shall not permit a child to be again adopted save in one or more of the following circumstances:
 - (a) where the child is adopted by the spouse of the adopter;
 - (b) where the former adopter has died;
 - (c) where the former adoption has been annulled;
 - (d) where the former adoption has come to an end.

Article 7

1. A child may be adopted only if the adopter has attained the minimum age prescribed for the purpose, this age being neither less than 21 nor more than 35 years.
2. The law may, however, permit the requirement as to the minimum age to be waived:
 - (a) when the adopter is the child's father or mother, or
 - (b) by reason of exceptional circumstances.

Article 8

1. The competent authority shall not grant an adoption unless it is satisfied that the adoption will be in the interest of the child.
2. In each case the competent authority shall pay particular attention to the importance of the adoption providing the child with a stable and harmonious home.
3. As a general rule, the competent authority shall not be satisfied as aforesaid if the difference in age between the adopter and the child is less than the normal difference in age between parents and their children.

Article 9

1. The competent authority shall not grant an adoption until appropriate enquiries have been made concerning the adopter, the child and his family.
2. The enquiries, to the extent appropriate in each case, shall concern, inter alia, the following matters:
 - (a) the personality, health and means of the adopter, particulars of his home and household and his ability to bring up the child;

Artikel 6

1. Loven må kun tillade, at et barn adopteres enten af to personer, der er gift med hinanden, ved samtidig eller efterfølgende adoption, eller af én person.
2. Loven må kun tillade en ny adoption af et barn i et eller flere af følgende tilfælde:
 - (a) hvis barnet er adopteret af adoptantens ægtefælle;
 - (b) hvis den tidligere adoptant er død;
 - (c) hvis den tidligere adoption er kendt ugyldig;
 - (d) hvis den tidligere adoption er ophørt.

Artikel 7

1. Et barn må kun adopteres, hvis adoptanten har opnået en foreskrevet minimumsalder. Denne alder må ikke være lavere end 21 år eller højere end 35 år.
2. I loven kan dog tillades undtagelse fra kravet om minimumsalder:
 - (a) hvis adoptanten er barnets fader eller moder, eller
 - (b) hvis særlige omstændigheder foreligger.

Artikel 8

1. Adoptionsmyndigheden må ikke bevilge adoption, uden at den er overbevist om, at adoptionen vil være til gavn for barnet.
2. I hvert enkelt tilfælde skal adoptionsmyndigheden lægge særlig vægt på betydningen af, at barnet gennem adoptionen får et stabilt og harmonisk hjem.
3. Adoptionsmyndigheden må i almindelighed ikke anse de foranstående betingelser for opfyldt, hvis aldersforskellen mellem adoptanten og barnet er mindre end den normale aldersforskel mellem forældre og deres børn.

Artikel 9

1. Adoptionsmyndigheden må ikke bevilge adoption, før passende undersøgelser er foretaget angående adoptanten, barnet og dets familie.
2. Undersøgelserne skal, i det omfang det i hvert enkelt tilfælde er hensigtsmæssigt, omfatte blandt andet følgende forhold:
 - (a) adoptantens personlighed, helbred og økonomiske forhold, hans hjem og familieforhold, og hans egnethed til at opdrage barnet;

(b) why the adopter wishes to adopt the child;

(c) where only one of two spouses of the same marriage applies to adopt a child, why the other spouse does not join in the application;

(d) the mutual suitability of the child and the adopter, and the length of time that the child has been in his care and possession;

(e) the personality and health of the child, and subject to any limitations imposed by law, his antecedents;

(f) the views of the child with respect to the proposed adoption;

(g) the religious persuasion, if any, of the adopter and of the child.

3. These enquiries shall be entrusted to a person or body recognised for that purpose by law or by a judicial or administrative body. They shall, as far as practicable, be made by social workers who are qualified in this field as a result of either their training or their experience.

4. The provisions of this Article shall not affect the power or duty of the competent authority to obtain any information or evidence, whether or not within the scope of these enquiries, which it considers likely to be of assistance.

Article 10

1. Adoption confers on the adopter in respect of the adopted person the rights and obligations of every kind that a father or mother has in respect of a child born in lawful wedlock.

Adoption confers on the adopted person in respect of the adopter the rights and obligations of every kind that a child born in lawful wedlock has in respect of his father or mother.

2. When the rights and obligations referred to in paragraph 1 of this Article are created, any rights and obligations of the same kind existing between the adopted person and his father or mother or any other person or body shall cease to exist. Nevertheless, the law may provide that the spouse of the adopter retains his rights and obligations in respect of the adopted person if the latter is his legitimate, illegitimate or adopted child.

In addition the law may preserve the obligation of the parents to maintain (in the sense of *l'obligation d'entretenir* and *l'obligation alimentaire*) or set up in life or provide a dowry

(b) hvorfor adoptanten ønsker at adoptere barnet;

(c) hvis kun en af to ægtefæller ansøger om at adoptere et barn, hvorfor den anden ægtefælle ikke er medansøger;

(d) barnets og adoptantens forudsætninger for tilpasning til hinanden, samt det tidsrum barnet har været i adoptantens omsorg og varetagt;

(e) barnets personlighed og helbred og, med de af loven fastsatte begrænsninger, barnets slægtskabsforhold;

(f) barnets indstilling til den foreslåede adoption;

(g) barnets og adoptantens eventuelle religiøse tro.

3. Undersøgelserne skal udføres af en person eller et organ, som ved loven er godkendt til dette formål, eller udpeget af en juridisk eller administrativ myndighed. De skal så vidt muligt udføres af socialarbejdere, som er egnede hertil gennem uddannelse eller erfaring.

4. Bestemmelserne i denne artikel berører ikke adoptionsmyndighedens ret og pligt til at tilvejebringe oplysninger eller beviser, som anses at kunne være af betydning, uanset om de falder inden for rammerne af disse undersøgelser.

Artikel 10

1. Adoptionen overfører til adoptanten i forhold til adoptivbarnet samtlige de rettigheder og pligter, som en fader eller moder har i forhold til et barn født i ægteskab.

Adoptionen overfører til adoptivbarnet i forhold til adoptanten samtlige de rettigheder og pligter, som et barn født i ægteskab har i forhold til sin fader eller moder.

2. Når de rettigheder og pligter, som er nævnt i stk. 1 i denne artikel, opstår, bortfalder enhver af de tilsvarende rettigheder og pligter mellem adoptivbarnet og dets fader eller moder eller enhver anden person eller organ. I loven kan dog bestemmes, at adoptantens ægtefælle beholder sine rettigheder og pligter i forhold til barnet, hvis dette er hans barn født i eller uden for ægteskab eller hans adoptivbarn.

Loven kan desuden opretholde forældrenes pligt til at forsørge eller understøtte barnet eller til at give barnet medgift, hvis adoptanten ikke opfylder pligten hertil.

3. Adoptivbarnet skal i almindelighed have

for the adopted person if the adopter does not discharge any such obligation.

3. As a general rule, means shall be provided to enable the adopted person to acquire the surname of the adopter either in substitution for, or in addition to, his own.

4. If the parent of a child born in lawful wedlock has a right to the enjoyment of that child's property, the adopter's right to the enjoyment of the adopted person's property may, notwithstanding paragraph 1 of this Article, be restricted by law.

5. In matters of succession, in so far the law of succession gives a child born in lawful wedlock a right to share in the estate of his father and mother, an adopted child shall, for the like purposes, be treated as if he were a child of the adopter born in lawful wedlock.

Article 11

1. Where the adopted child does not have, in the case of an adoption by one person, the same nationality as the adopter, or in the case of an adoption by a married couple, their common nationality, the Contracting Party of which the adopter or adopters are nationals shall facilitate acquisition of its nationality by the child.

2. A loss of nationality which could result from an adoption shall be conditional upon possession or acquisition of another nationality.

Article 12

1. The number of children who may be adopted by an adopter shall not be restricted by law.

2. A person who has, or is able to have, a child born in lawful wedlock, shall not on that account be prohibited by law from adopting a child.

3. If adoption improves the legal position of a child, a person shall not be prohibited by law from adopting his own child not born in lawful wedlock.

Article 13

1. Before an adopted person comes of age the adoption may be revoked only by a decision of a judicial or administrative authority on serious grounds, and only if revocation on that ground is permitted by law.

2. The preceding paragraph shall not affect the case of:

mulighed for at få adoptantens slægtsnavn enten i stedet for eller ved siden af sit eget.

4. Har forældre til et barn født i ægteskab ret til at anvende barnets ejendom, kan adoptantens ret til at anvende adoptivbarnets ejendom indskrænkes ved lov uden hensyn til bestemmelserne i stk. 1 i denne artikel.

5. I det omfang, arvelovgivningen giver et barn født i ægteskab ret til andel i faderens eller moderens dødsbo, skal adoptivbarnet i arveretlig henseende behandles, som om det var adoptantens barn født i ægteskab.

Artikel 11

1. Har adoptivbarnet ikke samme statsborgerret som adoptanten, eller, hvis barnet adopteres af ægtefæller, deres fælles statsborgerret, skal den kontraherende part, hvor adoptanten eller adoptanterne har statsborgerret, lette adoptivbarnets adgang til at erhverve statsborgerret i denne stat.

2. Tab af statsborgerret som følge af adoption skal være betinget af, at barnet har eller erhverver indfødsret i en anden stat.

Artikel 12

1. Det antal børn, som en adoptant kan adoptere, må ikke begrænses i loven.

2. En person, som har eller kan få børn i ægteskab, må ikke af den grund efter loven afskæres fra at adoptere et barn.

3. Hvis adoption forbedrer barnets retslige stilling, må adoption af eget barn født uden for ægteskab ikke forbydes i loven.

Artikel 13

1. Så længe adoptivbarnet er mindreårigt, må adoptionen kun ophæves af en judicial eller administrativ myndighed, dersom alvorlige grunde foreligger, og loven tillader, at adoptivforholdene ophæves af disse grunde.

2. Foregående stk. gælder ikke, hvis:
(a) en adoption er ugyldig;

(a) an adoption which is null and void;
(b) an adoption coming to an end where the adopted person becomes the legitimated child of the adopter.

Article 14

When the enquiries made pursuant to Articles 8 and 9 of this Convention relate to a person who lives or has lived in the territory of another Contracting Party, that Contracting Party shall, if a request for information is made, promptly endeavour to secure that the information requested is provided. The authorities may communicate directly with each other for this purpose.

Article 15

Provision shall be made to prohibit any improper financial advantage arising from a child being given up for adoption.

Article 16

Each Contracting Party shall retain the option of adopting provisions more favourable to the adopted child.

Part III

SUPPLEMENTARY PROVISIONS

Article 17

An adoption shall not be granted until the child has been in the care of the adopters for a period long enough to enable a reasonable estimate to be made by the competent authority as to their future relations if the adoption were granted.

Article 18

The public authorities shall ensure the promotion and proper functioning of public or private agencies to which those who wish to adopt a child or to cause a child to be adopted may go for help and advice.

Article 19

The social and legal aspects of adoption shall be included in the curriculum for the training of social workers.

(b) adoptivforholdet ophører ved, at adoptivbarnet legitimeres som adoptantens eget barn.

Artikel 14

Når undersøgelserne efter artikel 8 og 9 i denne konvention vedrører personer, som bor eller har boet på en anden kontraherende parts territorium, skal denne part på begæring straks søge at sikre, at de ønskede oplysninger tilvejebringes. Myndighederne kan henvende sig direkte til hinanden med dette formål.

Artikel 15

Der skal træffes foranstaltninger for at forhindre, at der opnås utilbørlig økonomisk fordel i anledning af, at et barn overlades til adoption.

Artikel 16

Enhver kontraherende part har ret til at give regler, som er gunstigere for adoptivbarnet.

Afsnit III

TILLÆGSBESTEMMELSER

Artikel 17

Adoption må ikke bevilges, før barnet har været i adoptantens varetægt så længe, at adoptionsmyndigheden har rimeligt grundlag for at bedømme det fremtidige forhold mellem dem, dersom adoption bevilges.

Artikel 18

Myndighederne skal fremme oprettelsen og den forsvarlige drift af offentlige eller private organer, hvor de, der ønsker at adoptere eller bortadoptere børn, kan henvende sig om hjælp og råd.

Artikel 19

De sociale og retlige sider af adoption skal indgå i uddannelsen af socialarbejdere.

Article 20

1. Provision shall be made to enable an adoption to be completed without disclosing to the child's family the identity of the adopter.
2. Provision shall be made to require or permit adoption proceedings to take place *in camera*.
3. The adopter and the adopted person shall be able to obtain a document which contains extracts from the public records attesting the fact, date and place of birth of the adopted person, but not expressly revealing the fact of adoption or the identity of his former parents.
4. Public records shall be kept and, in any event, their contents reproduced in such a way as to prevent persons who do not have a legitimate interest from learning the fact that a person has been adopted or, if that is disclosed, the identity of his former parents.

Part IV

FINAL CLAUSES

Article 21

1. This Convention shall be open to signature by the member States of the Council of Europe. It shall be subject to ratification or acceptance. Instruments of ratification or acceptance shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.
2. This Convention shall enter into force three months after the date of the deposit of the third instrument of ratification or acceptance.
3. In respect of a signatory State ratifying or accepting subsequently, the Convention shall come into force three months after the date of the deposit of its instrument of ratification or acceptance.

Article 22

1. After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe may invite any non-member State to accede thereto.
2. Such accession shall be effected by depositing with the Secretary General of the Council of Europe an instrument of accession which shall take effect three months after the date of its deposit.

Article 23

1. Any Contracting Party may, at the time of signature or when depositing its instrument

Artikel 20

1. Der skal træffes foranstaltninger for at muliggøre, at adoption kan gennemføres, uden at adoptantens identitet oplyses for barnets familie.
2. Der skal træffes foranstaltninger for at sikre, at behandlingen af adoptionssager skal eller kan foregå for lukkede døre.
3. Adoptant og adoptivbarn skal kunne få udskrifter af offentlige registre, som attesterer tid og sted for adoptivbarnets fødsel uden udtrykkelig angivelse af adoptivforholdet eller de virkelige forældres identitet.
4. De offentlige registre skal føres, eller i hvert fald skal deres indhold gengives således, at den, som ikke har en berettiget interesse deri, ikke får kendskab til, om en person er adopteret eller, såfremt dette forhold er bekendt, om de virkelige forældres identitet.

Afsnit IV

SLUTNINGSBESTEM MELSER

Artikel 21

1. Denne konvention er åben for undertegnelse af Europarådets medlemsstater. Den skal ratificeres eller godkendes. Ratifikations- eller godkendelsesdokumenter skal deponeres hos Europarådets generalsekretær.
2. Konventionen træder i kraft 3 måneder efter deponeringen af det tredje ratifikations- eller godkendelsesdokument.
3. For en signatarstat, der senere ratificerer eller godkender konventionen, træder denne i kraft 3 måneder efter datoen for deponeringen af dens ratifikations- eller godkendelsesdokument.

Artikel 22

1. Efter denne konventions ikrafttræden kan Europarådets ministerkomité opfordre enhver ikke-medlemsstat til at tiltræde konventionen.
2. En sådan tiltrædelse sker ved deponering af et tiltrædelsesdokument hos Europarådets generalsekretær og får virkning 3 måneder efter datoen for deponeringen af dette.

Artikel 23

1. Enhver kontraherende part kan ved undertegnelse af denne konvention eller ved depone-

of ratification, acceptance or accession, specify the territory or territories to which this Convention shall apply.

2. Any Contracting Party may, when depositing its instrument of ratification, acceptance or accession or at any later date, by declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend this Convention to any other territory or territories specified in the declaration and for whose international relations it is responsible or on whose behalf it is authorised to give undertakings.

3. Any declaration made in pursuance of the preceding paragraph may, in respect of any territory mentioned in such declaration, be withdrawn according to the procedure laid down in Article 27 of this Convention.

Article 24

1. Any Contracting Party whose law provides more than one form of adoption shall have the right to apply the provisions of Article 10, paragraphs 1, 2, 3 and 4, and Article 12, paragraphs 2 and 3, of this Convention to one only of such forms.

2. The Contracting Party exercising this right, shall, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or accession, or when making a declaration in accordance with paragraph 2 of Article 23 of this Convention, notify the Secretary General of the Council of Europe thereof and indicate the way in which it has been exercised.

3. Such Contracting Party may terminate the exercise of this right and shall give notice thereof to the Secretary General of the Council of Europe.

Article 25

1. Any Contracting Party may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or accession, or when making a declaration in accordance with paragraph 2 of Article 23 of this Convention, make not more than two reservations in respect of the provisions of Part II of the Convention.

Reservations of a general nature shall not be permitted; each reservation may not affect more than one provision.

A reservation shall be valid for five years from the entry into force of this Convention for the Contracting Party concerned. It may be

ringen af sit ratifikations-, godkendelses- eller tiltrædelsesdokument, angive, på hvilket eller hvilke territorier denne konvention finder anvendelse.

2. Enhver kontraherende part kan ved deponeringen af sit ratifikations-, godkendelses- eller tiltrædelsesdokument eller på et hvilket som helst senere tidspunkt ved at afgive en erklæring til Europarådets generalsekretær tilkendegive, at den udstrækker denne konvention til et eller flere andre territorier, der er anført i erklæringen, og for hvis internationale forhold den er ansvarlig, eller på hvis vegne den er bemyndiget til at indgå forpligtelser.

3. Enhver erklæring, der er afgivet i medfør af foregående stykke kan for ethvert i erklæringen anført territorium trækkes tilbage efter de i artikel 27 fastsatte regler.

Artikel 24

1. En kontraherende part, i hvis lovgivning der findes mere end en form for adoption, kan begrænse anvendelsen af reglerne i konventionens artikel 10, stk. 1, 2, 3 og 4, samt artikel 12, stk. 2 og 3, på en af disse former.

2. En kontraherende part, som udnytter denne ret, skal ved undertegnelsen af konventionen eller ved deponeringen af sit ratifikations-, godkendelses- eller tiltrædelsesdokument eller ved afgivelse af erklæring efter konventionens artikel 23, stk. 2, underrette Europarådets generalsekretær herom, og om den måde, hvorpå retten udnyttes.

3. En sådan kontraherende part kan ophøre med at udøve denne ret. Underretning herom skal gives til Europarådets generalsekretær.

Artikel 25

1. Enhver kontraherende part kan ved undertegnelse af konventionen eller ved deponeringen af ratifikations-, godkendelses- eller tiltrædelsesdokument eller ved afgivelse af en erklæring efter konventionens artikel 23, stk. 2, afgive højst to reservationer over for bestemmelserne i afsnit II i konventionen.

Reservationer af generel karakter er ikke tilladt. Hver reservation må kun omfatte en bestemmelse.

En reservation skal gælde for fem år regnet fra konventionens ikrafttræden i forhold til vedkommende kontraherende part. Den kan

renewed for successive periods of five years by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe before the expiration of each period.

2. Any Contracting Party may wholly or partly withdraw a reservation it has made in accordance with the foregoing paragraph by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, which shall become effective as from the date of its receipt.

Article 26

Each Contracting Party shall notify the Secretary General of the Council of Europe of the names and addresses of the authorities to which requests under Article 14 may be addressed.

Article 27

1. This Convention shall remain in force indefinitely.

2. Any Contracting Party may, in so far as it is concerned, denounce this Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

3. Such denunciation shall take effect six months after the date of receipt by the Secretary General of such notification.

Article 28

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council and any State which has acceded to this Convention of:

- (a) any signature;
- (b) any deposit of an instrument of ratification, acceptance or accession;
- (c) any date of entry into force of this Convention in accordance with Article 21 thereof;
- (d) any notification received in pursuance of the provisions of Article 1;
- (e) any notification received in pursuance of the provisions of Article 2;
- (f) any declaration received in pursuance of the provisions of paragraphs 2 and 3 of Article 23;
- (g) any information received in pursuance of the provisions of paragraphs 2 and 3 of Article 24;
- (h) any reservation made in pursuance of the provisions of paragraph 1 of Article 25;

fornyes for yderligere femårsperioder gennem en erklæring til Europarådets generalsekretær før udløbet af hver periode.

2. Enhver kontraherende part kan helt eller delvis tilbagekalde en reservation, som er taget efter foregående stk., ved en erklæring til Europarådets generalsekretær. Erklæringen har virkning fra modtagelsesdagen.

Artikel 26

Enhver kontraherende part skal underrette Europarådets generalsekretær om navn og adresse på de myndigheder, som anmodninger efter artikel 14 kan rettes til.

Artikel 27

1. Denne konvention gælder indtil videre.

2. Enhver kontraherende part kan for sit vedkommende opsig denne konvention ved en meddelelse stilet til Europarådets generalsekretær.

3. En sådan opsigelse får virkning 6 måneder efter generalsekretærens modtagelse af denne meddelelse.

Artikel 28

Europarådets generalsekretær skal underrette rådets medlemsstater og enhver stat, som har tiltrådt denne konvention, om:

- a) enhver undertegnelse;
- b) enhver deponering af et ratifikations-, godkendelses- eller tiltrædelsesdokument;
- c) datoerne for denne konventions ikrafttræden, jfr. artikel 21;
- d) enhver meddelelse efter artikel 1;
- e) enhver meddelelse efter artikel 2;
- f) enhver meddelelse efter artikel 23, stk. 2 og 3;
- g) enhver meddelelse efter artikel 24, stk. 2 og 3;
- h) enhver reservation efter artikel 25, stk. 1;

(i) the renewal of any reservation carried out in pursuance of the provisions of paragraph 1 of Article 25;

(j) the withdrawal of any reservation carried out in pursuance of the provisions of paragraph 2 of Article 25;

(k) any notification received in pursuance of the provisions of Article 26;

(l) any notification received in pursuance of the provisions of Article 27 and the date on which denunciation takes effect.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at Strasbourg, this 24th day of April 1967, in English and in French, both texts being equally authoritative, in a single copy which shall remain deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each of the signatory and acceding States.

i) fornyelse af reservation efter artikel 25, stk. 1;

j) tilbagekaldelse af reservation efter artikel 25, stk. 2;

k) enhver underretning efter artikel 26;

l) enhver opsigelse efter artikel 27 og om datoen for opsigelsens ikrafttræden.

Til bekræftelse heraf har undertegnede dertil behørigt bemyndigede undertegnet denne konvention.

Udfærdiget i Strasbourg den 24. april 1967 med engelsk og fransk tekst, som begge har samme gyldighed, i ét eksemplar som skal opbevares i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekretær skal fremsende bekræftede genparter til de stater, som undertegner eller tiltræder konventionen.

Forklarende beretning til den europæiske adoptionskonvention

EXPLANATORY REPORT ON THE EUROPEAN CONVENTION ON THE ADOPTION OF CHILDREN

I. BACKGROUND NOTES

1. At the request of its Social Committee and taking into consideration Recommendation 292 (1961) of the Consultative Assembly, the Committee of Ministers of the Council of Europe called in April 1961 an ad hoc meeting of social and legal experts whose mandate was to consider the problems of international adoption of children.

2. The sub-committee was also required to take account of the intention of the Hague Conference on Private International Law to draft a convention on adoption of children by persons not possessing the same nationality as the children or residing in another country.

3. It emerged that the transfer of children among member states of the Council of Europe for adoption purposes accounted, at least at that time, for only a minority of the cases of international adoption in which these states were concerned. For this reason, and, also because international adoption is only a special case of adoption in general, the sub-committee came to the conclusion that the best way open to the Council of Europe of ensuring that proper safeguards were introduced for international adoptions was to deal with adoption in general.

4. The sub-committee therefore recommended the drafting of an international convention. There were two possible alternatives: either a convention introducing standard regulations or one containing a minimum of essential principles to which each Contracting Party would give effect. The sub-committee opted for the second alternative and drew up a list indicative of such principles. It also drew up a further list of principles which could be added to the

FORKLARENDE BERETNING TIL DEN EUROPÆISKE KONVENTION OM ADOPTION AF BØRN¹⁾

I. BEMÆRKNINGER OM KONVENTIONENS BAGGRUND

1. På begæring af den Sociale Komité og under hensyntagen til den Rådgivende Forsamlings anbefaling nr. 292 (1961) sammenkaldte Europarådets ministerkomité i april 1961 et ad hoc møde af sociale og juridiske sagkyndige, hvis opgave var at overveje de problemer, der knytter sig til international adoption af børn.

2. Under-komiteen blev også anmodet om at tage hensyn til, at Haager Konferencen om International Privatret havde til hensigt at udarbejde en konvention om adoption af børn, hvor adoptanterne ikke er af samme nationalitet som børnene, eller har fast ophold i et andet land.

3. Det viste sig, at overflytning af børn mellem Europarådets medlemsstater i adoptionsøjemed i det mindste på daværende tidspunkt kun udgjorde en mindre del af de tilfælde af international adoption, som angik disse stater. Af denne grund og tillige, fordi international adoption kun er et specielt tilfælde af adoption i almindelighed, kom under-komiteen til det resultat, at den bedste måde, på hvilken Europarådet kunne drage omsorg for, at der blev indført passende sikkerhedsregler for internationale adoptioner, ville være at give regler om adoption i almindelighed.

4. Under-komiteen anbefalede derfor, at der udarbejdedes en international konvention. Der var to mulige alternativer: enten en konvention, som indførte standardregler, eller en konvention, der indeholdt et minimum af væsentlige principper, som hver kontraherende part skulle bringe i anvendelse. Under-komiteen bestemte sig for det andet alternativ og udarbejdede en liste over sådanne principper. Den udarbejdede tillige en liste over principper,

1) Udvalgets oversættelse.

convention but which the Contracting Parties would be free to accept or not.

5. The Committee of Ministers then instructed the sub-committee to prepare a convention containing:

(a) a minimum of essential principles of adoption practice which each Contracting Party would undertake to incorporate in its international law; and

(b) a supplementary set of principles to which the Contracting Parties would be free to give effect or not as they saw fit.

It also asked the sub-committee to bear in mind the special problems which international adoption may present.

6. On these premises, the sub-committee drew up a draft convention which was submitted to the Social Committee and the European Committee on Legal Co-operation of the Council of Europe. The Committee of Ministers then adopted the text reproduced and opened the convention to the signature of member states of the Council of Europe on 24 April 1967.

II. GENERAL CONSIDERATIONS

7. In a sense, there is only one principle essential to good adoption practice, namely that adoption should be in the interest of the child as stated in Article 8, paragraph 1, of the Convention. This principle is indispensable but if taken by itself it might not be totally effective. For this reason the Convention elaborates this principle so as to give it precision and define the scope of its application.

8. The sub-committee found that there was a fairly wide field of agreement among social experts in matters of doctrine and sought to select as many of the more important features as were both suitable for inclusion in a legal instrument and likely to gain wide enough acceptance by governments of member states.

9. There are certain features of good adoption practice which are not suitable for inclusion in a legal instrument. For example, it is commonly considered right that an adopted child should be told by his adopters, at an early age, that he has been adopted; but this is not a

som kunne føjes til konventionen, men som de kontraherende parter skulle have ret til at acceptere eller forkaste.

5. Ministerkomiteen anmodede derefter underkomiteen om at udarbejde en konvention indeholdende:

(a) et minimum af væsentlige principper for adoptionspraksis, som hver kontraherende part skulle påtage sig at inkorporere i sin nationale¹⁾ ret, og

(b) et supplerende sæt principper, som de kontraherende parter skulle have ret til at gennemføre eller ikke, i overensstemmelse med, hvad de anså for hensigtsmæssigt.

Den anmodede også underkomiteen om at have de specielle spørgsmål, som international adoption måtte frembyde, i erindring.

6. På denne baggrund udarbejdede underkomiteen et konventionsudkast, som blev tilstillet Europarådets Sociale Komité og den Europæiske Komité om Juridisk Samarbejde. Ministerkomiteen vedtog derefter den tekst, der er gengivet og åbnede konventionen for underskrift af Europarådets medlemsstater den 24. april 1967.

II. ALMINDELIGE OVERVEJELSER

7. I en vis forstand findes der kun ét princip, som er væsentligt for god adoptionspraksis, nemlig at adoptionen skal være i barnets interesse som fastslået i konventionens artikel 8, stk. 1. Dette princip er ufravigeligt, men ville næppe være fuldstændig effektivt, hvis det skulle stå alene. Konventionen udbygger derfor dette princip for at præcisere det og fastlægge dets anvendelsesområde.

8. Underkomiteen fandt, at der i vidt omfang mellem de sociale sagkyndige var enighed i spørgsmål om hovedprincipper og søgte at udvælge de af de vigtigere principper, som både var egnede til optagelse i et retligt dokument, og havde udsigt til at opnå tilstrækkelig vid tilslutning fra medlemsstaternes regeringer.

9. Visse principper for god adoptionspraksis er ikke egnede til optagelse i et retligt dokument. Det antages f. eks. i almindelighed at et adopteret barn på et tidligt tidspunkt bør få at vide af adoptivforældrene, at det er adopteret; men dette er ikke en praksis som kan gen nem-

¹⁾ Trykfejl i den engelske tekst. I den franske tekst: "...sa legislation nationale".

practice which could be enforced and the sub-committee has not dealt with it in the Convention.

10. Furthermore, since adoption is linked with other branches of the law such as guardianship, parental authority and inheritance, it was necessary to consider carefully the scope of the principles selected as obligatory and their definition, in order to obviate substantial alterations in other branches of law.

11. In accordance with its terms or reference, the sub-committee paid particular regard to the problems of international adoption. While international adoption is covered completely only by Articles 11 and 14, clearly the Convention as a whole will exert an important influence on international adoptions.

III. COMMENTARY ON THE ARTICLES OF THE CONVENTION

Article 1

12. The measures referred to in this Article will usually take the form of legal or administrative texts. A Contracting Party will, however, be considered to have brought its law into line with the provisions of the Convention if a firm and constant practice implementing those provisions exists. Thus the term "legislation" used in the French text is to be taken, throughout the Convention, to mean legal rules of general application, including a firm and constant practice.

Article 2

13. The term "to give consideration to" applies to Part III of the Convention which sets out principles it seems desirable to introduce into national law, without the Contracting Parties formally undertaking to do so.

Artikel 3

14. As the Convention only concerns legal adoption, this Article therefore confines the application of the Convention exclusively to de jure adoption as opposed to de facto. Indeed, in many countries the law provides for cases of transfer of parental responsibility which do not constitute actual adoptions and these are not covered by the Convention.

tvinges, og under-komiteen har ikke behandlet den i konventionen.

10. Da adoptionen står i forbindelse med andre grene af retssystemet såsom værgemål, forældremyndighed og arv, var det endvidere nødvendigt omhyggeligt at overveje rækkevidden og afgrænsningen af de principper, der blev udvalgt som obligatoriske for at undgå væsentlige ændringer i andre grene af retssystemet.

11. I overensstemmelse med sit kommissorium har under-komiteen navnlig haft opmærksomheden henvendt på de problemer, der knytter sig til international adoption. Uanset at international adoption kun omfattes helt af artiklerne 11 og 14, vil konventionen som helhed klart øve en væsentlig indflydelse på internationale adoptioner.

III. BEMÆRKNINGER TIL KONVENTIONENS ARTIKLER

Artikel 1

12. De foranstaltninger, der henvises til i denne artikel, vil i almindelighed blive truffet i form af legale eller administrative forskrifter. En kontraherende part må imidlertid anses at have bragt sin ret i overensstemmelse med konventionens forskrifter, hvis der eksisterer en fast og varig praksis, der opfylder disse forskrifter. Udtrykket "legislation".¹⁾ som bruges i den franske tekst, skal således i hele konventionen betyde almindeligt anvendte retsregler, heri indbefattet en fast og varig praksis.

Artikel 2

13. Udtrykket »overveje« henviser til konventionens afsnit III, der fastlægger principper, som det må anses for ønskeligt at indføre i national ret, uden at de kontraherende parter formelt forpligter sig hertil.

Artikel 3

14. Da konventionen kun beskæftiger sig med legal adoption, begrænser denne artikel konventionens anvendelse udelukkende til de jure adoption i modsætning til de facto adoption. I mange lande giver loven mulighed for overførelse af forældresansvar, uden at dette medfører egentlig adoption, og disse tilfælde omfattes ikke af konventionen.

¹⁾ I den danske tekst oversat ved »ret« eller »loven«.

15. Being designed for the protection of children at the time of their adoption, the Convention of course excludes persons who have come of age, but among those under age, it also excludes persons who have been emancipated by marriage or in some other manner and those who have attained the age of 18. Some of the Convention's provisions would be scarcely applicable in the case of adoption of children over 18 and, furthermore, this is the age limit retained in the Convention drawn up by the Hague Conference on Private International Law.

Article 4

16. The object of this Article is to prevent a child from being adopted by private contract without any intervention by the state and to ensure that the adoption is in the interest of the child. The competent authority is responsible for verifying that all the necessary conditions have been fulfilled. In order to make it clear that the competent authority has the power to permit or refuse adoption, the term "granted" has been used.

17. Article 4 does not prevent there being two competent authorities, one of which would examine conditions of substance, and the other, conditions of form, of adoption.

Article 5

18. Paragraph I of this Article specifies the persons whose consent must be obtained. The words "at least" in this provision are intended to indicate that any Contracting Party may insist on the consent of other persons as well. This paragraph also states that the consents must be valid at the time adoption is granted by the competent authority and that they must relate to a specific adoption, but the identity of the adopters may be concealed from the natural parents. It was understood that this provision would not prevent adoption on the basis of a consent according to which the child may be adopted by persons to be selected by an official body or by an officially authorised institution. This method is employed in some countries, in order that the identity of the adopter should not be disclosed to the natural parents.

19. Paragraph 2 covers two different hypotheses:

15. Da konventionen er udarbejdet til beskyttelse af børn på tidspunktet for deres adoption, finder konventionen selvfølgelig ikke anvendelse på personer, der er blevet voksne, og med hensyn til mindreårige gælder den ikke for dem, som på grund af ægteskab eller af anden grund ikke er undergivet forældremyndighed, eller som er fyldt 18 år. Nogle af konventionens bestemmelser ville næppe være anvendelige i tilfælde af adoption af personer over 18 år. Desuden er denne aldersgrænse bevaret i den af Haager Konferencen om International Privatret udarbejdede konvention.

Artikel 4

16. Formålet med denne artikel er at hindre, at et barn bliver adopteret ved privat kontrakt uden nogen mellemkomst fra statens side, og at sikre, at adoptionen er i barnets interesse. Adoptionsmyndigheden har ansvaret for, at det konstateres, at alle nødvendige betingelser er opfyldt. For at gøre det klart, at adoptionsmyndigheden er berettiget til at tillade eller afslå adoption, anvendes udtrykket »bevilget«.

17. Artikel 4 er ikke til hinder for, at der eksisterer to kompetente myndigheder, af hvilke den ene undersøger de materielle betingelser og den anden de formelle betingelser for adoption.

Artikel 5

18. Denne artikels stk. 1 angiver de personer, der skal give samtykke. Ved ordet »mindst« i denne bestemmelse tilsigtes at udtrykke, at enhver Kontraherende Part kan kræve samtykke også fra andre personer. Dette stykke angiver også, at samtykkeerklæringerne skal være i kraft på det tidspunkt, da adoptionsmyndigheden bevilger adoptionen, og at de skal angå en speciel adoption, men adoptanternes identitet kan holdes skjult for de naturlige forældre. Det forudsattes, at denne bestemmelse ikke skulle hindre adoption på grundlag af et samtykke, hvorefter barnet kan adopteres af personer, der udpeges af en offentlig myndighed eller af en offentlig autoriseret institution. Denne fremgangsmåde anvendes i nogle lande, for at adoptantens identitet ikke skal blive røbet for de naturlige forældre.

19. Stk. 2 dækker to forskellige situationer:

(a) one in which persons whose consent is required cannot be traced or are incapable of giving their consent;

(b) one in which the persons concerned refuse their consent for reasons which may be regarded as a misuse of their right to do so.

In every case, paragraph 2 stipulates that national law should provide for grounds on which the competent authority could, in exceptional cases, dispense with a consent or overrule a refusal of consent. Clearly this provision leaves the way open for the exclusion of any exception.

20. Paragraph 3 enables the Contracting Parties to specify that the consents of fathers and mothers who have been deprived of their parental rights shall not be required.

The wording of this paragraph allows for the case where the law makes it possible to deprive the natural parents of certain parental rights while leaving them the right to consent to adoption.

21. The object of paragraph 4 is to avoid premature adoptions to which mothers give their consent as a result of pressure exerted before the birth of the child or before their physical health and psychological balance have been restored.

22. Paragraph 5 contains a definition of the terms "father" and "mother". Given this definition, the consent provided for in this Article does not apply to the natural parents, when they are not considered by law as being the "father" and "mother", for example because their child has been adopted.

Article 6

23. This Article relates, in the generally accepted order of preference, first to adoption by a couple, and then to adoption by one person. In a country where the law only permits adoption by a couple, paragraph 1 would not make it obligatory to introduce adoption by one person.

24. In most countries, when a child is adopted by a married couple, adoption may only be undertaken jointly; but in certain countries it may be undertaken successively.

Paragraph 1 does not permit of a second adopter who is not the spouse of the first.

25. The object of paragraph 2 is to prevent an adopted child from belonging to more than one family. Two sets of adopters cannot there-

(a) tilfælde, hvor personer, hvis samtykke kræves, ikke kan opspores eller er ude af stand til at give deres samtykke;

(b) tilfælde, hvor de pågældende personer nægter deres samtykke af grunde, som kan betragtes som misbrug af retten dertil.

I begge tilfælde kræver stk. 2, at national ret skal fastsætte betingelser, på grundlag af hvilke adoptionsmyndigheden undtagelsesvist kan se bort fra at indhente samtykke eller tilsidesætte nægtelse af samtykke. Det er klart, at der efter denne bestemmelse er mulighed for, at der ingen undtagelse gøres.

20. Stk. 3 giver de kontraherende parter adgang til at bestemme, at samtykke ikke skal kræves fra fædre eller mødre, der er berøvet forældremyndigheden.

Formuleringen af dette stykke tager sigte på den situation, at loven giver adgang til at berøve de naturlige forældre visse forældrerettigheder, medens deres ret til at samtykke i adoption bibeholdes.

21. Hensigten med stk. 4 er at undgå forhadte adoptioner, som mødre samtykker i som følge af pres udøvet forud for barnets fødsel, eller førend deres fysiske helbred og psykiske balance er genoprettet.

22. Stk. 5 indeholder en definition af udtrykkene »fader« og »moder«. Som følge af denne definition skal det i denne artikel omhandlede samtykke ikke finde anvendelse på de naturlige forældre, når de ikke i henhold til loven anses som »fader« og »moder«, for eksempel fordi deres barn er blevet bortadopter et.

Artikel 6.

23. Denne artikel handler, i den almindeligt anvendte rækkefølge, først om adoption foretaget af et ægtepar og dernæst om adoption foretaget af én person. I et land, hvor loven kun tillader, at adoption foretages af et ægtepar, gør stk. 1 det ikke obligatorisk at indføre adoption foretaget af én person.

24. I de fleste lande kan adoption kun foretages i fællesskab, når et barn adopteres af et ægtepar; men i nogle lande kan den foretages successivt.

Stk. 1 tillader ikke en anden adoptant, hvis denne ikke er den førstes ægtefælle.

25. Hensigten med stk. 2 er at forhindre, at et adopteret barn kommer til at høre til mere end én familie. To sæt adoptanter kan derfor

fore have parental rights simultaneously over the same child.

26. An adoption may be terminated in different ways, e.g. by revocation, by re-adoption, or ipso jure.

Article 7

27. This Article does not prevent national law from prescribing a higher minimum age for the adopter than 21. However, the minimum age must be in keeping with the principle of adoption as conceived by the Convention, and this age may not therefore exceed 35.

28. The minimum age requirement may, however, be waived when the adopter is the child's father or mother or by reason of exceptional circumstances. An example of such circumstances is one where the law permits adoption by a married couple, even when the wife is under 21, if she is proved incapable of conceiving a child.

Article 8

29. In the English text the word "interest" (*intérêt*) has been used rather than "welfare" (*bien*) to avoid any misunderstanding. The same meaning should be attributed to the word "interest" in the English and the word "bien" in the French text of the Convention.

Article 9

30. Under paragraph I, the competent authority must carry out enquiries before granting an adoption. It is however stipulated that such enquiries should be "appropriate", which means that they should be adapted to suit each particular case. For example, when adoption takes place within a family, i.e. if an uncle adopts his orphaned nephews, there is not necessarily need for such extensive enquiries as in the case of adoption by persons who have never had any link with the children.

31. Paragraph 2 contains a list of factors which the competent authority must take into consideration before concluding that the proposed adoption will be in the interest of the child, as laid down in Article 8, paragraph 1. The words "inter alia" are inserted to show that the list in paragraph 2 is not exhaustive. The first factors listed are the personality, health and means of the adopter, particulars of his home and household and his ability to bring up the child, since the most important

ikke samtidig have forældremyndighed over det samme barn.

26. En adoption kan ophøre på forskellige måder, f. eks. ved tilbagekaldelse, ved genadoption eller ipso jure.

Artikel 7

27. Denne artikel hindrer ikke national ret i at fastsætte en højere mindste-alder for adoptanten end 21 år. Mindste-alderen må imidlertid være i overensstemmelse med konventionens adoptionsprincipper, og denne alder må derfor ikke overstige 35 år.

28. Kravet til mindste-alder kan imidlertid frafaldes, når adoptanten er barnets fader eller moder, eller på grund af særlige omstændigheder. Et eksempel på sådanne omstændigheder foreligger, hvor loven tillader, at et ægtepar adopterer, selv om kvinden er under 21 år, såfremt det bevises, at hun er ude af stand til at føde børn.

Artikel 8

29. I den engelske tekst er brugt ordet »interest« (intérét) i stedet for »welfare« (bien) for at undgå enhver misforståelse. Ordet »interest« i den engelske og »bien« i den franske konventionstekst har samme betydning.

Artikel 9

30. Ifølge stk. 1 skal adoptionsmyndigheden foretage undersøgelser, før den bevilger en adoption. Det udtales imidlertid, at sådanne undersøgelser skal være »passende«, hvilket betyder, at de skal tilpasses til hvert enkelt tilfælde. Er der f. eks. tale om familieadoptioner, eksempelvis, når en onkel adopterer sine forældreløse nevøer, er der ikke nødvendigvis trang til så omfattende undersøgelser, som i tilfælde af adoption foretaget af personer, der aldrig har stået i forbindelse med børnene.

31. Stk. 2 indeholder en oversigt over forhold, som adoptionsmyndigheden skal tage i betragtning, forinden den drager den konklusion, at den ansøgte adoption vil være i barnets interesse, således som fastsat i artikel 8, stk. 1. Ordene »blandt andet« er indsat for at vise, at opregningen i stk. 2 ikke er udtømmende. De først opregnede forhold er adoptantens personlighed, sundhed og økonomiske midler, oplysninger om hans hjem og husstand og hans egnet til at opdrage barnet, idet det, der først

consideration is the family life which will be offered to the adopted child. However, all the factors listed in sub-paragraphs (a) to (g) are equally vital, for this paragraph sets out to cover the gamut of concrete hypotheses, and an error or serious omission in respect of any one of these matters may jeopardise the success of an adoption.

32. Sub-paragraph (d) may be related to Article 17 which provides for a trial period. Since the latter provision is included in Part III of the Convention, it is not obligatory, but the majority of social experts attach great importance to it.

33. Sub-paragraph (e) imposes a limitation on enquiries into the child's family antecedents, that is, his former background and civil status. In at least one member country of the Council of Europe, the law forbids the disclosure of certain information in this respect.

34. If the child is old enough to have his own views about the proposed adoption, it is only natural that these should be taken into account as sub-paragraph (f) provides.

35. With regard to the religion of the child and that of the adopter, the insertion of the words "if any" in sub-paragraph (g) allows for the case of adopters or children who are of no religious persuasion.

36. Paragraph 3 emphasises the fact that the enquiries must be conducted by persons or bodies really competent in matters of adoption.

37. Paragraph 4 further authorises the competent authority to make enquiries, at least on certain points, if it thinks fit, either on its own or through channels other than the standard social enquiry.

Article 10

38. The main object of this Article is to ensure that an adopted child should be treated from every standpoint like a legitimate child of the adopter and that all ties with his natural parents should be broken.

39. In paragraph 1, the words "of every kind" have been inserted to indicate that the paragraph is not confined to a single category of rights and obligations such as personal, as opposed to economic, rights and obligations.

40. In one member country, the rights and obligations of the father of a legitimate child

og fremmest skal tages i betragtning, er det familieliv, som tilbydes det adopterede barn. Imidlertid er alle de i underafsnittene (a) til (g) nævnte omstændigheder lige vægtige, for dette stk. tilsigter at dække samtlige konkrete omstændigheder, og en fejltagelse eller alvorlig undladelse med hensyn til nogen af disse omstændigheder vil kunne bringe adoptionens heldige udfald i fare.

32. Underafsnit (d) kan sammenholdes med artikel 17, som fastsætter en prøvetid. Da sidstnævnte bestemmelse er optaget i Konventionens afsnit III, er den ikke obligatorisk, men flertallet af de sociale sagkyndige tillægger den stor betydning.

33. Underafsnit (e) fastsætter en begrænsning med hensyn til undersøgelser angående barnets familieforhold, d.v.s. dets tidligere baggrund og civile status. I det mindste i et af Europarådets medlemslande forbyder loven afsløring af visse oplysninger af denne art.

34. Hvis barnet er gammelt nok til at have sin egen mening om den ansøgte adoption, er det kun naturligt, at denne skal tages i betragtning, som underafsnit (f) bestemmer.

35. Med hensyn til barnets og adoptantens religion tager indsættelsen af ordet »eventuelle« i underafsnit (g) hensyn til tilfælde, hvor adoptanterne eller børnene ikke har nogen religiøs overbevisning.

36. Stk. 3 fremhæver, at undersøgelserne skal foretages af personer eller myndigheder, som virkelig er kompetente i spørgsmål om adoption.

37. Stk. 4 bemyndiger endvidere adoptionsmyndigheden til, hvis den finder det rigtigt, at foretage undersøgelser, i det mindste på bestemte områder, enten på egen hånd eller gennem andre kanaler end den normale sociale undersøgelse.

Artikel 10

38. Denne artikels hovedformål er at sikre, at et adopteret barn i enhver henseende behandles som adoptantens ægte barn og at alle bånd til dets naturlige forældre afbrydes.

39. I stk. 1 er ordet »samtlige« indsat for at angive, at stykket ikke er begrænset til en enkelt slags rettigheder og forpligtelser, såsom personlige rettigheder i modsætning til økonomiske rettigheder og forpligtelser.

40. I ét medlemsland svarer de rettigheder, der tilkommer faderen til et ægtebarn ikke til moderens rettigheder. En enlig person, der

are not analogous with those of the mother. A single person adopting a child exercises the rights and obligations of a father or of a mother, according to his/her sex. In another country, the rights and obligations of the mother of a legitimate child vary according to whether she is a wife or a widow. An unmarried woman adopting a child acquires the rights and obligations of a mother who is a widow. The Article has been so drafted that nothing in it is incompatible with these provisions.

41. The second half of paragraph 2 sets out certain financial obligations of the natural parents which may be preserved despite the general rule that the ties with the natural parents are to be broken. Some of these obligations are not recognised by law in all member countries.

42. Paragraph 3 is not contrary to any provisions under national law for the adoptive child automatically to assume the surname of the adopter, but lays down no absolute rule on the subject. In some countries, the competent authority may, on special grounds, permit the child to take a name other than that of the adopter; in others, the adopter is allowed to choose the child's surname. In some countries, a child adopted by a woman does not necessarily acquire her name.

43. Paragraph 4 takes account of the fact that in some countries, in order that the adopters should not expect full control over the adopted child's property, like the parents of a child born in lawful wedlock, it is recognised that the adopter's right to the employment of the adopted child's property will be restricted and less extensive.

44. Paragraph 5 contains a special provision concerning succession, a matter which is covered neither by paragraphs 1 to 4 of Article 10, nor by any other provision in the Convention. The object of paragraph 5 is to avoid discrimination between children born in lawful wedlock and adopted under the general rules of inheritance. In some countries, an adopted child inherits from its natural parents. In a number of countries an adopted child may inherit not only from his adopter but also from members of his adopter's family. In others, the child inherits only from the adopter himself. Paragraph 5 deals only with the right of the adopted child to share in the estate of his adopter, but it does not prevent a Contracting Party from allowing a child to inherit from

adopter et barn, udøver en faders eller en moders rettigheder og forpligtelser alt efter sit køn. I et andet land varierer de rettigheder og forpligtelser som en moder har over for et ægtebarn, under hensyn til, om hun er hustru eller enke. En ugift kvinde der adopterer et barn, får de samme rettigheder og forpligtelser, som den moder, der er enke.

Artiklen er affattet således, at intet i den er uforeneligt med sådanne bestemmelser.

41. Anden halvdel af stk. 2 fastsætter visse økonomiske forpligtelser for de naturlige forældre, som kan bevares trods den almindelige regel om, at båndene til de naturlige forældre skal afbrydes. Nogle af disse forpligtelser anerkendes ikke i lovgivningen i alle medlemslande.

42. Stk. 3 er ikke uforenelig med bestemmelser i national ret, der lader adoptivbarnet få adoptantens efternavn som en umiddelbar følge af adoptionen, men det giver ikke nogen absolut regel herom. I nogle lande kan adoptionsmyndigheden, når særlige grunde foreligger, tillade, at barnet antager et andet navn end adoptantens; i andre kan adoptanten vælge barnets efternavn. I nogle lande får et barn, der adopteres af en kvinde, ikke nødvendigvis hendes navn.

43. Stk. 4 tager hensyn til det forhold, at adoptantens ret til at råde over det adopterede barns formue i nogle lande er begrænset og mindre omfattende end den ret, som tilkommer forældrene til et barn født i ægteskab, for at adoptanterne ikke skal have nogen forventning om fuld kontrol over det adopterede barns formue.

44. Stk. 5 indeholder en særlig bestemmelse om succession, et spørgsmål, som hverken omfattes af artikel 10, stk. 1-4 eller af nogen anden bestemmelse i konventionen. Hensigten med stk. 5 er at undgå forskelsbehandling mellem børn født i ægteskab og adoptivbørn med hensyn til almindelige arveregler. I nogle lande tager adoptivbørn arv efter deres naturlige forældre. I en del lande kan et adoptivbarn arve ikke blot adoptanten, men også medlemmer af adoptantens familie. I andre arver barnet kun adoptanten selv. Stk. 5 handler kun om adoptivbarnets ret til at få andel i adoptantens efterladenskaber, men det hindrer ikke en kontraherende part i at tillade, at barnet arver adoptantens familie, eller i at bevare dets successionsrettigheder over for dets naturlige familie. I nogle lande er arveret til jord genstand

members of the adopter's family, nor to conserve his rights of succession in his natural family. In some countries, inheritance of land is the subject of special legislation under which children born in lawful wedlock are themselves not on an equal footing. Paragraph 5 does not preclude legislation of this kind for, although it may have the effect of placing an adopted child at a disadvantage vis-à-vis a child born in lawful wedlock, this might equally well be the case if he himself was a child born in lawful wedlock.

Article 11

45. The provisions of paragraph 1 are not contrary to any national laws which provide for automatic acquisition of nationality but do not oblige every Contracting Party to recognise this principle. The scope of this paragraph is not limited to adoption taking place in the country of which the adopter is a national. It does not apply to the situation in which a child is adopted by two persons of differing nationality.

46. Paragraph 2 takes account of the general rule that statelessness is to be avoided wherever possible and also of the fact that it is clearly in the interests of the child that he should not become a stateless person.

Article 12

47. The aim of this Article is to remove the three most frequently encountered obstacles to adoption:

- restrictions on the number of children who may be adopted by the same adopter;
- prohibition of a person from adopting a child on the grounds that he/she has, or is able to have, other children in lawful wedlock;
- prohibition of a person from adopting his/her own illegitimate child.

48. The wording of paragraph 3 takes account of the fact that in some countries, an illegitimate child already enjoys the same position as a child born in lawful wedlock, so that adoption is not considered likely to improve his legal position.

49. In some countries, legislation prohibits a person who is in Holy Orders from adopting a child, especially his own child. Such a prohibition is not contrary to Article 12, paragraph 3, since it is not concerned with the legi-

for særlig lovgivning, således at selv børn født i ægteskab ikke er ligestillede. Stk. 5 er ikke til hinder for en lovgivning af denne art, selv om den kan have den virkning, at et adopteret barn bliver ringere stillet end et barn født i ægteskab, idet dette også kunne være tilfældet, hvis adoptivbarnet selv var barn født i ægteskab.

Artikeln

45. Bestemmelserne i stk. 1 er ikke i strid med nationale love, som bestemmer, at statsborgerret erhverves automatisk, men det forpligter ikke hver enkelt kontraherende part til at anerkende dette princip. Dette stk.s anvendelsesområde er ikke begrænset til adoption, som finder sted i det land, hvor adoptanten har statsborgerret. Det finder ikke anvendelse i tilfælde, hvor et barn adopteres af to personer med forskellig statsborgerret.

46. Stk. 2 tager hensyn til den almindelige regel, hvorefter statsløshed skal undgås overalt, hvor det er muligt, og også til det forhold, at det klart er i barnets interesse, at det ikke bliver statsløst.

Artikel 12

47. Formålet med denne artikel er at fjerne de tre hyppigst forekommende hindringer for adoption, nemlig

- begrænsninger med hensyn til antallet af børn, som kan adopteres af samme adoptant;
- forbud mod, at en person adopterer et barn af den grund, at han/hun har eller er i stand til at få børn i ægteskab;
- forbud mod, at en person, adopterer sit eget barn uden for ægteskab.

48. Formuleringen af stk. 3 tager hensyn til den kendsgerning, at et barn uden for ægteskab i nogle lande allerede indtager samme stilling som et barn født i ægteskab, således at adoption ikke kan antages at ville forbedre dets retlige stilling.

49. I nogle lande forbyder loven en person, som er indehaver af et præsteembede at adoptere et barn, navnlig sit eget barn. Et sådant forbud er ikke i strid med artikel 12, stk. 3, da det ikke har noget at gøre med barnets legi-

timacy or otherwise of the child, but specifies an incapacity for certain individuals to adopt any child.

Article 13

50. Paragraph 1 emphasises that revocation is a grave step and that it must therefore be surrounded by very explicit guarantees in law and in its application. Moreover, it goes without saying that this paragraph in no way obliges a Contracting Party to make provision for revocation in its domestic law.

51. Paragraph 2 excludes from the application of the Article certain proceedings that resemble revocation but are not in fact the same.

Article 14

52. This provision, which is drafted in general terms, marks the need for genuine co-operation between the competent authorities of different countries whenever it is necessary to obtain information in connection with an adoption.

Article 15

53. This Article stresses that any improper reward arising out of an adoption must be prohibited by law.

Article 16

54. This Article gives an obligatory interpretation of Part II of the Convention: the latter does not present a complete code of the best regulations and there is nothing to prevent a Contracting Party from going beyond the minimum set out in Article 4 to 15.

Article 17

55. As mentioned in point 32 of the present report, Contracting Parties are recommended to stipulate that an adoption may not be granted until the child has been in the care of the adopters for a period which is not specified except that it should be long enough to enable the competent authority to arrive at a reasonable assessment of their future relations if the adoption were granted.

Article 18

56. This Article takes account of the fact that in most countries adoptions can generally only be effected through agencies, various pub-

limentet, men fastslår at visse personer overhovedet er ude af stand til at adoptere.

Artikel 13

50. Stk. 1 fremhæver, at tilbagekaldelse er et alvorligt skridt, og at det derfor må omgærdes med meget udtrykkelige garantier i loven og dens anvendelse. Det er i øvrigt overflødigt at nævne, at dette stk. ikke på nogen måde forpligter en kontraherende part til at åbne mulighed for tilbagekaldelse i sin egen ret.

51. Stk. 2 undtager fra artiklens anvendelsesområde visse skridt, som ligner tilbagekaldelse, men ikke er det.

Artikel 14

52. Denne bestemmelse, som er affattet i almindelige vendinger, understreger nødvendigheden af et virkeligt samarbejde mellem de kompetente myndigheder i forskellige lande, når dette er nødvendigt for at indhente oplysninger i forbindelse med en adoption.

Artikel 15

53. Denne artikel fremhæver, at enhver utilbørlig belønning i anledning af en adoption skal forbydes ved lov.

Artikel 16

54. Denne artikel giver en bindende fortolkning af konventionens afsnit II: Konventionen indeholder ikke en fuldstændig kodifikation af de bedste regler, og der er intet, der hindrer en kontraherende part i at gå ud over det i artikel 4 til 15 fastsatte mindstekrav.

Artikeln

55. Som nævnt i denne beretnings punkt 32 anbefales det de kontraherende parter at fastsætte, at der ikke må bevilges adoption, førend barnet har været i adoptanternes varetægt i en periode, som ikke specificeres på anden måde, end at den skal være tilstrækkelig lang til at sætte adoptionsmyndigheden i stand til på rimeligt grundlag at vurdere deres fremtidige indbyrdes forhold, dersom adoption bevilges.

Artikel 18

56. Denne artikel tager hensyn til det forhold, at adoption i de fleste lande i almindelighed kun kan gennemføres gennem bureauer, for-

lie or private institutions, social services etc. It is essential that such persons or bodies should be both well-informed, encouraged and supervised.

Article 19

57. This Article should be read in conjunction with Article 9, paragraph 3.

Article 20

58. The purpose of this Article is to avoid difficulties which may arise from:

- the natural parents' knowledge of the adopter's identity;
- publicity of adoption proceedings or public records relating to adoption.

Articles 21, 22 and 23

59. These Articles are in accordance with the final model clauses adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe.

60. The provision in Article 22, paragraph 1, for an open Convention was inserted with member states of the Hague Conference on Private International Law which are non-Members of the Council of Europe especially in mind.

Article 24

61. This Article concerns those states whose law recognises several forms of adoption. It follows from the Article that at least one of these forms must be governed by the totality of the rules of the Convention, account being taken of the reservations which may be made under Article 25. As regards the other forms of adoption, it will be possible to create exceptions by excluding the application of the first four paragraphs of Article 10 and of paragraphs 2 and 3 of Article 12; as the exceptions permitted are limited to these provisions, the application of other rules of the Convention may not be excluded except by virtue of reservations made under Article 25 of the Convention.

Article 25

62. Under this Article, Contracting Parties may make reservations but such reservations are limited to two in number. It also states that reservations of a general nature are prohibited. A further quantitative limitation is brought in

skellige offentlige eller private institutioner, social tjeneste o. s. v. Det er væsentligt, at sådanne personer eller organer er veloplyste, støttede og under tilsyn.

Artikel 19

57. Denne artikel skal læses i forbindelse med artikel 9, stk. 3.

Artikel 20

58. Formålet med denne artikel er at undgå vanskeligheder, som kan opstå ved:

- de naturlige forældres kendskab til adoptantens identitet;
- offentlighed i adoptionsforhandlingerne eller offentlige registre vedrørende adoption.

Artiklerne 21, 22 og 23

59. Disse artikler er i overensstemmelse med de af Europarådets Ministerkomité vedtagne normalslutningsbestemmelser.

60. Bestemmelsen i artikel 22, stk. 1 om en åben konvention blev indsat med særligt henblik på medlemsstater i Haager-Konferencen om International Privatrete, som ikke er medlemmer af Europarådet.

Artikel 24

61. Denne artikel angår de stater, hvis ret anerkender forskellige adoptionsformer. Det følger af denne artikel, at i det mindste én af disse former skal omfattes af alle konventionens regler, dog tages der hensyn til de reservationer, som kan gøres i henhold til artikel 25. Hvad angår de øvrige adoptionsformer, vil det være muligt at tilvejebringe undtagelser ved at udelukke anvendelsen af de første fire stykker i artikel 10 og stk. 2 og 3 i artikel 12. Da de tilladte undtagelser er begrænset til disse bestemmelser, kan anvendelsen af andre regler i konventionen ikke udelukkes undtagen gennem forbehold i henhold til konventionens artikel 25.

Artikel 25

62. I henhold til denne artikel kan de kontraherende parter tage reservationer, men sådanne reservationer er begrænset til to i antal. Artiklen fastslår også, at reservationer af generel karakter er udelukket. En yderligere kvantita-

by the fact that each reservation may not effect more than one provision. Paragraphs and provisions do not in fact always coincide, for some provisions are a combination of several paragraphs while some paragraphs actually contain two or more provisions. Taking Article 5, paragraph 1 - which contains at least three provisions - as an example, a Contracting Party would have to make three reservations if it desired to set all these aside, whereas a single reservation would have sufficed if it had not been stipulated that each reservation could not affect more than one paragraph. It follows that a reservation of a general nature for the purposes of the Convention would be constituted by a single reservation covering an Article, or where applicable one paragraph, if the text subject to the reservation contains more than one provision. In order to make it clear that the aims of the Convention will only be fully achieved when all its principles are recognised in the member countries of the Council of Europe as a whole, a time limit is placed on reservations: each reservation being valid for only 5 years. However, since a Contracting Party may not be able to undertake to withdraw a reservation within a given period of time, provision is made for the renewal of reservations for successive periods of five years.

Articles 26, 27 and 28

63. These Articles are in accordance with the final model clauses approved by the Committee of Ministers of the Council of Europe.

tiv begrænsning foretages derved, at hver reservation ikke må vedrøre mere end én bestemmelse. Stykker og bestemmelser falder ikke altid sammen, idet nogle bestemmelser er en kombination af flere stykker, medens nogle stykker indeholder to eller flere bestemmelser. Hvis man tager artikel 5, stk. 1 - der indeholder i det mindste tre bestemmelser - som eksempel, vil en kontraherende part være nødt til at foretage tre reservationer, hvis den ønsker at tilsidesætte dem alle, medens en enkelt reservation ville have været tilstrækkelig, hvis det ikke var fastsat, at hver reservation ikke kunne angå mere end én bestemmelse. Heraf følger, at en reservation til konventionen af generel karakter ville opstå ved en enkelt reservation til en artikel - eller et stykke, hvor dette er anvendeligt — såfremt den tekst, over for hvilken der tages forbehold, indeholder mere end én bestemmelse. For at gøre det klart, at konventionens formål først vil kunne opnås fuldstændigt, når alle dens principper er anerkendt i Europarådets medlemslande, er reservationerne gjort tidsbegrænsede, således at hver reservation kun er gyldig i 5 år. Da en kontraherende part eventuelt ikke vil være i stand til at trække en reservation tilbage inden for en given frist, er det bestemt, at reservationer kan fornyes for successive perioder på fem år.

Artiklerne 26, 27 og 28

63. Disse artikler er i overensstemmelse med de af Europarådets Ministerkomité vedtagne normalslutningsbestemmelser.

Oversigt over adoptionslovgivningen i visse fremmede lande

Sverige

Svensk rets regler om adoption findes i Föräldrabalken af 10. juni 1949 med senere ændringer, herunder især lov nr. 640 af 12. december 1958 og lov nr. 840 af 17. december 1970. Endvidere indeholdes regler i Ärvdabalken, Giftermålsbalken og Namnlagen.

Adoption er i Sverige en judicial afgørelse. **Det** er således retten, der afgør, om betingelserne for adoption er til stede, og retten skal her lægge vægt på samme forhold som nævnt i den danske adoptionslov § 8.

For at kunne adoptere kræves i almindelighed, at adoptanten er fyldt 25 år. Ved den i 1970 gennemførte ændring af Föräldrabalken er der dog givet den, der er fyldt 20 men ikke 25 år, adgang til at adoptere, såfremt adoptionen vedrører eget barn, ægtefælles barn eller adoptivbarn, eller der i øvrigt foreligger særlige grunde.

Efter de hidtidige regler har det været tilladt at adoptere eget barn uden for ægteskab, men ikke ægtebarn. Efter ændringen i 1970 er der principielt ingen hindring for adoption af eget barn.

Ægtefæller kan kun adoptere i fællesskab. Herfra gælder dog en lignende undtagelse som i dansk ret med hensyn til ægtefællens barn eller adoptivbarn og - efter 1970 - tillige med hensyn til adoption af eget barn.

Er barnet over 12 år, kræves barnets samtykke til adoptionen. Der er dog mulighed for at undlade at spørge barnet, hvis det er under 16 år.

Et barn, der ikke er fyldt 20 år, må ikke adopteres uden forældrenes samtykke.

Er den ene af forældrene sindssyg, åndssvag, uden del i forældremyndigheden, eller er hans opholdssted ukendt, er den andens samtykke tilstrækkeligt. Gælder det anførte begge forældre, kræves samtykke fra værgeren. Fra den af forældrene, hvis samtykke ikke kræves, skal der om muligt indhentes en erklæring.

Der findes ikke udtrykkelige lovregler om

kravene til samtykket, bortset fra at moderens samtykke først må være afgivet, når hun er kommet sig tilstrækkeligt efter fødselen. Det antages endvidere i praksis, at samtykket skal foreligge, når retten træffer endelig afgørelse om adoptionen og at tilbagekaldelse af et tidligere meddelt samtykke bevirker, at adoptionen ikke kan meddeles.

Retsvirkningerne af adoptionen er som efter dansk ret. I henseende til arveret stilles adoptivbarnet som et ægtebarn, og arveretten mellem barnet og den naturlige slægt fortabes. Der er ikke mulighed for at tage forbehold om bevarelsen af arveretten efter den naturlige slægt.

Indtil den i 1970 gennemførte ændring af Föräldrebalken kunne en adoption ophæves efter regler, der stort set svarede til de gældende danske bestemmelser i adoptionslovens kapitel 3, men var lidt videregående end disse. Ved den gennemførte lovændring er enhver adgang til ophævelse af et adoptionsforhold afskaffet, men der er til gengæld generelt givet adgang til genadoption af et adopteret barn med den virkning, at den hidtidige adoptions retsvirkninger bortfalder. Dersom forældre ønsker at overtage forsorgen for et bortadopteret barn, må dette fremtidig ske ved adoption, ikke ved ophævelse af den tidligere adoption.

Finland

Finsk rets regler om adoption findes i lag om adoptivbarn af 5. juni 1925 med senere ændringer, samt i Ärvdabalken og Äktenskabslagen m. m.

Adoption er i Finland en judicial afgørelse.

For at kunne adoptere kræves, at adoptanten er fyldt 25 år.

Om ægtefællers adgang til adoption gælder tilsvarende regler som i dansk ret.

Eget barn, som ikke nyder ægtebarns ret, kan adopteres.

Hvis barnet er så udviklet, at der bør lægges vægt på dets omdømme, må det ikke adopteres mod sin vilje.

Adoption af en mindreårig kræver samtykke fra forældremyndighedens indehaver.

Der findes ikke lovregler om kravene til samtykket.

Adoption må efter den finske lovgivning betegnes som en svag adoption. Således bevarer adoptivbarnet sin arveret efter sine slægtninge og får i princippet ikke arveret efter adoptantens slægtninge. Derimod får adoptivbarnet arveret efter adoptanten med den indskrænkning, at arveretten ikke må begrænse det naturlige barns tvangsarv. Arveret efter barnet tilkommer adoptanten, men ikke dennes slægt. Vedrørende spørgsmålet om underholdspligt overfor adoptivbarnet gælder, at adoptanten er primært og barnets biologiske forældre er sekundært underholdspligtige.

Adoption kan i Finland ophæves efter overenskomst mellem adoptanten og adoptivbarnet, såfremt barnet er myndigt og retten finder at ophævelse bør ske. Der er endvidere adgang til ophævelse, hvor adoptanten groft har forset sig mod barnet, men der er ikke adgang til ophævelse i de i den danske adoptionslovs § 16, stk. 2 og § 17 omhandlede tilfælde.

Norge

Norsk rets regler om adoption findes i lov af 2. april 1917 om adoption med senere ændringer, herunder især lov af 21. maj 1935 og lov af 21. december 1956.

Adoption gives ved bevilling. Ved udfærdigelsen heraf skal tilgodeses samme hensyn som nævnt i den danske adoptionslovs § 8.

For at kunne adoptere skal adoptanten være fyldt 25 år.

Bevilling til adoption af eget barn kan ikke gives.

Om ægtefællers adoption og om samtykke fra barnet gælder regler svarende til svensk ret før 1970.

Endvidere kræves samtykke fra forældrene. Er den ene af forældrene død eller forsvundet, sindssyg eller åndssvag eller uden del i forældremyndigheden, er samtykke fra den anden af forældrene tilstrækkeligt. Gælder det anførte begge forældre, kræves samtykke fra værge.

I den norske børneværnslov, lov nr. 14 af 17. juli 1953, er der i § 20 hjemmel til, at børneværnet kan fratage en af eller begge forældrene forældremyndigheden, bl. a. når forældrene på nærmere beskrevet måde forsømmer deres plig-

ter over for barnet. Er begge forældre frataget forældremyndigheden, skal børneværnet sørge for beskikkelse af en værge. Der er i så fald mulighed for at gennemføre en adoption mod forældrenes protest, men denne mulighed har efter det oplyste ikke været af praktisk betydning.

Der findes ikke udtrykkelige lovregler om kravene til samtykke. Det antages imidlertid i praksis, at moderens samtykke ikke må være afgivet mindre end 6 uger efter barnets fødsel, og at en tilbagekaldelse af samtykket inden bevillingens udfærdigelse bevirker, at adoption ikke kan finde sted.

Retsvirkningerne af en adoption er som efter dansk ret. Dette gælder også i henseende til arveret. Dog er der ikke mulighed for at tage forbehold om arveret efter den naturlige slægt efter regler svarende til den danske adoptionslovs § 13, stk. 2.

En adoption kan ophæves efter regler, der stort set svarer til de danske regler. Reglerne om retsvirkningerne af en ophævelse svarer ligeledes stort set til de danske regler.

Frankrig

Fransk rets regler om adoption findes i lov af 11. juli 1966 om en reform af adoptionsreglerne.

Adoption er i Frankrig en judicial afgørelse. Fransk ret sonder mellem »adoption plénière« og »adoption simple«.

»Om adoption plénière« gælder følgende:

Ægtefæller kan først adoptere efter 5 års ægteskab, og den ene af ægtefællerne skal være mindst 30 år gammel.

En enlig kan adoptere, når han er fyldt 35 år.

Adoptanterne skal være mindst 15 år ældre end barnet, dog kun 10 år, hvis der er tale om en stedbarns-adoption, og der er mulighed for dispensation.

Adoptivbarnet skal som hovedregel være mindre end 15 år gammelt og skal have været i adoptanternes hjem i mindst 6 måneder. Adoption kan normalt ikke gives, når der findes legitime descendenter.

Samtykke til en adoption kræves af forældrene, eller, hvis den ene er død eller ude af stand til at tilkendegive sin vilje eller har mistet sin forældremyndighed, den anden af forældrene. Det samme gælder, hvis man kun har kendskab til den ene af forældrene.

Er forældrene døde, ude af stand til at tilkendegive deres vilje eller har de mistet forældremyndigheden, skal samtykke indhentes fra et familieråd efter indstilling fra den, der passer barnet.

Samtykkeerklæringen skal afgives personligt over for en dommer (juge du tribunal d'instance) eller over for en fransk eller udenlandsk notar eller over for en fransk diplomatisk eller konsulær repræsentant.

Samtykkeerklæringen kan tilbagekaldes inden for 3 måneder. Efter udløbet af denne frist kan samtykket dog også tilbagekaldes, hvis barnet endnu ikke er anbragt hos adoptanterne.

Bortset fra tilfælde, hvor der er et nærmere angivet slægtskabsforhold mellem adoptanten og barnet, er et samtykke til adoption af et barn på mindre end 2 år kun gyldigt, hvis barnet faktisk har været overgivet til børneforsorgsmyndighederne eller til en autoriseret adoptionsformidlingscentral.

Retten kan tillade en adoption, selv om vedkommende har nægtet at give samtykke, når nægtelsen anses for urimelig, fordi forældrene har forsømt barnet. - Der er endvidere mulighed for at adoptere børn som ved et retsdekret er erklæret for »abandonné«, samt »les pupilles de l'Etat«.

Ved en adoption plénière afbrydes enhver juridisk forbindelse til den oprindelige slægt (bortset fra, at ægteskabsforbudet opretholdes), og den ved adoptionen tilvejebragte forbindelse træder i stedet derfor. Barnet har i adoptantens familie samme rettigheder og forpligtelser som et legitimt barn.

Adoptionen kan ikke senere ophæves.

»Adoption simple« kan ske uden hensyn til den adopteredes alder.

Ved denne form for adoption afbrydes forbindelsen, f. eks. arveretten, ikke til den naturlige slægt. En sådan adoption kan også ophæves, når vægtige hensyn taler herfor.

England

a. Engelsk rets regler om adoption findes især i en særlig Adoption Act fra 1958.

Adoption sker ved en judicial akt.

Efter engelsk ret kan en fader eller moder adoptere sit eget barn, i hvilket tilfælde der ikke stilles alderskrav. En slægtning til adoptivbarnet skal være mindst 21 år gammel, og ellers skal adoptanten være mindst 25 år gammel.

Adopterer ægtefæller, skal den ene være enten 21 år gammel og i slægt med barnet resp. 25 år gammel, og den anden være mindst 21 år gammel. Dette kræves dog ikke, hvis en af adoptanterne er enten moder eller fader til barnet. Stedbørnsadoptioner gennemføres i England på den måde, at barnets fader eller moder adopterer barnet *sammen med sin ægtefælle*.

Der stilles ikke alderskrav vedrørende barnet.

Samtykke til adoption af barn født i ægteskab kræves fra forældrene, uanset om disse er separeret eller skilt. Samtykke kræves selv om den pågældende ikke har forældremyndigheden over barnet. Er barnet født uden for ægteskab, kræves alene samtykke fra moderen. Er denne gift, kræves dog også samtykke fra ægtefællen. Er barnet i forvejen adopteret, kræves samtykke af adoptivforældrene.

Har barnet en værge, kræves samtykke fra denne.

Et gyldigt samtykke fra moderen kan tidligst afgives, når barnet er seks uger gammelt. En adoption kan først meddeles, når barnet efter at være fyldt 6 uger har opholdt sig i mindst 3 måneder hos adoptanten.

Samtykkeerklæringerne skal afgives over for retten. Dog kan et samtykke afgives udenretligt på en særlig formular; samtykkeerklæringen skal da bevidnes af en særlig embedsmand ved retten (judicial officer). Særlige regler kan gives om erklæringer afgivet i udlandet.

Et samtykke kan senere tilbagekaldes med den virkning, at en adoption ikke kan bevilges. En sådan tilbagekaldelse kan ske, indtil rettens afgørelse om adoptionen foreligger.

Der kan dog i visse tilfælde ses bort fra et manglende samtykke eller et tilbagekaldt samtykke. Dette er således tilfældet, hvis a) den pågældende har forladt eller forsømt eller vedvarende behandlet barnet dårligt, b) han er ude af stand til at afgive samtykke eller forsvundet, c) han vedvarende har undladt at opfylde sine forældre- eller værgforpligtelser, d) hans nægtelse af at give samtykke ikke har nogen rimelig grund. Denne sidste bestemmelse fortolkes snævert; det er således ikke tilstrækkeligt, at det klart er i barnets interesse at blive adopteret.

En adoption efter engelsk ret er altid »stærk«, d. v. s. samtlige rettigheder og forpligtelser, der tilkommer de naturlige forældre, overgår til adoptanten, ligesom også den arve-

retlige forbindelse mellem barnet og de naturlige forældre afbrydes. Endvidere giver engelske statsborgeres adoption af fremmede børn disse engelsk statsborgerskab.

Efter engelsk ret kan der ikke ske ophævelse af en adoption. Dog kan et adopteret barn adopteres af en ny adoptant med den virkning, at den tidligere adoption anses for bortfaldet, b. Der er indledt en revision af den engelske adoptionslovgivning, bl.a. fordi man har fundet, at de hidtil gældende regler ikke i tilstrækkeligt omfang har varetaget barnets tarv.

En nedsat kommission har i 1970 afgivet en foreløbig betænkning »Adoption of children«, hvori der redegøres for kommissionens foreløbige forslag. Når kommissionen erfarer reaktionen på disse, vil endelig betænkning blive udarbejdet.

Blandt forslagene fremhæves:

Anbringelse af børn med adoption for øje hos andre end slægtingen skal kun kunne ske gennem autoriserede adoptionsformidlere.

Plejeforældre skal ikke have adgang til at søge om adoption, før de har haft barnet i pleje i mindst 1 år. De skal endvidere have samtykke fra de lokale myndigheder, hvis de ikke har haft barnet i pleje i 5 år.

Naturlige forældre skal ikke længere have adgang til at adoptere deres eget barn. Stedforældre skal kunne adoptere ægtefællens barn uden for ægteskab, men ikke ægtefællens barn i ægteskab. I øvrigt skal adoption foretaget af slægtinge undtagelsesvis kunne finde sted, men den normale løsning bør være, at de pågældende overtager værgemålet over barnet.

I tilfælde, hvor adoption sker gennem autoriserede adoptionsformidlere, skal forældrenes samtykke være bindende og overføre forældremyndigheden til den pågældende institution. Det skal afgives i et retsmøde og skal normalt angå adoption i almindelighed. I andre tilfælde skal samtykket fremdeles være tilbagekaldeligt.

Holland

Reglerne om adoption findes i »Burgerlijk Wetboek« kap. 13 A som indføjet ved lov af 26/1 1956 med senere ændringer.

Adoption finder sted ved en domstolsafgørelse.

I art. 344 k bestemmes, at en adoption forudsætter, at følgende betingelser er opfyldt:

- a: at barnet ved ansøgningens indgivelse er mindreårigt,
- b: at barnet ikke er født i eller udenfor ægteskab af en af adoptanterne,
- c: at hver af adoptanterne er mindst 18 år og højst 50 år gamle,
- d: at ingen af barnets forældre modsætter sig adoption. Retten er dog ikke forpligtet til at afslå ansøgningen, selvom en af forældrene modsætter sig denne, dersom den pågældende ikke har såkaldt »borgerlig forbindelse« (borgerlijke betrekkingen) med barnet, eller dersom den eller de pågældende for mere end 2 år siden har været indkaldt i retten i anledning af en lignende ansøgning fra de samme adoptanter, men hvor ansøgningen blev afslået uanset at de i ltr. e og g nævnte forudsætninger var opfyldt.
- e: at barnets forældre eller den af dem, der har »borgerlig forbindelse« til barnet, ved ansøgningens indgivelse er myndig.
- f: at barnet på tidspunktet for ansøgningsindgivelse i mere end 2 år faktisk er blevet underholdt og opvokset hos adoptanterne, af hvilke den ene er barnets væрге.
- g: at adoptanterne på tidspunktet for ansøgningens indgivelse har været gift i mindst 5 år.

Er barnet over 14 år, skal det samtykke i adoptionen.

Adoptionen får virkning, når dommen er blevet retskraftig.

Ved adoptionen gives barnet retlig status som ægtebarn, og den »borgerlige forbindelse« mellem barnet og dets beslægtede og besvogrede i opstigende linie og sidelinie ophæves.

Adoptionens retsvirkninger består, selvom retten fejlagtigt har anset førnævnte forudsætninger opfyldt, og uanset muligheden for en eventuel appel.

Adoptionen kan ophæves ved dom efter adoptanternes begæring. Ophævelse kan kun ske, hvis det er i barnets åbenbare interesse, og kun hvis ansøgningen er indgivet mindst 2 og højst 3 år efter at adoptivbarnet er blevet myndigt.

Ved en ophævelse bortfalder den »borgerlige forbindelse« mellem adoptivbarnet og adoptanterne og den ved adoptionen ophævede »borgerlige forbindelse« træder påny i kraft.

For så vidt angår begrebet »burgerlijke be-
trekkningen« bemærkes, at faderen til et barn
født udenfor ægteskab ikke har såkaldt »bor-
gerlig forbindelse« med barnet, sålænge fader-
skabet ikke er anerkendt af faderen.

Tyskland

Den tyske Forbundsrepublikks regler om
adoption findes i et særligt afsnit i »Bürger-
liches Gesetzbuch« med visse senere ændrin-
ger. Nye regler er under forberedelse.

Adoption sker ved en overenskomst (Ver-
trag), der stadfæstes af retten.

Efter tysk ret skal adoptanten være mindst
35 år og må ikke have efterkommere, bortset
fra eventuelt andre adoptivbørn. Dog kan så-
vel faderen som moderen til et barn født uden-
for ægteskab adoptere dette, selv om de har
andre efterkommere.

Kun ægtefæller kan adoptere i fællesskab.

Adoptivbarnet skal være mindreårigt.

Retten skal bortse fra kravet om barnløsh-
hed, hvis den finder, at adoptionen ikke vil
skade de naturlige børn. Ligeledes skal retten
bortse fra alderskravet til adoptanten, navnlig
når det drejer sig om adoption af eget barn
født uden for ægteskab eller om adoption af
ægtefællens særbarn, medmindre vægtige grun-
de taler derimod. Fra kravet om at adoptiv-
barnet skal være mindreårigt skal retten bortse,
når det findes rimeligt.

Er adoptanten gift, skal ægtefællen samtykke
i adoptionen, medmindre den pågældende va-
rigt er ude af stand hertil, eller hans opholds-
sted varigt er ukendt.

Samtykke til adoptionen kræves fra barnets
forældre, hvis det er under 21 år; er barnet
født uden for ægteskab, kræves samtykke fra
moderen. Samtykket kan tidligst gives, når bar-
net er 3 måneder gammelt.

Retten kan dog bortse fra kravet om sam-
tykke, når den eller de pågældende varigt er
ude af stand til at give samtykke, deres op-
holdssted varigt er ukendt, eller når de varigt
har forsømt deres pligter groft over for barnet
eller har mistet forældremyndigheden, samt
endelig når der ikke er rimelig grund til næg-
telsen af at give samtykke, og det ville være
til uforholdsmæssig ulempe for barnet ikke at
blive adopteret.

Fra faderen til et barn født uden for ægte-
skab skal alene indhentes en udtalelse, men et
egentligt samtykke kræves ikke, og der åbnes
en vis mulighed for at undlade at indhente
udtalelsen.

Et samtykke skal afgives over for adoptan-
ten, barnet eller den pågældende ret, og skal
bekræftes for notaren.

Et afgivet samtykke er uigenkaldeligt.

Er barnet over 14 år, slutter det selv adop-
tionsaftalen, eventuelt med tiltræden af værger
og formynderskabsretten.

Ved en adoption opnår adoptivbarnet retlig
stilling som et ægtebarn. Det får således arve-
ret efter adoptanten, men ikke efter dennes
slægt. Arveretten kan dog udelukkes eller be-
grænses. Adoptanten opnår ikke arveret efter
barnet. Adoptionens retlige virkning gælder
også med hensyn til adoptivbarnets børn.

Forholdet til barnets naturlige slægt afbrydes
ikke ganske. Således bestemmes det, at de ret-
tigheder og pligter, der støttes på slægtsskabet
mellem barnet og dets slægtninge, ikke berøres
af adoptionen, medmindre andet udtrykkeligt
foreskrives i loven.

Barnet bevarer således arveretten efter de
naturlige forældre, der på deres side bevarer
arveretten efter barnet. Ved adoptionen mister
de naturlige forældre forældremyndigheden
over barnet, ligesom de mister retten til at have
samkvem med barnet. Under visse betingelser
kan retten dog tilbageføre den til de naturlige
forældre.

Ved adoptionen får adoptanten underholds-
pligt overfor barnet, men de naturlige forældre
bevarer fortsat deres underholdspligt over for
barnet.

En adoption kan senere ophæves. Dette kan
dels ske ved overenskomst mellem barnet og
adoptanten og eventuelt barnets afkom og
dels mens barnet er mindreårigt, af retten,
når tungtvejende hensyn til barnets velfærd ta-
ler derfor.

De nye regler, der forberedes, forudsætter et
system, hvorefter adoption sker ved et dekret,
uden at nogen adoptionsoverenskomst forud
oprettes. Endvidere går reglerne ud på »stærk«
adoption. Barnet skal også opnå adoptan-
tens statsborgerret. Ophævelse skal kun kunne
ske på grund af mangler ved grundlaget for
adoptionsdekretet eller af tungtvejende hensyn
til barnets interesser.

*København, d. 15/8 1968**Til justitsministeriet.*

I skrivelse af 17. juni d.å. (jr.nr. L. A. 1968. 4101-1) har justitsministeriet udbedt sig en udtalelse om hensigtsmæssigheden af den opfattelse, at et samtykke til adoption efter adoptinoslovens § 6 frit kan tilbagekaldes af forældrene, indtil adoptionsbevillingen er udfærdiget.

Mødrehjælpsinstitutionerne medvirker årligt ved ca. 320 anonyme adoptioner for børn fra spædbørnsalderen op til 2-3 år. I de hyppigst forekommende tilfælde vil moderen allerede under graviditeten have fremsat ønske om adoption, og spørgsmålet vil da blive grundigt gennemdrøftet med hende, således at hun får oplysning dels om adoptionens retsvirkninger, dels om de hjælpeforanstaltninger, der står til hendes rådighed, såfremt hun beholder barnet hos sig. Under drøftelserne med moderen forsøger rådgiveren at hjælpe hende til en realistisk klargørelse af, hvordan hendes og barnets situation vil forme sig, såfremt hun vælger den ene, henholdsvis den anden udvej. Moderen får herved mulighed for allerede under graviditeten at overveje situationen, uden at hun på dette tidspunkt skal træffe nogen endelig afgørelse. Hvis hun efter barnets fødsel stadig ønsker barnet bortadopteret, anbringes det på et spædbørnehjem, hvorved man får mulighed for at observere dets udvikling og adoptionsegnethed, samtidig med at moderen får tid og ro til at overveje, om hun fastholder sit ønske om bortadoption.

I tiden efter fødslen gennemdrøftes problemerne om barnets fremtid påny mellem moderen og rådgiveren, og hvis moderen herefter stadig ønsker barnet bortadopteret, modtages hendes skriftlige samtykke til adoptionen, når barnet er 3 måneder gammelt og i øvrigt egnet til adoption. Moderen gøres bekendt med, at hun kan tilbagekalde samtykket, indtil adoptionsbevillingen foreligger, men at barnet efter samtykkets afgivelse snarest vil blive anbragt i pleje med adoption for øje, og at det derfor, både af hensyn til barnet og til de vordende adoptivforældre, er vigtigt at hun gør sig sin

stilling til adoptionen klar på nuværende tidspunkt.

Det er mødrehjælpens opfattelse, at det er uhyre væsentligt, at moderen har betænkningstid efter barnets fødsel, før hun giver sit samtykke til adoptionen, og at barnet ikke anbringes hos vordende adoptivforældre, før moderen har haft en rimelig frist til at overveje barnets fremtid og har fået en grundig orientering om adoptionens retsvirkninger og samfundets hjælpemuligheder i tilfælde af, at hun beholder barnet. Erfaringerne viser, at omkring halvdelen af de kvinder, der over for mødrehjælpen har udtrykt ønske om bortadoption, opgiver adoptionen, og at dette for en stor del sker inden udløbet af den anden måned efter fødslen. Hensynet til moderen skønnes derfor i almindelighed tilgodeset ved en betænkningstid på 3 måneder efter barnets fødsel.

Hensynet til barnet taler på den anden side for, at barnets ophold på institution bliver af kortest mulig varighed, og at det snarest anbringes i sit blivende hjem. Mødrehjælpen følger derfor den praksis, at man, hvis barnet skønnes egnet til anbringelse med adoption for øje, anbringer det hos de vordende adoptivforældre, så snart moderen, efter at barnet er fyldt 3 måneder, har givet sit samtykke. De vordende adoptivforældre, hvis forhold er undersøgt og godkendt af mødrehjælpen før barnets anbringelse, gøres nøje bekendt med moderens ret til at tilbagekalde samtykket, indtil adoptionsbevillingen foreligger, men i de allerfleste tilfælde er de interesserede i omgående at få barnet hjem og villige til at løbe risikoen. I den tid, der går fra barnets anbringelse til adoptionsbevillingen foreligger, får man mulighed for at danne sig et vist indtryk af barnets tilpasning i hjemmet. Dette kan være af værdi, og hvor det drejer sig om anbringelse af lidt større børn, anser mødrehjælpen det for at være af væsentlig betydning. I denne forbindelse skal man henvise til, at mange lande har en »trial period«, før adoptionen gøres endelig, jfr. herved også den europæiske konvention om

adoption af børn af 24. april 1967, der i artikel 17 udtaler, at adoption ikke bør gives, før barnet har været anbragt så længe hos de vordende adoptanter, at et rimeligt skøn kan udøves over det fremtidige forhold mellem barnet og adoptanterne.

Det er imidlertid utvivlsomt, at bevidstheden om at moderen kan tilbagekalde sit samtykke, er en uhyre belastning for de vordende adoptivforældre, og at dette i sig selv kan virke hæmmende på tilknytningen mellem dem og barnet. I årene fra 1965 til dato har tre mødre tilbagekaldt deres adoptionssamtykke, efter at barnet af mødrehjælpen var blevet anbragt hos vordende adoptivforældre. I ét tilfælde ønskede moderen - skønt hun var bekendt med, at barnet var anbragt med adoption for øje, at nogle af hendes egne bekendte skulle have lov til at adoptere barnet, hvilket herefter skete ved privat adoption. I et andet tilfælde ønskede moderen selv at få barnet, men da hun hidtil ikke har haft mulighed for at have barnet hos sig, opholder det sig endnu - 1½ år efter at det blev fjernet fra det vordende adoptivhjem - på børnehjem, og er kun hos moderen i weekenderne. I det tredje tilfælde ønskede moderen, der var ganske ung, at barnet skulle fjernes fra det vordende adoptivhjem og anbringes hos forældrene til hendes daværende forlovede, som ikke var far til barnet. Barnet er nu hos moderens forældre.

På grund af den belastning, det er for de vordende adoptivforældre ikke at vide sig sikret mod at moderen ønsker sit barn tilbage, har mødrehjælpen, når det drejer sig om almindelige spædbørnsadoptioner, indsendt adoptionsandragende kort efter barnets anbringelse, og har undladt at kræve selv en kortere observationstid i hjemmet.

I visse tilfælde har man dog ment det absolut nødvendigt med en vis observationstid i det vordende adoptivhjem. Dette kan skyldes barnets alder ved anbringelsen, idet man finder det uforsvarligt at ordne adoptionen for et lidt større barn, inden det er faldet til i hjemmet. Det gælder også børn, om hvis adoptionsegnethed der består en vis tvivl, f. eks. på grund af arvelig belastning i den biologiske slægt eller sygelige forhold hos barnet selv. Også for den sidstnævnte gruppe af børn er det vigtigt, at institutionsopholdet ikke udstrækkes længere end højst nødvendigt, idet disse børn i særlig grad har behov for den kærlighed og stimulation tilknytningen til et forældrepar kan give.

I praksis viser det sig imidlertid ofte vanskeligt - trods mangelen på adoptivbørn - at finde egnede hjem til disse børn, og en af grundene hertil er adoptionsansøgnernes angst for at moderen skal tilbagekalde sit adoptionssamtykke i observationstiden.

Under henvisning til foranstående må mødrehjælpen derfor være af den opfattelse, at hensynet til barnets tarv i ikke ringe omfang taler for, at forældrenes samtykke ikke ubetinget bør være frit tilbagekaldeligt, indtil adoptionsbevillingen foreligger.

Hensynet til barnets forældre synes ikke at tale imod en forrykkelse af tidspunktet for samtykkets uigenkaldelighed fra adoptionsbevillingens udfærdigelse til tidspunktet for samtykkets afgivelse, hvis man sikrer at moderen - og til børn født i ægteskab begge forældre - orienteres af kompetente, neutrale organer om adoptionens retsvirkninger og de hjælpemuligheder, der står til rådighed, såfremt de beholder barnet, og at dette sker, inden barnet anbringes i det vordende adoptivhjem. På denne måde kan de frit overveje sagen ud fra hensynet til barnet og sig selv, og føler sig ikke bundet af hensynet til de vordende adoptivforældre. Endvidere har mødrehjælpen gennem en årrække fastholdt, at moderens samtykke ikke modtages, før der er forløbet 3 måneder efter barnets fødsel.

Hvis adoptionsarbejdet sker efter ovennævnte retningslinier, som det er tilfældet ved mødrehjælpsinstitutionernes og De danske Plejehjemsforeningers arbejde med anonyme adoptioner, synes en ændring af de hidtil gældende regler om samtykkets tilbagekaldelighed hensigtsmæssig, og til gavn både for barnet og de vordende adoptivforældre.

Hvis det derimod drejer sig om privat arrangerede adoptioner synes en ændring af reglerne om samtykkets tilbagekaldelighed på den ene side ikke i alle tilfælde at kunne løse problemerne for de vordende adoptivforældre, mens på den anden side en regel om, at samtykket ubetinget skulle være uigenkaldeligt ofte ville kunne få uheldige konsekvenser set i relation til barnet og dets forældre.

Hvad angår spørgsmålet om at fritage de vordende adoptivforældre for risikoen for at måtte give barnet tilbage til moderen kan anføres, at det, specielt ved ikke anonyme adoptioner, i adskillige tilfælde ville være uhensigtsmæssigt, at stille krav om, at der skal foreligge et uigenkaldeligt samtykke til adoption, før

barnet anbringes i det på forhånd udvalgte hjem, og når et sådant samtykke ikke foreligger, vil de stadig være udsat for risikoen for at måtte give barnet fra sig. I de ikke få tilfælde, hvor moderens forældre eller andre nære slægtninge skal adoptere det spæde barn, ville det således forekomme urigtigt, om moderen straks skulle afgive uigenkaldeligt samtykke, og helt urimeligt om barnet skulle anbringes på børnehjem i 3 måneder, for at moderen kunne få betænkningstid. Der er også tilfælde, hvor en moder ønsker at bortadoptere et større barn til en bestemt familie, men ikke ønsker at give endeligt samtykke til adoptionen, før hun har set barnets tilpasning i det nye hjem.

Med hensyn til spørgsmålet om konsekvenserne for barnet og dets forældre af at gøre adoptionsamtykket uigenkaldeligt ved private adoptioner skal man oplyse, at det er mødrehjælpens indtryk, at der ved privat arrangerede adoptioner i mange tilfælde ikke bliver givet moderen og evt. faderen reel oplysning om adoptionens retsvirkninger og om samfundets hjælpemidler, ligesom moderen heller ikke får en rimelig betænkningstid, men at tværtimod pres på moderen ikke er ualmindeligt. Hertil kommer, at der sjældent vil være foretaget en undersøgelse af adoptanternes forhold, før barnets anbringelse i hjemmet, og der vil derfor forekomme tilfælde, hvor det ved den efterfølgende undersøgelse viser sig, at adoptionen på grund af ansøgenes forhold ikke kan antages at være til gavn for barnet. Et uigenkaldeligt samtykke ville, selv om det måtte være afgivet overfor en af de nævnte kompetente institutioner, i sådanne tilfælde være ganske stridende imod barnets tarv.

Mødrehjælpen ønsker iøvrigt i forbindelse med spørgsmålet om privat arrangerede adoptioner at pege på den efter institutionens mening meget uheldige fremgangsmåde, at det er tilladeligt for private at annoncere om et barn. Man har gennem årene set ikke få uheldige anbringelser i forbindelse hermed.

Sammenfattende skal man udtale, at mødrehjælpen kan anbefale, at samtykke til adoption efter adoptionslovens § 6 gøres uigenkaldeligt, når samtykket er givet til anonym adoption gennem kompetente institutioner med fornødent sagkyndigt personale, der dels kan sikre, at barnets forældre får tilstrækkelig vejledning, dels at de vordende adoptivforældres forhold er undersøgt før barnets anbringelse i hjemmet. Ved andre adoptioner vil man mene, at en konkret vurdering må danne baggrund for afgørelsen af, om forældrenes samtykke skal være uigenkaldeligt i tiden indtil adoptionsbevillingen foreligger.

Såfremt justitsministeriet måtte komme til den opfattelse, at et samtykke til adoption i henhold til adoptionslovens § 6 ikke længere frit kan tilbagekaldes af forældrene, skal man anmode om retningslinier for, om der samtidig med afgivelse af et uigenkaldeligt adoptionsamtykke skal ske en overførelse af forældremyndigheden til den institution, der er medlemmand i adoptions sagen, idet forældre, der uigenkaldeligt giver afkald på deres barn med henblik på adoption, formentlig næppe fortsat skal have forældremyndigheden over barnet. I de fleste tilfælde vil adoptionsbevillingen blive udfærdiget relativt kort tid efter samtykkeerklæringens afgivelse, men der er som forannævnt tilfælde, hvor det af hensyn både til barnet og til de vordende adoptivforældre, vil være nødvendigt med en længerevarende observation i hjemmet, i enkelte tilfælde af flere års varighed, hvis der f. eks. er stærk arvelig belastning med hensyn til åndssvaghed i barnets biologiske slægt. Der kan også forekomme enkeltstående tilfælde, hvor det, efter at forældrene har afgivet adoptionsamtykke viser sig, at barnet på grund af sygelige forhold ikke er egnet til adoption. I sidstnævnte tilfælde må det formentlig være rimeligt, at det offentlige overtager for sorgen for barnet.

Vera Skalt s

I K. Bak Mortensen

*København, d. 26/8 1968**Til justitsministeriet.*

Under henvisning til ministeriets skrivelse af 17. juni 1968 (journalnr. L. A. 1968. 4101-1) vedrørende fri tilbagekaldelighed af forældres samtykke til adoption skal man bemærke, at overpræsidiets intet har at indvende imod, at der skabes mulighed for under ganske særlige omstændigheder at kunne se bort fra tilbagekaldelse af samtykke fra forældre. Det bør dog

efter overpræsidiets mening være den alt overvejende hovedregel, at adoptionsbevilling ikke meddeles i disse tilfælde, og man skal henstille, at det pålægges de institutioner, der anbringer børn i pleje med adoption for øje, nøje at vejlede plejeforældrene herom forud for barnets anbringelse.

*C. Moltke**i G. Mosbech Svendsen*

København, d. 6/9 1968

Til justitsministeriet.

Ved skrivelse af 17. juni 1968 har justitsministeriet forespurgt hovedbestyrelsen for de danske plejehjemsforeninger, om den nu gældende praksis efter adoptionslovens § 6, hvorefter et samtykke til adoption frit kan tilbagekaldes af forældrene, indtil adoptionsbevillingen er udfærdiget, bør opretholdes.

Hovedbestyrelsen har i denne anledning udtalt sig en udtalelse fra børneforsorgens adoptionskontor og skal, efter at sagen har været drøftet i 2 møder i hovedbestyrelsen, udtalte følgende:

Ved vurdering af det rejste spørgsmål bør der formentlig i første række lægges afgørende vægt på den i adoptionslovens § 8 nedfældede grundsætning, hvorefter adoption alene må gives, hvor den efter foretagen undersøgelse kan aintages at være til gavn for den, som skal adopteres, således at hensynet dels til barnets forældre (typisk barnemoderen), dels til ansøgerne, må komme i anden række.

Der er i hovedbestyrelsen principiel enighed om selve hovedspørgsmålet, nemlig at den nu gældende praksis er noget for vidtgående med hensyn til muligheden for at tilbagekalde et tidligere afgivet samtykke, og man kan derfor anbefale, at der søges udarbejdet regler, hvorefter der åbnes mulighed for, at barnets forældre under visse forudsætninger afgiver uigenkaldeligt samtykke til adoption på et tidspunkt, der ligger forud for selve adoptionsbevillingens udfærdigelse, således at adgangen til tilbagekaldelse af tidligere afgivet samtykke indsnævres noget i forhold til den nu gældende praksis.

Ved udarbejdelsen af sådanne regler bør der formentlig lægges afgørende vægt på, om ansøgerne ikke har haft barnet hos sig eller i alt fald kun har haft det en ganske kort tid, i modsætning til de tilfælde, hvor barnet har været i pleje hos ansøgerne i alt fald nogen tid, således at ansøgerne og barnet i nogen grad må forudsættes at have knyttet sig til hinanden.

T de førstnævnte tilfælde vil det ikke forekomme rimeligt, om barnemoderen skulle være afskåret fra at tilbagekalde et tidligere afgivet

samtykke, selvom samtykket er afgivet mindst 3 måneder efter barnets fødsel. En tilbagekaldelse af samtykket i disse tilfælde vil almindeligvis heller ikke kunne påregnes at skade barnet eller påføre ansøgerne nogen større skuffelse, eftersom der i disse tilfælde næppe kan være skabt nogen nærmere tilknytning mellem ansøger og barn. Hertil kommer, at de danske plejehjemsforeninger i sin adoptionspraksis normalt følger den regel, at barnet opholder sig til observation på et spædbørnehjem i ca. 3 måneder nogenlunde svarende til den tid, der hengår, indtil modermens samtykkeerklæring foreligger.

Har ansøgerne derimod haft barnet i pleje med adoption for øje gennem nogen tid, bør der formentlig være mulighed for at indhente et uigenkaldeligt samtykke fra barnemoderen, forudsat at et sådant samtykke bliver afgivet på en for barnets forældre fuldt betryggende måde.

Der rejser sig her 3 hovedspørgsmål:

1. Under hvilke former skal et sådant uigenkaldeligt samtykke afgives.
2. Hvor lang frist skal der hengå, inden uigenkaldeligt samtykke kan afgives.
3. Fra hvilket tidspunkt skal en sådan frist regnes.

Ad 1 vil man foreslå, at den nu gældende ordning opretholdes, således at det fremdeles vil være de adoptionsformidlende instanser, der indhenter det uigenkaldelige samtykke. Har ingen af de autoriserede organisationer medvirket, bør indhentelse af samtykke henvises til overøvrigheden.

Ordningen kræver, at barnets forældre bliver gjort meget nøje bekendt med betydningen og rækkevidden af et uigenkaldeligt samtykke, ligesom det på selve samtykkeerklæringen vil være nødvendigt at fremhæve retsvirkningerne af uigenkaldeligheden.

En ordning, hvorefter samtykke som ovenfor bliver afgivet overfor den adoptionsformid-

lende instans kunne man eventuelt tænke sig administreret på den måde, at samtykket afgives mindst 3 måneder efter barnets fødsel, men således at det samtidig indskræpes barnets forældre, at hvis de ikke inden udløbet af en ganske bestemt frist, f. eks. 3 måneder fra afgivelsen af dette samtykke, har tilbagekaldt samtykket, må dette være at betragte som endeligt og uigenkaldeligt.

En sådan ordning vil utvivlsomt være nem at operere med i praksis, idet den vil spare de adoptionsformidlende instanser for den sidste kontakt med barnets forældre, men på den anden side vil ordningen være mindre heldig derved, at uigenkaldeligheden knytter sig til det passive, at en frist udløber uden reaktion fra barneforældrenes side. Det bør principielt foretrakkes, at den overordentlig vigtige viljeserklæring, som et uigenkaldeligt samtykke er for barnets forældre, afgives under en mundtlig forhandling med den adoptionsformidlende instans, således at betydningen og rækkevidden af uigenkaldeligheden samtidig med dens afgivelse indskræpes overfor barnets forældre.

Endelig kan man i denne forbindelse næppe heller ganske se bort fra den kendsgerning, at folk i almindelighed ofte udviser en forbløffende sløvsagtighed og ligegyldighed, dels med hensyn til at læse igennem, hvad de skriver under på, dels med hensyn til at udfolde et initiativ for at opnå eller bevare et gode.

Ad 2 og 3. Disse to spørgsmål hænger så nøje sammen, at det må forekomme naturligt at behandle dem under eet. Spørgsmålet om, hvor lang frist der bør hengå, inden der kan afgives uigenkaldeligt samtykke, må ses i sammenhæng med spørgsmålet om, fra hvilket tidspunkt en sådan frist skal regnes.

De to tidspunkter, det må forekomme naturligt at regne en sådan frist fra, er enten barnets fødsel eller tidspunktet for anbringelse hos ansøgerne.

Uanset at barnets fødsel er et helt nøjagtigt konstaterbart tidspunkt at regne en frist fra, er tidspunktet desuagtet næppe heldigt at vælge.

Hvis man f.eks. tænker sig regler, hvorefter barneforældrenes samtykke kan afgives uigenkaldeligt, f. eks. 6 måneder efter barnets fødsel, vil man ikke sjældent kunne komme ud for den situation, at barnet af den ene eller anden grund forbliver f. eks. på institution udover 3 måneder efter fødslen, og eventuelt først anbringes i pleje hos ansøgerne ca. 6 måneder

efter fødslen. Det vil ikke her forekomme rimeligt, at ansøgerne samtidig med eller umiddelbart efter at have fået barnet i pleje skulle kunne indhente uigenkaldeligt samtykke hos barnets forældre. Hverken hensynet til barnet eller til ansøgerne kan begrunde en sådan regel, idet der ikke kan formodes at være skabt nogen nævneværdig tilknytning mellem ansøgere og barn på dette tidspunkt.

Barnets fødsel som det tidspunkt, hvorfra en frist skal regnes, vil derfor utvivlsomt i en del tilfælde stille barnets forældre ugunstigere end rimeligt er, og hensynet til barnet taler ikke for, at en sådan regel gennemføres.

Det må således forekomme mere rimeligt, at det tidspunkt en frist skal regnes fra, er tidspunktet for barnets anbringelse hos ansøgerne.

Også dette tidspunkt kan normalt let konstateres helt nøjagtigt, og først fra det øjeblik barnet er anbragt hos ansøgerne, kan man regne med, at der skabes nærmere tilknytning imellem ansøgere og barn, således at der netop her er behov for regler, der indskrænker barneforældrenes ret til efter barnets anbringelse hos ansøgerne at tilbagekalde et afgivet samtykke.

Hvor lang fristen bør være, altså hvor lang tid der skal gå, før uigenkaldeligt samtykke kan afgives, kan det være vanskeligt at afgøre.

Fristen bør dog næppe gøres kortere end 3 måneder, da der i alt fald normalt vil gå et sådant tidsrum, før barn og ansøgere begynder at føle sig nærmere knyttet til hinanden og lærer hinanden nærmere at kende. Der kan vel også anføres en del til støtte for, at fristen bør være noget længere, f. eks. indtil 6 måneder.

Man er opmærksom på, at regler, hvorefter fristen for afgivelse af uigenkaldeligt samtykke skulle være 3-6 måneder regnet fra barnets anbringelse hos ansøgerne, indebærer, at behandlingstiden for en del adoptionsager vil blive forlænget i forhold til de nu gældende regler.

I en del tilfælde bliver barnet således straks fra fødslen anbragt på institution, hvor det opholder sig ca. 3 måneder, hvorefter det bliver overgivet ansøgerne i pleje og sædvanligvis således, at barnemoderen eller barnets forældre straks 3 måneder efter fødslen afgiver gyldigt samtykke til barnets bortadoption.

Sammenfattende skal hovedbestyrelsen udtale, at der er enighed om, at der bør ske en indskrænkning i barneforældrenes adgang til at tilbagekalde et tidligere afgivet samtykke til adoption. Hovedbestyrelsen skal herefter foreslå, at fristen for afgivelse af uigenkaldeligt

samtykkeerklæring regnes fra datoen for barnets anbringelse i plejehjem, og at fristen fastsættes til 3-6 måneder.

Under hensyn til det foran anførte, hvorefter de her foreslåede nye regler i visse tilfælde vil kunne medføre en unødigt udsættelse af adoptionsagens gennemførelse, tillader man sig at

henstille til justitsministeriets overvejelse, hvorvidt det fremdeles bør være muligt for barneforældrene umiddelbart efter den nugældende 3-måneders frist at afgive endeligt og uigenkaldelig samtykkeerklæring, såfremt de udtrykkelig ønsker det, og omstændighederne i øvrigt taler derfor.

P. H. V.
Etlar Andersen

I Søren Korsgaard

Horsens, d. 14/9 1968

Til justitsministeriet.

I skrivelse af 17. juni 1968 har justitsministeriet udbedt sig en udtalelse fra landsforeningen over hensigtsmæssigheden af justitsministeriets opfattelse, hvorefter et samtykke til adoption efter adoptionslovens § 6 frit kan tilbagekal-des af forældrene, indtil adoptionsbevillingen er udfærdiget.

I denne anledning skal man meddele, at børne- og ungdomsværnene kun i beskedent omfang direkte arbejder med adoptioner, så-ledes at børne- og ungdomsværnene næppe har noget større erfaringsgrundlag på dette område. De fleste adoptioner gennemføres af mødre-hjælpsinstitutionerne og plejehjemsforeningerne, og mange børne- og ungdomsværn søger, når der rettes henvendelse til dem om adoptioner, at få disse overgivet til de nævnte institutio-ner. Man skal derfor undlade at udtale sig om problemerne omkring de af mødrehjælpen og plejehjemsforeningerne normalt foretagne adop-tioner, men det er i øvrigt opfattelsen, at disse ikke giver anledning til større problemer for børne- og ungdomsværnene.

Man har, som man plejer, indhentet udtalelse fra nogle administrative ledere ved større børne- og ungdomsværn samt fra enkelte børne-værnskonsulenter. Enkelte af disse udtaler sig for i visse tilfælde at have regler om uigen-kaldelighed, men der er dog ikke fra nogen side givet udtryk for et påtrængende behov for ændringer af de nugældende regler. Spørgsmålet har ligeledes været drøftet i landsforeningens bestyrelse, og der er heller ikke her nogen fornemmelse af et stærkt behov for ændringer.

Man kan formentlig regne med, at børne- og ungdomsværnene udover at udstede plejetilla-delse og udtale sig i de af mødrehjælpsinsti-tutionerne og plejehjemsforeningerne ekspede-rede sager kommer ud for adoptionsproblemer i følgende tilfælde:

- 1) En mor henvender sig til børne- og ung-domsværnet med anmodning om, at et barn må blive anbragt på spædbørnehjem med adoption for øje og med anmodning om, at

børne- og ungdomsværnet ordner adop-tionssagen som en anonym adoption. Man vil normalt i sådanne tilfælde foreslå mo-deren at henvende sig på mødrehjælpsinsti-tution eller plejehjemsforening, men der fo-rekommer tilfælde, hvor moderen bestemte ikke ønsker disse myndigheder indblandet.

- 2) Tilfælde hvor offentlige myndigheder ikke har del i etablering af kontakt mellem na-turlige forældre og de eventuelle adoptiv-forældre, f. eks. hvor disse henvender sig på børneværnskoret med anmodning om udfærdigelse af plejetilladelse, idet det op-lyses, at det er tanken, at plejeforældrene skal adoptere barnet, så snart en adoption kan gennemføres.
- 3) Tilfælde hvor børn, der er inddraget under børne- og ungdomsforsorg, søges anbragt i privat plejehjem med adoption for øje, fordi forældrene ikke viser større interesse for at have kontakt med barnet.

Ad1: Denne gruppe giver ikke anledning til større problemer, og der er næppe noget stort behov for regler om uigenkaldelighed. Mødre-hjælpsinstitutionerne og plejehjemsforeningerne må her have meget større erfaringsgrundlag at udtale sig på end børne- og ungdomsværnene.

Ad 2: Indenfor denne gruppe etableres de an-bringelser, der senere kan udvikle sig til de tra-giske sager, og det vil derfor kunne overvejes, om man ved gennemførelse af bestemmelser om uigenkaldelighed af samtykkeerklæringer kunne medvirke til større klarhed her.

Børne- og ungdomsværnene skal i disse til-fælde udstede plejetilladelse, og det er i cirku-læret af 28/6 1966 om anbringelse af børn i familiepleje fastslået, at børne- og ungdoms-værnene skal foretage en meget grundig under-søgelse. Disse sager er imidlertid meget vanske-lige at arbejde med, idet det ofte er parterne magtpåliggende at få anbringelsen i pleje gen-nemført omgående, hvis den da ikke allerede er etableret. Det er ofte umuligt at overtale par-

terne til at anbringe barnet på et neutralt sted, og det er næsten altid umuligt at overtale moderen til andet anbringelsessted, hvis man ikke finder plejeforældrene helt tilfredsstillende. Alternativet til modstand fra børne- og ungdomsværnet ved plejeanbringelsen kan være en uønsket hjemtagelse af barnet eller anbringelse af barnet på spædbørnehjem, hvorfra det senere vil være overordentlig vanskeligt at få barnet anbragt i privat pleje.

Det kan formentlig ikke udelukkes, at der indenfor denne gruppe forekommer tilfælde, hvor der ydes vederlag, og der forekommer formentlig også tilfælde af ulovlig medvirken til adoption.

Det bemærkes, at det for nylig i en for direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen forelagt sag har været fastslået, at man i den her omhandlede gruppe indfører en fast regel om, at barnet altid skal anbringes et neutralt sted, indtil adoptionen har kunnet gennemføres. Landsforeningen har ved behandlingen af denne sag dog ikke ment at kunne anbefale en så vidtgående regel, der ville virke urimelig i en række tilfælde, hvor direkte anbringelse hos plejeforældrene må anses for velbegrunderet.

For så vidt er der et behov for gennemregler om samtykkeerklæringers uigenkaldelighed at bringe orden og sikkerhed ind, men det vil formentlig være overordentlig vanskeligt at udforme enkle og rimelige regler. På grund af disse anbringelsers ofte lidt uovervejede karakter vil det *ikke* være rimeligt at kræve en uigenkaldelig erklæring fra moderen straks ved anbringelsen, medmindre man da af den vej kunne forhindre nogle af disse anbringelser. Efter f. eks. 3 eller 6 måneder kunne man godt kræve en uigenkaldelig erklæring, men der er ingen tvivl om, at der alligevel vil forekomme tilfælde, hvor en moder vil kræve sit barn

hjem, uanset at plejeforældre har haft en til en vis grad berettiget forventning om at måtte adoptere barnet.

Ad 3: Forud for privat plejeanbringelse her vil der normalt have foreligget langvarige forhandlinger, og en offentlig myndighed - børne- og ungdomsværnet eller vedkommende børnehjem - vil have kontakt med og kontrol med sagen, således at plejeforældrene er indforstået med den foreliggende usikkerhed. Der skønnes ikke at være behov for særregler for denne gruppe, men såfremt der fastsættes bestemmelser om uigenkaldelighedserklæringer i gruppe 1, vil det være rimeligt at anvende disse på samme måde i den her omhandlede gruppe.

På grund af det begrænsede erfaringsmateriale skal man ikke afgive en udtrykkelig indstilling, men man skal dog påpege, at tilbagekaldelse af samtykkeerklæringer giver anledning til gener.

For så vidt man måtte anse det for hensigtsmæssigt at indføre regler om, at samtykkeerklæringer skal være uigenkaldelige, bør formentlig følgende iagttages:

- 1) ændringen gennemføres ved lov, således at der ikke er nogen tvivl om ændringens rækkevidde,
- 2) at reglerne bliver enkle,
- 3) at der - forinden en uigenkaldelig erklæring afgives - sikres forældrene en helt neutral vejledning,
- 4) at uigenkaldelige erklæringer først kan afgives en vis tid efter fødslen og først efter en passende overvejselsesperiode,
- 5) at uigenkaldelige erklæringer først kan afgives, når adoptanterne er udpeget,
- 6) at det sikres, at adoptionssagerne fremmes mest muligt.

p. b. v.
Emilie Rasmussen
formand

Mogens Rasmussen
sekretær

Vejle, d. 23/9 1968

Til justitsministeriet.

I anledning af justitsministeriets skrivelse af 17. juni 1968, j. nr. L. A. 4101-1, vedrørende spørgsmålet om fri tilbagekaldelighed af forældres samtykke til adoption skal foreningen udtale, at man under hensyn til forholdets særlige karakter anser den nugældende praksis, hvorefter forældres samtykke til adoption anses for frit tilbagekaldeligt, indtil adoptionsbevilling foreligger, for hensigtsmæssig og i almindelighed bedst stemmende med barnets tarv og forældrenes berettigede interesser.

Da der imidlertid i forbindelse med tilbagekaldelse af et tidligere meddelt samtykke til adoption mellem adoptivforældre og barnets forældre kan opstå konflikter, som ud fra en samlet vurdering af parternes forhold og hensynet til barnets tarv bør kunne løses ved udfærdigelse af adoptionsbevilling, vil det antagelig være hensigtsmæssigt, om der tilvejebringes lovhjælp for, at justitsministeren undtagelsesvist kan meddele adoptionsbevilling, selv om et tidligere af forældrene meddelt samtykke er tilbagekaldt. Ved en sådan lovændring vil der tillige blive tilvejebragt en ønskelig klarhed over parternes retsstilling på dette nu omtvistede område.

Det bemærkes i denne forbindelse, at en selvstændig vurdering af, om adoptionsbevilling bør meddeles, når samtykke er tilbagekaldt, i nogen grad vil have lighed med den vurdering, som justitsministeriet i dag må foretage, hvor den af forældrene til et ægtebarn, hvis samtykke ikke behøves, men fra hvem erklæring skal indhentes i medfør af adoptionslovens § 6, stk. 2, modsætter sig adoption.

Bestyrelsen har overvejet, om konflikter af

den nævnte art kan forhindres ved indførelse af en bestemmelse om, at et meddelt samtykke til adoption skal være bindende. Man er af den opfattelse, at en sådan ordning i givet fald tillige måtte indeholde en frist, inden for hvilken tilbagekaldelse skulle kunne ske, f. eks. 3 måneder, dog altid mindst 3 måneder efter barnets fyldte 3. måned. En sådan ordning ville tillige indebære, at man måtte sikre sig datoen for samtykkets afgivelse og sikre, at forældrene får nøje vejledning om retsvirkninger af adoptionen og om samtykkets bindende karakter, før samtykket afgives, hvorfor dette i givet fald måtte ske over for en offentlig myndighed, mødrehjælpen, en plejehjemsforening eller lignende, som måtte have oplysnings- og vejledningspligt over for forældrene. Særlige problemer ville kunne opstå i forbindelse med adoption af børn, hvis forældre er udlændinge og har ophold i udlandet.

Det er bestyrelsens opfattelse, at et sådant system ville kunne bevirke en forhaling af adoptionssagers behandling i almindelighed, idet udfærdigelse af bevilling formentlig måtte afvente en eventuel »fortrydelsesfrist«, og en sådan forhaling forekommer ikke rimelig på baggrund af de meget få tilfælde, hvor tilbagekaldelse af samtykke finder sted. Hertil kommer, at et sådant system formentlig ikke vil kunne hindre, at der fortsat vil kunne opstå konflikter i forbindelse med et samtykkes tilbagekaldelse, men konflikten ville i nogle tilfælde blive løst ved udfærdigelse af adoptionsbevilling og i andre tilfælde ved afslag, uden at man kan have nogen sikkerhed for, at løsningen i det konkrete tilfælde tjener barnets tarv bedst.

P.F. V.
I ærbødighed

E. Lund

København, d. 4/10 1968

Til justitsministeriet.

Ved skrivelse af 5. juli 1968 - j. nr. L. A. 1968 4101-1 - har justitsministeriet anmodet om en udtalelse over behandlingen af sager om adoption.

I besvarelse skal udenrigsministeriet særligt henlede opmærksomheden på to problemer, som berører forholdet til udlandet: dels 1) reglen om at et samtykke fra de oprindelige forældre kan tilbagekaldes, indtil bevilling foreligger, dels 2) at uklarheden i domicil/bopælskriteriet og dermed usikkerheden med hensyn til, om et udenlandsk adoptionsdekret vil blive anset for gyldigt her i landet, ofte vil gøre det nødvendigt for danske i udlandet til udover opfyldelse af de lokale adoptionsregler også at opnå dansk bevilling.

ad 1. Kravet om et fornyet samtykke, umiddelbart før adoptionsbevilling gives, kan erfaringsmæssigt give anledning til betydelige vanskeligheder, når adoptivbarnet og dets forældre er hjemmehørende i udlandet. I mange tilfælde vil der allerede foreligge et endeligt adoptionsdekret i vedkommende land, længe før sagen kommer til dansk afgørelse. De oprindelige forældre vil derfor som oftest have indstillet sig på, at retsforholdet allerede i kraft af deres eget lands lovregler er bragt til endelig løsning.

Et af dansk retsopfattelse motiveret ønske om endnu en samtykkeerklæring vil således gribe ind i det adoptionsmønster, den fremmede stat har anset for hensigtsmæssigt; der vil altså let skabes en konflikt mellem to sæt adoptionsregler, og de herved forårsagede vanskeligheder udspringer ikke af de hensyn, som de danske adoptionsregler skulle varetage:

For det første vil det ofte i mindre udviklede lande være uhyre vanskeligt at lokalisere forældrene, især faderen. I mange tilfælde vil »dispositionsretten« fra starten være overgivet til en institution eller person, men under vilkår eller i former som måske knap stemmer med dansk rets strengere krav til sådanne dispositioner. Det kan yderligere i visse tilfælde

vide sig vanskeligt at fastslå, hvorvidt den pågældende er kompetent til at afgive den ønskede erklæring.

For det andet kan man i nogle lande ikke se bort fra risikoen for, at de danske myndigheders krav om en fornyet samtykkeerklæring vil blive udnyttet af den ene eller anden af forældrene - eventuelt i form af krav om betaling af et beløb, hvilket de danske regler vel netop tilsigter at undgå.

For udenrigsministeriet må det derfor stå som et væsentligt punkt, at man ved en eventuel revision af de danske adoptionsregler eller af den i praksis fastlagte fremgangsmåde søger at afskaffe det efterfølgende fornyede samtykke, i hvert fald når de oprindelige forældre er hjemmehørende (bosat) i udlandet. Såfremt dette af andre grunde ikke måtte være muligt, bør reglerne i hvert fald fastlægges således, at der kun hengår en kort tid, inden det efterfølgende samtykke kræves, helst således at der fastsættes en frist for tilbagekaldelighed, f. eks. 6 måneder fra samtykkets afgivelse.

ad 2. Det må give anledning til betænkelighed, at dansk ret i dag kræver de danske adoptionsregler opfyldt, uanset at adoption er sket i et fremmed land og i overensstemmelse med dets regler, når adoptanterne er danske, og de ikke med sikkerhed kan siges at have domicil i adoptionslandet. Det ville være at foretrække, om loven her i stedet fastslog et bopælskriterium.

De reale grunde hertil er i sig selv anerkendelsesværdige, i det omfang de tilsigter at undgå, at danske adoptanter ved en midlertidig bopælsforandring skulle kunne omgå de danske adoptionsbestemmelser, der skulle sikre såvel barnet som de oprindelige forældre en beskyttelse mod misbrug og eliminere muligheden for økonomisk udnyttelse af nogen af parterne i adoptionsforholdet.

I praksis medfører dette krav imidlertid andre, utilsigtede problemer, dels ved den usikkerhed der hersker ved afgørelsen af, om en adoptant kan anses at have et sådant tilhørs-

forhold til Danmark, at danske domicilbestemmelser bør finde anvendelse, dels derved at det i praksis ofte vil resultere i et krav om to adoptionsafgørelser for samme adoptionsforhold.

Hvad dette sidste angår, bør det nok fremhæves, at der ville opstå en i mange relationer uløselig situation, såfremt opholdslandets adoptionsdekret foreligger, men den efterfølgende ansøgning om dansk bevilling skulle blive afslået.

Uanset hvilke reale grunde, der måtte ligge til grund for et sådant afslag, ville der opstå en retskonflikt, som adoptivforældrene kun ville kunne løse ved enten at opgive adoptionen, hvis dette da skulle være muligt efter adoptionslandets regler, eller ved at forblive i udlandet. Ingen af disse løsninger kan ud fra et retssynspunkt eller ud fra de hensyn, der ligger bag dansk adoptionslovgivning være tilfredsstillende. Såfremt man på den anden side ville hævde, at en sådan situation ikke ville kunne forventes at opstå i praksis, måtte man da spørge, hvilket formål det dobbelte bevillingskrav kan have, når et afslag skulle være utænkeligt. Muligt kunne kravet om efterfølgende dansk bevilling da erstattes af en anmeldelse med det formål at registrere handlingen og eventuelt at foretage en prøvelse af dens overensstemmelse med lokale retsregler (i form af en attestation fra vedkommende offentlige myndighed i adoptionslandet).

Såfremt man imidlertid måtte ønske at fastholde kravet om efterfølgende dansk bevilling i tilfælde, hvor adoptanterne ikke (med sikkerhed) kan anses for bosatte i udlandet i lovens forstand, må det være at foretrække, at loven selv giver et klarere kriterium for bopæls- eller domicilbegrebet. Således som praksis er i dag, hvor dette spørgsmål skal afgøres efter dansk rets almindelige regler, og altså i sidste instans er et domstolsanliggende, vil man skabe en af tre uønskværdige situationer:

- a. enten tvinge adoptivforældrene til at anlægge et anerkendelsessøgsmål, hvilket vel i praksis sjældent vil blive benyttet,
- b. eller tvinge adoptivforældrene til at gennemføre en (måske overflødig) dansk adoptionsprocedure,
- c. eller risikere at spørgsmålet først kommer til domsafgørelse mange år senere, f. eks. i forbindelse med en arvesag.

Anvendelsen af dansk rets domicil- og/eller

bopælskriterium er som bekendt skiftende alt efter sagens genstand (værneting, skattepligt, adoption, ægteskabs indgåelse og opløsning, testationskompetence, skiftebehandling, indførelse af automobiler, valgret, værnepligt etc.). Dertil kommer, at personens forhold til tider er afgørende, således f. eks.: udenrigstjenestens medarbejdere, der f. eks. anses at have værneting i København, indtil 1. januar 1970 ikke at have skattepligt og fortsat ikke valgret.

Såvel for udenrigstjenestens medarbejdere som danske i internationale organisationers tjeneste og danske udsendt af danske erhvervsforetagender gælder, at de ofte vil opholde sig i en årrække i udlandet, uden at man kan sige, at de ikke har til hensigt at vende tilbage til deres land. Såfremt man anlægger et strengt domicilkriterium, vil man derfor let stille disse persongrupper i en af de situationer, som ovenfor er antydnet. Hertil kommer, at de, såfremt de vælger at sikre sig mod senere retlig usikkerhed, dels må gennemføre de danske regler for adoptionsansøgninger (mødrehjælpsinspektion, lægeundersøgelser etc.) i det omfang, det er praktisk muligt - i visse lande vil f. eks. lægeundersøgelsen være særlig byrdefuld og eller uden virkelig betydning for den danske afgørelse - og med deraf følgende forsinkelse af sagens endelige afgørelse, dels risikere at den danske afgørelse bliver negativ. Yderligere vil opnåelse af dansk indfødsret for adoptivbarnet hermed kunne blive forsinket betydeligt, hvilket i sig selv er uheldigt for familiens enhed, og i politisk ustabile områder direkte uforsvarligt.

Da hensigten med de gældende bestemmelser bl. a. er at undgå at danske ved en midlertidig bopælsforandring omgår danske adoptionsregler, men ikke at inddrage personer under disse blot fordi de er danske, eller fordi de til sin tid må påregnes at tage fast ophold her i riget igen, skulle lovens formål kunne tilgodeses, såfremt man ved en ændring af loven fastslog, at her i riget hjemmehørende personer, der i mindst - f. eks. 6 - måneder opholder sig i udlandet, ikke omfattes af loven. Fristen bør næppe overstige dette tidsrum, der skulle være tilstrækkeligt til at sikre mod omgåelse af de danske regler.

Justitsministeriet har i visse tilfælde krævet ophævelse af et tidligere i udlandet stiftet adoptionsforhold, jfr. t. eks. j. no. 0 163⁴⁰, som betingelse for opnåelse af dansk bevilling. Gennemførelse heraf vil kunne være forbundet med

vanskeligheder eller ikke ubetydelige udgifter, og efter udenrigsministeriets opfattelse vil det ofte være politisk uheldigt overfor det pågældende fremmede land, om en sådan ophævelse

stilles som betingelse for opnåelse af dansk adoptionsbevilling.

Om hvad der videre passerer i sagen udbeder man sig underretning.

P. M. V.

E. B.

E. Krogh-Meyer

København, d. 14/1 1971

Til adoptionsudvalget.

I skrivelse af 7. april 1970 har udvalget anmodet socialministeriet om at besvare følgende spørgsmål:

- 1) I hvor mange tilfælde er der af børne- og ungdomsværn nedlagt forbud mod, at et barn, der er anbragt i plejehjem, hjemtages.
- 2) Hvorvidt skønnes der at være anledning til at foreslå gennemført en mulighed for at tillade adoption af børn uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver for så vidt angår børn, der er anbragt i institutioner.
- 3) En tilsvarende udtalelse for så vidt angår børn, der er anbragt i familiepleje, såvel i henhold til børne- og ungdomsværnets beslutning som i henhold til privat aftale mellem de pågældende, f. eks. i tilfælde, hvor børne- og ungdomsværnet har nedlagt forbud mod hjemtagning af barnet.

Socialministeriet har brevvekslet med landsforeningen af børne- og ungdomsværn, der har indhentet udtalelser fra børne- og ungdomsværnerne i 12 kommuner og fra samtlige børneværnskonsulenter. Ministeriet har endvidere brevvekslet med socialstyrelsen, børne- og ungdomsforsorgen, og spørgsmål 2 og 3 er i tilslutning hertil drøftet på flere møder i børne- og ungdomsforsorgens pædagogiske nævn, senest i nævnets møde den 26. november 1970.

På grundlag af de fremkomne udtalelser skal socialministeriet meddele følgende:

Ad spørgsmål 1

Det fremgår af de modtagne oplysninger, at § 81 i lov om børne- og ungdomsforsorg er yderst sjældent anvendt. Den seneste optælling for hele landet viser for 1966/67 11 tilfælde af forbud mod flytning eller hjemtagelse fra plejehjem, hvoraf de 2 er indanket for landsnævnet. For 1967/68 er der ikke indberettet tilfælde af denne art.

Ad spørgsmål 2 og 3

Landsforeningen af børne- og ungdomsværn har anført, at der blandt de adspurgte børne-

og ungdomsværn og børneværnskonsulenter er almindelig enighed om, at tilladelse til adoption uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver, af børn, der af børne- og ungdomsværnet er anbragt i institutioner eller familiepleje, bør kunne gives i ganske særlige tilfælde.

Det påpeges, at børnene kan inddeles i 2 grupper:

- a) de glemte børn, herunder børn, hvor kontakten med forældrene er af så ringe kvalitet, at den i realiteten intet betyder;
- b) børn af kronisk psykisk syge forældre og af åndssvage, hvor tilstanden er af en sådan art, at den forhindrer ethvert ønske eller enhver mulighed for kontakt med barnet.

Når der bortses fra børn, der ikke er egnede til adoption, fremgår det af besvarelsen til landsforeningen, at meget få børn vil kunne hjælpes ved en lovhjemlet adgang til tvangsadoption.

Landsforeningen anfører, at en henvendelse til forældrene om samtykke vil i nogle tilfælde bevirke, at en kontakt mellem forældre og barn bliver etableret, uden at denne kontakt i alle tilfælde kommer til at betyde noget egentligt for barnet og måske endda kan være mindst lige så uheldig for barnet, som manglende kontakt. Endvidere nævner landsforeningen, at en uheldig bivirkning vil opstå, såfremt forældrene kan nære frygt for at overgive deres barn til børne- og ungdomsværnet, og at denne frygt antagelig vil kunne imødeses også i sager, hvor der intet grundlag er herfor.

Det vil efter landsforeningens opfattelse være vanskeligt at finde frem til faste kriterier for, i hvilke tilfælde der bør gennemføres tvangsadoption. Regler om manglende kontakt i et nærmere angivet åremål vil være vanskelige at administrere, dels af hensyn til den nævnte reaktion fra forældrene ved henvendelse om samtykke, dels fordi det må erkendes, at mange børn går med et dybt ønske om kontakt med deres biologiske forældre, og at selv en sen og - for myndighederne at se - ringe kontakt har betydning.

Landsforeningen konkluderer, at selv om det vil være relativt få børn, der vil kunne hjælpes ved adgang til tvangsadoption, indebærer dette ikke, at man skal afholde sig derfra, idet disse børn vil være i en så vanskelig situation, at en lovgivning herfor vil være på sin plads, også for et beskedent antal børn.

For så vidt angår de privat etablerede pleje-anbringelser med plejetilladelse i henhold til lov om børne- og ungdomsforsorg § 78, bemærker landsforeningen, at en del af disse børn, der hjemtages, utvivlsomt ville være bedst tjent med at forblive i plejehjemmene, eventuelt som adoptivbørn. Når der tages i betragtning, hvor sjældent der nedlægges forbud i henhold til lov om børne- og ungdomsforsorg § 81, vil landsforeningen imidlertid formode, at kun få børn indenfor denne gruppe vil kunne komme på tale ved tvangsmæssig bortadoption.

Direktoratet for Københavns børne- og ungdomsværn har i en udtalelse til socialstyrelsen givet udtryk for, at det må anses for formålstjenligt, at der bliver mulighed for at tillade adoption uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver, af børn, der er anbragt udenfor deres hjem, i institutioner eller i familiepleje, hvis det uanset ihærdige forsøg ikke har været muligt at skabe eller bevare nogen forældrekontakt, og at det må være af væsentlig betydning at skabe tilsvarende mulighed med hensyn til børn, der af forældremyndighedens indehaver er anbragt i privat pleje.

Inden for *børne- og ungdomsforsorgens pædagogiske nævn* har et mindretal på 4 medlemmer gjort gældende, at betænkelighederne ved at åbne adgang til tvungen adoption må anses for store til, at man kan gå ind for en ændring af den bestående ordning. Mindretallet har lagt vægt på, at der savnes tilstrækkeligt statistisk materiale til belysning af spørgsmålet om, hvorvidt en adoption normalt kan betragtes som den bedste løsning på den situation, som barnet eller den unge befinder sig i. Der henvises herved til, at adoptivbørn på grund af tilpasningsvanskeligheder m. v. i adoptiv-hjemmet undertiden må placeres på børne- og

ungdomshjem, uden at der dog er sikre holdpunkter for at antage, at sådanne placeringer af adoptivbørn sker i et forholdsmæssigt for stort antal.

Et flertal på 5 medlemmer finder i overensstemmelse med den positive holdning til en lovændring, som er kommet til udtryk i erklæringerne fra landsforeningen af børne- og ungdomsværn og direktoratet for Københavns børne- og ungdomsværn, at der bør hjemles adgang til tvungen adoption, således at beslutningen herom henlægges til domstolene. Det må herved forudses, at de lokale børne- og ungdomsværn vil blive hørt om sagen i form af en meddelelse af objektive oplysninger parallelt med de tilfælde, hvor domstolene afæsker et børne- og ungdomsværn udtalelse til afgørelse af spørgsmålet om fordeling af forældremyndighed.

Flertallet har i tilslutning hertil anført, at det finder de fremsatte betænkeligheder vedrørende retsikkerheden og kompromitteringen af tillidsforholdet til børne- og ungdomsværnene for overdrevne, og at disse betragtninger er udtryk for en for stærk hensyntagen til begrebet forældremyndighed. Den fornødne kontrol vil kunne udøves af domstolene. Flertallet kan således i princippet tilslutte sig synspunktet om, at der ved en lovændring tilvejebringes en mulighed for i visse, formentlig få, tilfælde at give adgang til tvungen adoption, idet denne mulighed navnlig anses for rimelig i de tilfælde, hvor den afgørende kontakt til de biologiske forældre helt har været afbrudt.

Socialministeriet kan tilslutte sig indstillingen fra flertallet i det pædagogiske nævn, hvorefter der i særlige tilfælde bør hjemles adgang til tvungen adoption, således at beslutning herom henlægges til domstolene, der forudsættes at indhente en erklæring fra det stedlige børne- og ungdomsværn.

Til udvalgets orientering vedrørende omfanget af problemet »glemte børn« og børnenes baggrund m.v. vedlægges en oversigt, der er udarbejdet af socialstyrelsen i december 1970.

Nathalie Lind

I V. Holm

Oversigt udarbejdet af socialstyrelsen vedrørende »glemte børn« i børne- og ungdomshjem

Ved tre tidligere opgørelser er spørgsmålet om »glemte børn« søgt belyst.

I 1964 blev tallet opgjort til 240. I 1965 var det faldet til 152. I 1968 fandtes 169, og ved den sidst foretagne opgørelse 150. Ved de to første opgørelser blev der kun medregnet børn, der var anbragt i børnehjem. Ved de to sidste blev der tillige indhentet oplysninger fra spædbørnehjem og skolehjem.

Den seneste undersøgelse bygger på materiale indsamlet i begyndelsen af 1970.

De adspurgte institutioner er bedt om at oplyse, hvilke børn der

- 1) er forældreløse
- 2) ikke har haft kontakt med forældrene i kalenderåret 1969
- 3) føler sig glemt eller svigtet af deres forældre, uden at de falder ind under 1) eller 2).

Børnene fordeler sig med hensyn til køn og institutionsform som vist i nedenstående tabel:

TABEL I

Samlet antal af indberettede »glemte børn«.

	Drenge	Piger	Uoplyst	I alt
Spædbørnehjem	12	8	1	21
Børnehjem	56	47		103
Skolehjem	24	2		26
	92	57	1	150

Det fremgår af denne tabel, at det største antal af glemte børn finder vi i de egentlige børnehjem. I alt drejer det sig om ca. 2 pct. af børnene i de adspurgte institutioner.

Aldersfordelingen fremgår af den følgende tabel.

Som det ses, er 62 af de omhandlede børn 12 år eller derover, hvilket formentligt betyder, at det alene af aldersmæssige grunde vil være svært at flytte dem til private plejefami-

TABEL II

Børnenes alder

	Spædbørne- hjem	Børne- hjem	Skole- hjem	I alt	
0-1 år	3			3	
1 -	8			8	
2 -	5	1		6	
3 -	4	2		6	
4 -		3		3	
5 -		3		3	
6 -		9		9	
7 -		7	1	8	
8 -		5		5	
9 -		5	2	7	
10 -		14	1	15	
11 -		10	1	11	84
12 -		6	6	12	
13 -		14	5	19	
14 -		12	5	17	
15 -		4	3	7	
16 -		2		2	
17 -		3	1	4	
20 -		1		1	62
uoplyst	1	2	1	4	4
	21	103	26	150	

lier. En del af børnene ville opleve det som et kontaktbrud, og erfaringsmæssigt er det meget vanskeligt at skaffe plejehjem til denne aldersgruppe.

Den gruppe, man i første række må interessere sig for, er de børn, der er anbragt i spædbørnehjem, og de børn i de to andre institutionsformer, der er under 12 år.

Hvad begrebet glemthed angår, er der grund til at se på, om de kriterier, der er anvendt ved forespørgslen, er dækkende. Kun 2) er eenydigt dækkende.

Det viser sig, at en del af de forældreløse (ialt 15) ikke kan betragtes som glemte, da de har nær kontakt med nærmeste familie, f. eks. er yngre søskende anbragt i børnehjem i den

by, hvor ældre søskende, med hvem de har nær kontakt, bor.

Kriterium 3) må naturligvis bero på iagttagelse og skøn. Denne gruppe er ret stor i det foreliggende materiale. Det oplyses således, at 40 af børnene har haft kontakt med en eller begge forældre inden for det sidste år og ialt 58 har haft forbindelse inden for de to sidste år.

Det betyder altså, at hjemmene har medtaget ca. 1/3 af børnene, fordi kontaktens kvalitet er af en sådan art, at der efter deres vurdering ikke kan bygges på den.

Det vil især være denne sidste gruppe, der vil komme i søgelyset, hvis man overvejer plejehjemsanbringelse eller adoption mod protest fra forældremyndighedens indehaver. I denne forbindelse er det af betydning at se på anbringelsesgrundlaget.

TABEL III
Anbringelsesgrundlag

	Spædbørnehjem	Børnehjem	Skolehjem	i alt:
§27	13	69	17	99
§ 28	2	21	6	29
Særforsorg	1	1	J	3
Privat		1		1
Uoplyst . .	5	11	2	18
	21	103	26	150

Det vil sige, at i 2/3 af tilfældene er børnene anbragt efter den frivillige paragraf, hvilket igen vil sige, at forældremyndighedens indehaver kunne reagere mod en plejehjemsanbringelse ved at hjemtage barnet og derved tvinge børneværnet til enten at opgive den eller til at ændre anbringelsesgrundlaget til § 28.

I denne forbindelse bør samtidig nævnes, at den hyppigst anførte grund til, at plejehjemsanbringelse ikke er forsøgt, er forældrenes modstand.

Der kan af besvarelserne udledes en række oplysninger om børnenes baggrund og forhold.

Det er ofte opfattelsen, at netop denne gruppe børn kan have været genstand for flytning fra institution til institution. Dette forhold belyses i nedenstående tabel.

Denne oversigt viser, at børnene kan deles i tre grupper: 65, der er anbragt første gang; 60, der har en tidligere anbringelse forud for den nuværende, og 25, der har to eller flere anbringelser bag sig. Af de tidligere anbragte har

TABEL IV
Tidligere anbringelser

	Spædbørnehjem	Børnehjem	Skolehjem	I alt
1 anbringelse . . .	4	41	15	60
2 -		10	4	14
3 -		4	1	5
4 -			3	3
5 -			2	2
7 -			1	1
	4	55	26	85

10 været anbragt en eller to gange i privat plejehjem med dårligt resultat. Et af de glemte børn kommer fra et adoptivhjem.

Børnenes forældrebaggrund tegner sig som vist nedenfor.

TABEL v
Forældresituation

	Børnehjem	Skolehjem	I alt	
Samlevende forældre	6	10	6	22
Enlig mor.	14	55	11	80*)
Enlig far.	7	4	4	11*)
Mor + stedfar	8	3	3	11
Far + stedmor.	3			3
Forældreløs.	14	1	1	15
Uoplyst.	1	6	1	8
	21	103	26	150

*) Af 80 enlige mødre er 29 skilt, og i 3 tilfælde er faderen død. Af 11 enlige fædre er 3 skilt, og i 7 tilfælde er moderen død. Årsagen uoplyst i 1 tilfælde.

I to tilfælde er der tale om børn af incestforbindelser.

I tre tilfælde er faderen død, i syv tilfælde er moderen død, og i 15 tilfælde er begge forældre døde (evt. for faderens vedkommende ukendt).

Dette skulle vise, at det er mindre end 1/2 % af de anbragte børn, der er egentligt forældreløse.

Den store gruppe af glemte børn (ca. 55 %) kommer fra enlige mødre, hvoraf efter det oplyste tre er blevet enlige på grund af faderens dødsfald og 29 ved skilsmisse.

Der er grund til at regne med, at gruppen af glemte børn er særligt præget af legemlige eller åndelige handicaps eller af kroniske lidelser. Det har vist sig ved tidligere undersøgelser, og det gælder efter det oplyste for de 150 børns

vedkommende, at 55 eller ca. 36 % har været præget af tilstande, som har været medvirkende til, at man har fundet det vanskeligt at placere dem i privat hjem. De omtalte forhold fremgår af nedenstående opstilling:

TABEL VI

Sygdomme og psykiske handicaps hos børnene

Åndssvag	10
Sinke	11
Hjerneskade	2
Psykose	1
Adfærdsvansk	21
Polio	1
Spasticitet	2
Andet fysisk handicap	2
Enuresis	1
Døvhed	2
Hudlidelse	1
Cystisk fibrose	1
	55

Noget afgørende for de af forældrene glemte børn må være, om de har individuelle menneskelige kontakter uden for institutionsmiljøet. Man har indtryk af, at der gøres et godt arbejde for at etablere sådanne kontakter.

De kan variere fra hyppige besøg og ferieophold hos egen nærmeste familie eller fremmed familie, der næsten har karakter af et plejeforhold, som ikke er helt etableret på grund af boligforhold eller forældrenes modstand, til mere spredte besøg, f. eks. ophold ved højtider eller i sommerferie.

Da det er vanskeligt af oplysningsskemaerne at bedømme værdien af disse familiekontakter, er der i nedenstående oversigt kun medtaget tilfælde, hvor kontakterne synes at have en mere varig karakter.

TABEL VII

Familiekontakter uden for institutionen

	Spædbørnehjem	Børnehjem	Skolehjem	laik
Bedsteforældre	1	10	4	15
Søskende		11		11
Anden familie		2	3	5
Fremmed kontaktfamilie	1	30	9	40
	2	53	16	71

Det vil sige, at knapt halvdelen af de glemte børn har et tilhørsforhold uden for institutionen, fordelt med 31 eller ca. 20% hos egen familie og 40 eller ca. 26% hos fremmede.

Vil man endelig se på muligheden for at flytte de omhandlede børn fra institution til privat familie og bygge dette på institutionernes skønsmæssige vurdering, angives 39 at være absolut egnede dertil, 80 angives at være mindre egnede eller uegnede, og der er intet afgørende oplyst for de resterende 31's vedkommende.

Der er ikke blandt de grunde, der taler mod plejehjemsanbringelse medtaget de mange tilfælde, hvor forældrene er imod, idet dette eventuelt kan ændres ved en børneværnsbeslutning.

Der er derimod grund til at pege på problemet søskendeflokke, idet det har vist sig vanskeligt at anbringe 23 børn i privat pleje uden samtidig at skille 3 eller flere søskende fra hinanden. I disse tilfælde må naturligvis altid foretages en individuel afvejning af fordele og ulemper.

Det vil ikke overraske, at der er relativt flest egnede i spædbørnehjemsgruppen. Det peger tillige på, at det først og fremmest er i denne aldersgruppe, man skal forsøge at etablere private plejeforhold. At der ikke findes egnede i skolehjemsgruppen må ses i sammenhæng med disse børns højere alder og de vanskeligheder, der har ført til skolehjemsanbringelsen.

TABEL VIII

Egnethed til privat anbringelse efter hjemmenes bedømmelse

Egnede: 39, deraf 13 fra spædbørnehjem og 26 fra børnehjem.

Plejehjemsanbringelse forberedes i 8 tilfælde.

Mindre egnede på grund af:

Fysisk/psykisk handicap	33
Adfærdsvanskeligheder	14
Fortsat observation nødvendig	4
Børnene ønsker ikke selv flytning	6
Medlem af søskendeflok på 3-5 børn	23

80

Plejehjemsanbringelse forsøgt med dårligt resultat	10
Adopteret, men senere anbragt	1

11

København, d. 14/4 1971

Til adoptionsudvalget.

I skrivelse af 17. februar 1971 har udvalget vedrørende adoptionsloven anmodet nævnet om en fornyet udtalelse, herunder specielt om hvem der skal rejse spørgsmålet om tvangsmæssig bortadoption og derved give anledning til, at spørgsmålet indbringes for domstolene. Udvalget har herved peget på, at denne problematik specielt rejser sig for de børn, der er anbragt på institutioner.

Efter at man i nævnets februarmøde havde drøftet hensigtsmæssigheden i at lade børneværnet, overøvrigheden eller eventuelle plejeforældre være parter i en sådan retssag, konkretiseredes overvejelserne i, at man fandt, at landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg forekom at være den bedst egnede myndighed til at varetage retssikkerheden for såvel børn som forældremyndighedens indehavere i en sådan situation.

Spørgsmålet har herefter været genstand for forhandling i landsnævnet, hvorom henvises til vedlagte notat af 22. marts 1971 fra landsnævnets formand.

I denne anledning skal man meddele, at

ovennævnte notat har været behandlet på det pædagogiske nævnets møde den 23. marts d. å., og at nævnet enstemmigt kan tilslutte sig, at den i notaet side 5, 2. sætning¹⁾ nævnte ordning, hvorefter spørgsmålet i alle tilfælde skal forelægges landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg, bør søges gennemført.

Endvidere skal man fremhæve, at børne- og ungdomsværnets opgave i overensstemmelse med børne- og ungdomsforsorgslovens § 41 primært må være at virke for, at forbindelsen mellem barnet og hans/hendes hjem holdes ved lige, og at søge at skabe mulighed for tilbagevenden til hjemmet.

Endelig skal man fremhæve, at man forudsætter, at *muligheden* for i særlige tilfælde at hjemle adgang til tvungen adoption som en undtagelsesbestemmelse vil omfatte nogle få tilfælde og således at der ikke i alle tilfælde nødvendigvis skal ske adoption ved udløbet af to-års fristen.

I øvrigt kan man henholde sig til det i notatet udtalte.

P.N.V.

Horsten

¹⁾ Fremhævet i betænkningens bilag 14, side 95.

Notat fra Landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg

d. 22/3 1971

Notat til det pædagogiske nævns møde den 25. marts 1971 ad dagsordenens pkt. 1.

Vedrørende spørgsmålet om tvungen adoption (d.v. s. om gennemførelse af adoptioner uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver).

I det pædagogiske nævn har der været enighed om (også mindretallet, der i princippet slet ikke ville gå med til tvungen adoption, kan formentlig tilslutte sig dette), at børneværnene under alle omstændigheder skal mindst muligt ind i billedet, og at en beslutning om tvungen adoption skulle træffes ved domstolene.

Hvad man har forstået ved dette sidste, har man næppe gjort sig helt klart. I modsætning til de fleste andre lande sker jo selve adoptionernes meddelelse her i Danmark ikke ved domstolene men ved overøvrigheden, og de danske domstole har vel simpelthen ikke apparaturet til selv at behandle en sådan adoptions-sag (således som tilfældet er med »familiedomstole« og lign. nogle steder i udlandet).

Det er derfor sandsynligt, at man må begrænse udtrykket om, at afgørelsen skal træffes af en domstol derhen, at domstolen kun skal træffe bestemmelse om, hvorvidt der i det foreliggende tilfælde kan bortses fra, at forældremyndighedens indehaver ikke vil give sit samtykke; herefter skulle domstolen eller den part, der havde rejst sagen for retten, henvise sagen til de aim. adoptionsmyndigheder (overøvrigheden).

Efter aim. principper måtte det blive vedkommende underret, sagen måtte indbringes for, men naturligvis med adgang til anke til landsretten og mulighed for tredieinstansbevilning til Højesteret.

1. Hvis man ønsker eller anser det for nødvendigt, at børneværnsmyndighederne i højere grad kommer ind i billedet, kunne man imidlertid tænke sig et processuelt mønster, der mere er i overensstemmelse med retsplejeordningen i sager om tvangsindgreb over for forældre i øvrigt.

1) Institutionsanbragte børn og børn anbragt i private plejehjem *under børneforsorg*:

Efter 2 års manglende kontakt skal børneværnet *overveje* spørgsmålet eventuelt efter initiativ fra institutionen eller plejeforældrene. Hvis børneværnet og forældremyndighedens indehavere er enige i, at der bør søges gennemført en adoption, går sagen på sædvanlig måde til overøvrigheden, der overtager den videre behandling af sagen. Hvis forældrene ikke er enige, må børneværnet tage stilling til, om der er grund til at træffe beslutning om, at der bør ses bort fra det manglende samtykke. Hvilke krav, der måtte stilles, er ikke nærmere drøftet bortset fra, at der i det pædagogiske nævn var enighed om, at det måtte være »meget strenge« krav. Muligvis kunne man nøjes med en bestemmelse, der sagde noget i retning af, at det måtte være en forudsætning for at se bort fra det manglende samtykke, at forældremyndighedens indehaver(e) uden rimelig grund og til skade for barnets velfærd modsætter sig adoption.

En sådan beslutning måtte træffes efter de almindelige regler for § 28-fjernelser. d.v.s. under medvirken af pædagogisk-psykologisk konsulent og den stedlige dommer.

I landsnævnets møde var man stemt for, at det ikke blot som sædvanligt skulle indberettes til landsnævnet, hvis disse 2 sagkyndige ikke var enige i den trufne beslutning, men at en af disse konsulenter manglende tilslutning måtte medføre, at sagen *skulle* forelægges for landsnævnet til beslutning. Dette ville altså medføre det usædvanlige, at »konsulenterne« fik en slags stemmeret i børneværnet i disse sager, men landsnævnets medlemmer fandt det så vigtigt, at netop disse særligt sagkyndige fik en afgørende indflydelse på dette område.

Hvis børneværnet herefter træffer en sådan beslutning, kan forældrene indanke *dette spørgsmål* for landsnævnet. Hvis landsnævnet tiltræder børneværnets beslutning, kan forældrene indbringe spørgsmålet for retten, og fulgte man dette mønster, der svarer til mønstret i fjernelsessager, kunne man antagelig få

mulighed for at indbringe sagen direkte for *landsretten*. Landsretten skulle så også kun tage stilling til dette begrænsede spørgsmål om at bortse fra det manglende samtykke, og hvis man tiltræder børneværnets og landsnævnets beslutning, må landsretten henvise sagen i øvrigt til overøvrigheden. Landsrettens afgørelse skulle, ligesom ved fjernelsessager, jfr. § 59, kun kunne indbringes for Højesteret, »når justitsministeren undtagelsesvis tillader dette«.

Hvis børneværnets eller landsnævnets beslutninger om at bortse fra det manglende samtykke ikke ankes, måtte reglen vel være, at sagen efter ankefristens udløb kunne fremmes over for overøvrigheden uden yderligere formaliteter. Man kunne imidlertid også godt tænke sig, at man i alle tilfælde ville have landsnævnet som en slags »sluse«, der bl. a. skulle forhindre, at adoptionsadgangen blev misbrugt,¹⁾ ligesom man også kunne tænke sig, at sagen under alle omstændigheder fra landsnævnet skulle videre til domstolene, før en tvungen adoption kunne gennemføres.

Endelig kunne man tænke sig, at man for at holde selve det lokale børneværn mest muligt ude af billedet, slet ikke lader dette træffe den egentlige afgørelse men blot lader børneværnet sende sagen efter stedfunden undersøgelse ind til landsnævnet og derfra eventuelt videre til domstolene til afgørelse.

I landsnævnets møde den 16. marts 1971 var man mest tilbøjelig til at mene, at børneværnet burde træffe en egentlig *afgørelse* om, hvorvidt der kan bortses fra det manglende samtykke fra forældremyndighedens indehaver. Medlemmerne fandt det ikke nødvendigt at indføre en bestemmelse om, at disse sager altid skulle igennem hele apparaturet eller i alt fald til landsnævnet; hvis forældremyndighedens indehaver derfor ikke anker henholdsvis børneværnets og landsnævnets beslutning om at tilsidesætte deres manglende samtykke, skulle børneværnets henholdsvis landsnævnets afgørelse herom være den endelige. Fra medlemmernes side blev det bl. a. anført, at forældrenes modstand sikkert ikke altid ville blive så voldsom, selv om de ikke kunne få sig selv til at skrive under på et samtykke. Det er derfor meget sandsynligt, at de ofte i praksis vil acceptere børneværnets eller i alt fald landsnævnets afgørelse.

Hvis man fastholder, at børneværnet selv

skal træffe afgørelse, måtte man i tilfælde, hvor børneværnet afslår at fremme adoptionssagen, give adgang til andre (især plejeforældre og institutionen men muligvis også andre) til at indbringe sagen for landsnævnet efter lign. regler, som gælder efter børne- og ungdomsforsorgslovens § 54, og hvis landsnævnet selv traf bestemmelse om at bortse fra forældrenes samtykke, måtte der på samme måde som skitseret foran være mulighed for at indbringe sagen for landsretten.

Det er muligt, at der yderligere var trang til for institutionsanbragte børn under børneforsorg at have en lovbestemmelse som en slags udvidet § 28-beslutning, der giver børneværnet adgang til at anbringe et sådant barn i privat pleje, uanset at forældremyndighedens indehaver modsætter sig dette uden rimelig grund og her indflette noget af det i socialministeriets cirkulære af 10. oktober 1966 i pkt. 134 angivne. En sådan beslutning måtte i så fald kunne indankes efter de aim. fjernelsesregler til landsnævnet og landsretten, og landsnævnet måtte antageligvis også have »§ 54-beføjelse« på dette område.

2) *Private anbringelser.*

Hvis forældrene er enige i adoption, kan den jo fremmes på sædvanlig måde.

I første omgang må man overveje, om der er trang til at beskytte en sådan anbringelse yderligere f.eks. ved en ændring af § 81, således at det er tilstrækkeligt for at nedlægge forbud, at hjemtagelsen ville »stride mod barnets tarv«. Endvidere måtte man nok i alt fald ændre § 81 således, at barnet, når det havde været 2 år i plejehjemmet, kun kunne hjemtages, hvis børneværnet giver sit samtykke.

Hvis domstolene kun får adgang til at bedømme tvangskriteriet, er det nok tvivlsomt, om plejeforældrene bør have en direkte adgang til at indbringe sagen for retten. Da børneværnet i forvejen normalt vil være inde i sagen i kraft af et § 81-forbud, ville det nok være mere naturligt - *hvis* børneværnet i øvrigt skal behandle disse sager som skitseret under 1) - også at lade dem behandle sagerne om privat anbringelse efter helt samme skema som under 1).

//. Det er dog utvivlsomt mere i overensstemmelse med den oprindelige tanke i det pædagog-

1) Fremhævet af udvalget.

giske nævn, at børneværnene skulle langt mindre aktivt ind i billedet end skitseret foran under I.

Det pædagogiske nævn var vel nærmest stemt for, at børneværnene og de øvrige børneforsorgsmyndigheder ikke direkte skulle medvirke, idet børneværnet kun på vedkommende domstols begæring skulle afgive en sagkyndig og vejledende udtalelse på tilsvarende måde, som det nu ofte er praksis i sager vedrørende fordelingen af forældremyndigheden ved et ægteskabs opløsning. Men hvad enten domstolene skulle behandle hele adoptionssagen eller kun samtykkespørgsmålet (og så henvise den øvrige del af sagen til overøvrigheden), må jo en eller anden bringe sagen ind for domstolene eller overøvrigheden.

Ved de private plejeanbringelser kunne det i og for sig godt være plejeforældrene, og strengt taget kunne det vel også tænkes, at plejeforældre, der har et barn i pleje I kraft af

børneværnsbeslutning, kunne gå direkte til retten eller eventuelt til overøvrigheden, der forelagde tvangsproblemet for retten.

I det hele skulle det vel ikke være teknisk umuligt, at børneværnet i sådanne sager blot kunne ekspedere sagen videre til overøvrigheden, der så eventuelt kunne fungere som sluse under kontrol af domstolene. Men man må nok give justitsministeriets udvalg medhold i, at en sådan ordning ikke vil være så forfærdelig praktisk.

Under alle omstændigheder ville det nok være nødvendigt, at man fik gennemført de to fornævnte ændringer af § 81 ved private plejeanbringelser og en særlig tvangsbestemmelse om anbringelse af institutionsanbragte børn i privat pleje (med adoption for øje) - og så ville skridtet ikke være så stort til indførelse af en ordning som skitseret under I - hvad landsnævnets medlemmer altså gik ind for på landsnævnets møde den 16. marts.

Munch-Petersen